

DE

PRÆDESTI
NATIONIS MO-
DO ET ORDINE. ET

DE AMPLITVDINE GRA-
TIÆ

IN ANIMIS

IN ILLIS QUI

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CONCORDANT

CANTABRIGIÆ,

EX OFFICINA IOHANNIS LEONARDI,

1598

*Quod Deus Opt. Maxim. felix &
faustum esse velit.*

Ista, sicut

- 1 Ab animo candido, & pacis ecclesiae An-
glicanae sincerè studioso, sine vlla, cui-
quam vel hîc vel alibi, contradicendi
libidine, scripta:
- 2 Ex more Academiae nostrae à Reueren-
tissimis Theologis probata:
- 3 Ad gliscentes lites sedandas, & ad vbe-
riorem Explicationem veritatis edita:

Sic

- 1 Theologiae studium profitentibus di-
cata sunt:
- 2 Ab iis sine praeludicio & absque ac-
tate animi legenda, expendenda, & e-
puro Dei verbo diiudicanda:
- 3 Det Deus, exerceamus invicem omne
charitatem & candorem.

LECTORI S.D.

*Doctrina de Bradestina-
tione & Gratia Dei è
verbo scripto dei, & non
ex hominum iudicijs ex-
truenda est. Rectè Hila-
rius: Non potest Deus*

*De Trin.
lib. 5.*

*nisi per Deum intelligi. Rursum: A Deo dis-
cendum, quid de Deo intelligendum sit: quia
non nisi ipso autore cognoscitur. Congruat
etiam oportet doctrina ista, naturalis de Deo
notitia & communis intelligentia princi-
pijs; quæ sunt eiusmodi.*

*1. Deum semper iustum esse, licet homines
non intelligant quomodo iustus sit.*

*2. Deum non regi, nedum pendere è causis
secundis: sed eas iustè ordinare, cum quàm
iuste agunt.*

*3. Deum agere prudenter, id est, adhibito
certo fine: non ignorare aliquid: non velle,
aut non decernere quod non possit: non otiosè
spectare quid futurum, aut quid fiat, sed om-
nia disponere in gloriam suam; & proinde*

AD LECTOREM

se facere decrevisse.

4. Deum non mutari: & ea quae mutantur, certis & fixis omnibus circumstantiis non sine immutabili ipsius decreto mutari.

5. Iudicia Dei occulta & inscrutabilia, honoranda esse & agnoscenda. Augustinus

De verbis

post. ser. 11

Mover me, inquis, quod ille perit, ille baptizatur: mover me, mover tanquam hominem. Si verum vis audire, & me mover, quia homo sum. Sed si tu homo es, & ego homo: ambo audiamus dicentem, O homo! Vtique si ideo movemur, quia homines sumus, ipsam naturam humanam infirmam & debilem Apostolus alloquitur dicens: O homo! Tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se fixit, cur me sic fecisti? Si posset loqui pecus & dicere Deo, quare illum hominem fecisti & me pecudem: nonne iuste succenseres & diceres. O pecus, tu quis es? Et tu homo es, sed ad Deum pecus es.

6. Nihil boni posse fieri nisi Deo absolute volente & faciente: & eatenus bonum facimus, quatenus Deus in nobis magis vel minus facit.

7. Nihil

AD LECTOREM.

7 Nihil mali posse caveri, nisi Deo impediante: & easens malum cavemus, quatenus Deus vel magis vel minus impedit.

8 Voluntatem Dei non tantum è verba scripto, vel revelatione, sed ex eventu etiam cognosci. Nam quod evenit, ideo evenit, quia Deus voluit evenire.

9 Hominem non facere bonum, etiam quod ex gratia facere possit, nisi Deus in illo efficiat ut faciat: sicut effecit ut possit facere, si velit.

10 Non partem, sed totam mundi gubernationem & iustitia executionem Deo auctoritribuendam.

Huius iam doctrinae, his è principijs composita, specimen tibi & imitationem exhibeo. Sdo etiam in lucem eam, ut Theologia studiosos, in hoc difficili, qui est de Praedestinatione, loco, haerentes, expediam quantum pro virili possim: ut criminationes veritati id est, doctrinae (ut appellant) Calvinianae insectas diluam: ut Fratrum quorundam animos plus in eam, quam fuit equum, exacerbatos, mitigem ipse & molliam. Nam Redemptionem & gratiam universalem,

AD LECTOREM

quatenus per verbum possibile est, & agnosco libenter & doceo. Pacem fugientem persequi animus est meus: & velim omnes factum sic interpretentur meum.

Antiquorum ubiq; adduco testimonia, non quia sententia sacra scriptura vel una evidens & perspicua, de certo aliquo loco doctrina & fidei, preciosior & firmitior sit omnibus Doctorum & Scholasticorum testimonijs: sed quia necessarium duco, ut documentum habeatur consensus & concordia in ea doctrina, quae sacris exposita libris, & ad omnem posteritatem propagata est. Et quidem equo iudici fidem me facturum spero, non domi nuper nostra nata hac, quae in Ecclesijs nostris Scholisq; tradimus dogmata, sed ex ipsis quoq; Patribus hausta nobis esse & petita.

G. Perkinsus.

[The page contains faint, illegible markings.]

[The page contains faint, illegible markings or bleed-through from the reverse side.]

LECTORI.

Oro te, Lector, ne mihi imputes errata, quæ operis Typographicis, partim nimis festinatione, partim Latine intelligendi inscitia, exciderunt. Ex iis nonnulla emendavi ipse, reliqua tu pro humanitate aut corrige aut condona.

Pag. 11. lin. 13. lege, *regnum*. p. 14. l. 2. pro, *quo*, lege *quod*. p. 18. l. 16. *precioso*. p. 31. l. 21. *consensurum*. p. 35. l. 10. *dicat*. p. 44. l. 4. *permissis*. p. 53. l. 16. *sibia*. p. 53. l. 23. *sanctè*. p. 57. l. 10. lege, *sordibus*. p. 58. l. 13. *potius*. p. 65. l. 6. pro *Enis*, lege, *Eius*. p. 75. l. 5. lege, *unum*. & l. 7. *unam*. p. 82. l. 6. lege *parvas*. p. 93. l. 9. lege, *accepit is*. p. 107. l. 7. lege, *ne per*. p. 116. l. 1. *dele, de*. p. 130. l. 19. *eterna*. p. 135. l. 22. *perpetrando*. p. 142. l. 21. *preparans*. p. 148. l. 22. *verba*.

ORDO

Prædestinationis in mente di- vina, quatenus idem potuit è verbo colligi ab autore.

Prædestinatio est consili-
um Dei de hominis vlti-
mo fine, vel statu extra
temporalem hanc vel ani-
malem vitam. Nam quo-
ad animale[m] vitam aqua-
les sumus omnes & vitæ illud genus, in con-
silio Dei præparatio tantum & gradus est,
ad vitam spirituale[m] & celestem. Præde-
stinationis vltimus finis est Declaratio glo-
riæ dei, in illius partim misericordia, partim
iustitia. Ita docuerunt ista veteres. Augusti-
nus: *Quas mysticè appellamus ciuitates du-*
as, hoc est, duas sociedades hominum, quarum
est una quæ prædestinata est in æternum

1. Cor. 15. 46

De ciuit.

Dei. l. 15. ca.

regulare cum Deo: altera eternum subire
 supplicium cum diabolo. Fulgentius: Dei
 predestinatione aut peccatorum preparata
 est pia remissio, aut peccatorum iusta puni-
 tio. Gregorius: Deus miro modo equus om-
 nibus conditor & quosdam praelegit, &
 quosdam in suis pravis moribus dereliquit.
 Et Scholasticorum tribu doctores dicunt
 communiter: Deum, ut plenius representa-
 retur illius perfectio, quosdam praedestina-
 se representando bonitatem per modum
 misericordiae; & alios damnasse, represen-
 tando perfectionem suam per modum iu-
 stitiae.

Medium commune huic consilio sub-
 stratum duplex est, Creatio & lapsus Per-
 missio. Creatio est formatio hominis e ni-
 hilo integri, ad imaginem dei; mutabilis ta-
 men, & animali vita praediti. Lapsus permis-
 sio est, qua deus defectionem Adami & po-
 sterorum iuste permisit non impediendo
 cum posset; utpote nulli ad impediendum
 obligatus. Dicitur autem Deus non impe-
 dire malum, quando cessat quodam modo
 ab operatione sua, mentem non illuminans

se voluntatem non inclinans ad obediendum voci suæ. Hæc permissio mali culpæ est & præsciente & volente Deo: sed non nisi propter maius bonum universi, quod impediretur, si deus non permitteret malum. Si enim non esset peccatum, haud esset locus patientiæ martyrum, & Hostiæ Christi in cruce oblatæ, quæ infinitè excedit omne malum culpæ universi mundi. Rectè Augustinus: *Melius iudicavit de malis benefacere, quàm mala nulla esse permittere.* Item Gregorius: *Districto iudicio permittit mala fieri, sed misericorditer providet de his malis, quæ per iudicium irrogat, quæ bona facere disponat.* Nam quæ maior culpa quàm illa quæ omnes morimur? & quæ maior bonitas quàm illa per quam à morte liberamur? Et quidem nisi Adam peccasset, redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oportuisset. Dum pro peccatoribus Deus homo nasciturus erat, ex illa malo quo morituri erant, bonum, quod malum illud vinceret, omnipotens deus se facturum providens. Cuius profectò boni magnitudo, quis fidei non videat quàm mirabiliter ex-

Enchirid.

Expos. in

Reg. c. 4.

De predestinatione

cellat. Magna quippe sunt mala qua per pri-
ma culpa meritiū patimur. Sed quis scilicet
voluerit peiora perpeti, quam tantum redemp-
torem non habere. Hinc alibi lapsum Ada-
m *mediū. mi. felicitē culpam* appellavit. Quod de
pse. lapsus permissione dñi, idem de permisso
lapsu assero: hoc servato discrimine, quod
permissio sit medium decreti per se, lapsus
non item, nisi ex ordinatione, ē malo bonū
efficientis Dei.

Lapsus iste permissus non evenit nisi vo-
lente Deo, nec aliter fit vel contra quam per-
mittit Deus, nec ulterius potest fieri quam
permittit. Causa tamen lapsus nō est volūtas
dei, sed volūtas hominis sibi a deo permessa,
& suggestionē Satane impulsā, quod ē simili
constabit. Domū ædifico mutabilem & ru-
inæ obnoxiam, quæ tamen si posset ab in-
cursu ventorum esse libera, in annos multos
consisteret: imo, si ingruente tempestate ad-
minicula apponerem, stabilis omnino per-
maneret. Verum ubi primum sævire venti
cæperint, fulcra non appono, & volo non
appondere, quia sic libet; inde domus ventis
perculsa ruit. Ruinam ipse video, & ex parte
volo,

Et gratia Dei.

volo: quia iam, ne rueret, impedire quoniam
potuisssem facillime nolui tamen. Et licet ha-
bitus velim ruinam, quatenus volo non
impedire: non tamen eius causa in me po-
nenda, qui non apposui fulcrum, sed in ipsis
ventris à quibus deiecta est. Sic deus, Adamū
permittens sibi, ut tentatione probaretur, &
manifestum fieret, quid possit creatura ces-
sante ad tempus auxilio & gubernatione
Dei, non est existimandus esse causa istius
defectionis. Non enim inclinavit animum
eius ad peccandum, non infudit malitiam,
nec donum in creatione collatum subduxit
vllum: tantum ei libuit gratiam confirman-
tem negare, vel non conferre. Causa lapsus
propria fuit Satan casum nostrum moliens,
& voluntas Adam, quæ ubi explorari ten-
tationibus ceperat, non experivit auxilium
Dei, sed volens inclinavit se in defectionem
suam.

Prædestinationis partes sunt duæ, decre-
tum electionis & decretum reprobationis.

Sic Isidorus: *Gemina est prædestinatio sive* De summa
electorum ad requiem sive reproborum ad bonam vitam & ad
mortem. utraq; divino agitur iudicio, ut

De praedestinatione

*semper electos superna, & interiora sequi
faciat, semperq. reprobos, ut infames & ex-
terioribus delectentur, eos deserendo per-
mittat. Angelomus: Christus per occultam
dispensationem ex populo infideli, alios gra-
tuita miseratione vivificans ad aeternam
libertatem praedestinavit, alios vero occul-
to iudicio in sua impietate derelinquendo
in perpetua morte damnavit.*

ph. 1.6.

Decretum Electionis est, quo Deus cer-
tos homines destinavit ad gloriosam grati-
am in illorū salute & vita coelesti per Chri-
stum obtinenda.

*insummi.
et alius bi
pellantur
secretum &
sequitio de-
sti.*

In decreto electionis, mentis divinae. A-
ctus (quoad humanum intelligēdi modum)
duplex est. Prior de fine, alter de mediis ad
finem. Hoc mihi Spiritus sanctus clarissime
videtur docuisse. Rom. 9.11. *VS PROPOSITVM
quod est SECUNDVM ELECTIONEM firmum
maneret.* Hic Paulum videmus aeternum
dei propositum & electionem distinguere;
& in decreto dei ante propositum damnan-
di salutisq. cōferendae, electionē quandā pri-
orē ponere. Et Rom. 8.29. *Quos PRAECI-
PIT EOSDEM PRAEDESTINAVIT, ut sint con-
formes*

formes imagini filij dei — Quos predesti-
navit eos vocavit — His in verbis Paulus
 decretum distinguit & executionem de-
 creti, quam in his tribus, vocatione, iustifica-
 tione, glorificatione constituit. Decretum
 etiam ipsum in duos distinguit actus, Præ-
 notationem, qua homines aliquos præ exteris
 agnoscit pro suis, & Prædestinationem qua
 statuit ab æterno eos reddere conformes
 Christo. Similiter Petrus, ubi dicit, *Fideles* 1. Petri.
electos esse secundum prænotationem ad san-
ctificationem spiritus. Si dixerit quis, his in lo-
 cis prænotationem esse præscientiam vel prævi-
 sionem futuræ fidei (quod multi voluit) a-
 pertè fallitur. Nam quos præscivit deus, eos-
 dem prædestinavit ut sint conformes Chri-
 sto, id est, ut iusti fiant & filij Dei: addit enim
 Paulus, *ut sit primogenitus inter multos*
fratres. Qui autem prædestinantur ut sint
 iusti & filij dei, prædestinantur etiam ut cre-
 dant: quia adoptio & iustitia per fidem re-
 cipitur. Non potest autem rectè dici, primo
 Deum præscire homines credituros, & de-
 inde prædestinare ut credant: quia quos
 præscivit credituros, ideo præscivit quia de-

De tripb.
coment. in
epist. ad Rom.
cap. 8.

crevit ut crederent. Ita Iulianus Martyr electos appellat eos, qui sunt præfati ut crederent. Et Lombardus quos præfavit prædestinavit, id est, per appositam (inquit) gratiam præparavit, ut verbo prædicationis crederet. Deinde verbum, cognosco, vel, scio, ubi Deo de creatura loquenti tribuitur, persæpe significat amplecti & approbare. psal. 1. 6. Novit Iehova viam iustorum sed via impiorum peribit. Math. 7. 23. Discedite à me qui datis operam iniquitati, nunquam novi vos. Præscientia etiam & propositum Dei à spiritu sancto pro eodem ponuntur. 2. Tim. 2. 19. Fundamentum Dei stat firmum. Novit Dominus qui sunt sui. Rom. 11. 2. Id, quos præfavit Deus, dicuntur electi etiam secundum electionem gratiæ. v. 5. & proinde præscientia, de qua mentionem facit Paulus, non significat præmotionem fidei vel alicuius præterea virtutis in eligendis hominibus. Iudicium quoque est Augustini prædeterminationem interdum præscientiæ nomine significari, etiam in loco prædicto. Nam deus repulit plebem quam præfavit. Ex filios in præscientia dicit eos, qui in memoriale patris

De perseu.
ant. l. 2. c. 18

De corrept.
& grat. c. 9.

patris sui inronessa stabilitate conscripti
sunt. Cyrillus Christus cognoscit oves suas
et ad vitam eternam eligens & providens, ^{exp. in Jo-}
quamadmodum inquit Apostolus: non repu- ^{han. 7. c. 6.}
lit Dominus plebem suam quam precepsit.
Sicut enim quos reprobat dominus, ne scire
dicitur, ut fatuis virginibus, amen dico vo-
bis ne scio vos: ita quos ad salutem predesti-
nat & preordinat cognoscere recte dicitur.
Et Thomas locum in octavo capite ad Ro-
manos exponit hoc modo: ^{Idem Hugo} quos precepsit, ^{de Sanct.}
^{Vill. in Au-} scientia approbationis, hos & predestina- ^{not. in Rom.}
^{& Iacchim} vit: vult etiam in scientia approbationis ^{in Revelat.}
includi efficacem voluntatem conferendi ^{par. 1.}
gratiam.

In decreto electionis actus prior est pro-
positum, siue potius propositi divini pars &
initium, quo deus certos homines creando
ceteris preteritis, ad amorem suum eternum
& gratiam assumit & assumendo facit mis-
ericordie ac honoris vasa: estque actus iste
ex mera Dei voluntate nullo habito respe-
ctu vel boni vel mali in creatura. Et Deus non
facit cuiquam injuriam, si omnes non eligat
quia nemini obligatus est: & quia ius habet

1. Pet. 2. 9.
populum quem
Deus sibi vo-
lens, vel af-
ferit.

In omnes creaturas merumque imperium.
 Nos homines hominibus præsertim amicis
 concedimus, ut libere in multis agant quod
 velint, & iudiciis utantur suis. Dives pauperi
 cui vult benignus est; & mendicis adoptas
 vnum, non vult adoptare alterum, etiam abs-
 que illata iniuria. Quod autem libertatis ho-
 mini concedimus, attribuendum multò est
 magis Deo.

Secundus actus est propositum saluandi
 vel gloriæ conferendæ, quo homines eosdē
 in Adamo lapsuros ad salutem ac celestem
 gloriam ordinat vel seponit. Hic actus non
 est separandus à priori, sed mentis cogitati-
 one (ordinis & melioris explicationis gratia)
 distinguendus: ut enim priore ad gratiam
 ordinantur homines, ita hoc posteriore sub-
 ordinantur media, quibus gratia conferatur
 ac manifestetur; & proinde posterior iste
 ad executionem & complementum prioris
 viam sternit. Deinde actus iste causam
 non habet ullam extra Dei bene-
 placitum, nisi que cum respectu ad Christum
 mediatore, in quo omnes eligimur ad gra-
 tiam & salutem; & extra quem electionem
 ullam

illam vel fornicare, mirè absurdum est, quia
is fundamentum exequenda electionis est,
quoad initium, media, finem. Postremo,
actus iste non creandorum hominum est, ut
prior, sed lapsorum. In isto proinde actu re-
spicit Deus massam humani generis cor-
ruptam.

In hoc etiam secundo actu gradus sunt
quinque, Destinatio mediatoris, destinati
Promissio, promissi Exhibitio, exhibitum vel
exhibendi Applicatio, & applicationis com-
plementum. Non absimile est quod dicit
Bernardus: *Regnum Dei conceditur, promit-*
tatur, ostenditur, percipitur. Conceditur in
predestinatione, promittitur in vocatione,
ostenditur in iustificatione, percipitur in
glorificatione.

*De verbis li-
bri sapientie.*

Destinatio mediatoris est, quia secunda
persona filius dei, designatus ab æterno me-
diator est, inter deum ipsū & homines. Et hinc
est, quod Petrus dicit, *Christum præscitum*
esse ante sæculum mundi fundamenta. Et rectè
dicit Augustinus, *Christum esse prædestina-
tum ut sit caput nostrum: Verūque enim*
cum patre & cum spiritu sancto, quā-

1. Pet. 1. 20.

vel

vel filius, predestinator est: tamen, quā
diator, predestinatus, etiam est & ipse.

Promissio est, quā Christus ab æterno
destinatus in salutem & vitam spiritualem ho
minum, reuelatur & offertur iis vnā cum
gratia per illum obtinendā. Hæc promissio
vniuersalis est respectu omnium & singulo
rum credentium. Ioh. 3. 16. Sic deus dilexit
mundum ut filium suum unigenitum dede
rit, ut omnis qui credit in ipsam non perdat
et. 6. 47. qui credit in me vitam habet æter
nam. Math. 11. 28. Venite ad me omnes qui
laboratis, & onerati estis, & ego reficiam
vos. Math. 16. 16. qui crediderit & baptiza
tus fuerit, saluus erit: qui non crediderit, con
demnabitur. Act. 16. 43. ut remissionem
peccatorum per nomen eius accipiat omnis
qui credit in eum & 13. 34. Nam in hoc iusti
ficatur omnis credens. Rom. 1. 16. Euangeli
um est potentia dei ad salutem omni creden
ti. & 10. 4. Fides legis est Christus ad iustiti
am omni credenti. Gal. 3. 22. Conclusit scrip
tura omnia sub peccatum, ut promissio ex
fide Iesu Christi datur credentibus.

Cum promissione coniuncta est Hortatio,

sive,

ne, mandatum credendi: quod generalius
 promissione, quia promissio tantum cre-
 dentium est, mandatum vero & credentium
 non credentium. Nam electi in coribus
 idem miscentur cum impiiis & proinde E-
 angelis missis promiscue debent hortari
 omnes & singulos ut resipiscant, cum ipsi
 sciant planè qui & quibz electi sint & con-
 vertendi. Deinde Deus per hortationes ad
 penitentiam vult inexcusabiles fieri illos,
 quos penitentiam nunquam aduros vidit.
 Sic Abbas Ioachim, Oportet predicare illos *In revel. p. 3.*
 propter electos, & annuntiare hominibus *4.2.*
 verba vite, ut luceat lux illorū corā homini-
 bus, & oleo doctrinae spiritualis corda electo-
 rū hominū inungendo impinguant: propter
 reprobos autem ligare aquam calā. Rursus, *part. 4. sex. 7*
 propter electos qui inter eos & ne ipsi repro-
 bi habeant excusationem, mittetur ipse
 nuntius, qui non modo predicat hoc in abs-
 condito quasi timens, sed clamat voce mag-
 na, quæ longius & ab omnibus possit audiri.
 Soler dici, mandatum dei pugnare illa ra-
 tione cum eiusdem decreto: quia præcipit,
 quod tamen nolit efficere: sed respondet
 primo,

primò, Deum in mandatis & promissionibus non omne quod decreuit, dicere, sed voluntatem suam ex parte tantum eatenus proponere, quatenus ad electorum salutem omnium gubernationem expedire nouit. Mandatis ergo ostendit quid probat, quid que velit à nobis fieri, non quid de nobis. Deus non omnia volens æqualiter in omnibus, conuersionem vult in aliis tantum quoad approbationem, cohortationem, media aliis præterea vult quoad decretum efficiendi eam. Hic non est vlla voluntatum pugna sed volendi gradus quoad nos, diuersi, secundum quos Deus & volens dici potest & nolens. Secundò respondeo, voluntatem reuelatam nunquam esse aduersam voluntati dei vel decreto dei, quo cum semper conuenit tum quoad initium, tum quoad finem & scopum. Sæpè tamen diuersam esse, & in specie aliquando contrariam videri quoad ipsum proponendi modum. Deus iussit Elaiam ànunciare mortem Ezechie, & denunciarunt excidium Niniuitis intra dies quadraginta nihil tamen horum ex quo decreuerat. Sancta discussione aliquatenus voluit Christus

voluntas humana ab agone mortis liberati-
onem, quam noluit tamen diuina. Abraham
orauit diuino procul dubio impulsu & pro-
inde ex fide pro salute Sodomitaram, quos
tamen decreto Dei exitio deuotos accepe-
rat. Nec mirum istud: bonum enim quate-
nus bonū est & manet, ab alio bono diuer-
sū esse potest. Tertiò ipse iubes obzeraū, vt
soluat res alienum suum, interim soluendo
habilem non facis: quid ni ergo iustis de cau-
sis lubeat Deus id, quod uoluit ipse facere?

Exhibitio Mediatoris est, quā filius dei ho-
mo natus in plenitudine tēporū, ut soluit
deo pro peccatis hominum. Huius pretii so-
luti virtus & efficacia, tum quoad meritum,
tum quoad operationem, infinita est: & ta-
mē distingui debet. Est enim vel potentialis
vel actualis. Efficacia potētiālis est, quā
in se sufficiat pro redimendis singulorum
absque exceptione peccatis, etiam si essent
mille mundi hominum. Verum si specta-
mus efficaciam illam actūalem, illud
quoad consilium Dei, & quoad euentum,
pro electis tantū ac predestinatis est solu-
tum. Nam filius pro quibus non orat, pro e-
isdem

Eph. 2. 6.
Coloss. 3. 1.

isdem non sacrificat. quia intercedere & sacrificare sunt coniuncta: pro electis tantum & credentibus erat. Ioh. 17. 9. & orando se offert patri. v. 19. Nam (ut rectè notavit Illyricus) tota hæc precatio cap. decimo septimo verè (ve ait) oblatoria & expiatoria oratio est, seu (ut papista blasphemam illam formulam vocant) Canon sacrificii, quo Christus se patri in sacrificium pro mundi peccatis obtulit. Ergo electis tantum & pater, Patris decreto & filii intercessionem & oblationem destinatum est. Deinde quorum Christus mediator est, illorum personam sustinuit, & illorum in cruce locum ingressus est: & consequenter quod Christus egit quatenus redemptor, idem in illo & cum illo egerunt omnes redempti. Christo mortuò, resurgente, ascendente, sedente ad dextram patris, moriuntur iidem cum illo, resurgunt, ascendunt, sedent a dextris Dei. Hæc autem omnia verè tantum dicere de electis & credentibus, ita doceo. Ex impiis in æternum perituris vel vnum in Christo resurgente excitatum, a vero alienum est quia Christi excitatio est eius actualis (ut sic loquar) absolutio à peccatis illorum

lorū, pro quibus mortuus est. Vt enim pater Christum in mortem tradendo, re ipsa condemnauit peccata illorum imputata Christo, pro quibus mortuus est: ita excitando illum a morte, ipso facto absoluit Christum a peccatis illorum, & eos etiam absoluit in Christo: solui vero a peccatis non peribunt, sed saluabuntur. Qui ergo perit ob peccatum impius, dici non potest cum Christo resurrexisse: ideoque nec eius in cruce personam sustinuit Christus. Tertio, victima expiatrix sanctificat eos pro quibus victima est. Hoc aperte & absolute asserit spiritus sanctus. Hebr. 9. 13. 14. Ad eundem pertinet & victima & sanctificatio: & Christus perfectus saluator illorum est, quos saluat, non merendo tantum, sed etiam efficaciter salutem operando. Iam assumo: ac Christus electos solos & credentes sanctificat: ergo pro iisdem tantum fuit victima. Nec aliud fuit hac in re iudicium antiquioris Ecclesiae. Augustinus. *Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo etiam non cum illo omnia bona nobis donauit: SED PRO QUIBUS NOBIS?*

In Joh. 1. 14.

PRÆSCITIS, PRÆDESTINATIS, IUSTIFI-
CATIS, GLORIFICATIS. Rursus: Quos sibi fra-

tract. 2.

De recta fide
et reginas.

In Job. l. 11.

cap. 14.

B. Homil. in

Exech. l. 1.

in psal. 33.

In sph. c. 1.

Homil. in

Sabb. 1. post

remissionem cere.

Homil. in vi-

gil. Paschas.

tres facere volebat, solvit & fecit cohare-
des. Cyrillus: Si deus fuit in carne qui dig-
nissimus, sufficiens ad redemptionem totius
mundi per sanguinem suum merito fuerit.
Et Dominus autem Iesus suos à non suis se-
parans, pro ijs, inquit, TANTUMMODO qui
verbum meum servant & iugum meum
acceperunt, rogo. Nam quorum mediator at-
que pontifex est, ipse TANTUMMODO media-
tionis bonum non iniuria attribuit. Grego-
rius: Pro electorum vita usque ad mortem
se tradidit author vite. Et, Redimet domi-
nus animas servorum suorum, scilicet san-
guine suo pretioso, quoniam qui in ipso re-
cte crediderit, à peccatorum debita captivi-
tate redimitur. Sedulius: Instaurantur om-
nia que sunt in terra, quum ipsi homines, qui
prædestinati sunt in vitam æternam, à cor-
ruptione vetustatis renovantur. Beda:
Caro Domini ideo est spiritali virtute
opima, ut pro totius mundi salute suf-
ficiat in odorem suavitatis. Et, Domi-
nus ac redemptor noster Electis: — quos

in carne positos suos esse cognovit: nec non
 & nobis, quos in se credituros in fine tempo-
 rum praevidit, remedium salutis morte sua
 ac resurrectione procuravit. Ioachim Ab-
 bas: Caterum quod hoc nomen, OMNE, quod
 est univ[er]sale plerumque, non totum tenet
 quod sonare videtur, ut est illud. Ego si exal-
 tatus fuero, omnia traham ad meipsum. Et
 per eum complacuit reconciliari omnia in
 ipso. Videtur quod HIC DE SOLIS ELECTIS
 REBUS dictum sit. Angelomus: Qua est gens
 in terra alia, praeter populum electum, prop-
 ter quem venire dignatus est deus, dei filius
 in hunc mundum velut in Aegyptum, ut as-
 sumptus a servi forma, commercio sanguinis
 sui redimeret sui populum acceptabilem se-
 ctatorem bonorum operum. Rupertus: SOLOS
 ILLOS in illa hora lavit a peccatis, quos sive
 mortuos sive vivos mors eius fideles inve-
 nit. Rursus, Passio Christi iudicium est mu-
 di, id est, salvatio discernens a reprobis u-
 niv[er]salem electorum, qui fuerit ab initio
 saeculi ad horam eiusdem passionis. Electio
 vero principis huius mundi reconciliatio est
 gentium Electorum. Rursus, Omnia traham
 ad

ad me ipsum: quae omnia? utroque ELECTA,
sicut caput suum omnia sequuntur membra.

c. 5. ad Haimo: Christus non solum peccatum ori-
ginale sed etiam omnia actualia abstulit

IN ELECTIS, & insuper donavit vitam

evii. l.

sine fine mansuram. Radulphus: Christi
pontificis sanguis omnium credentium ex-

2.

piatio fuit. Innocentius: Pro SOLIS PRAEDE-

4. de my-

missa. c. 4

STINATIS effusus est quantum ad efficien-
tiam, sed pro cunctis hominibus effusus est

quantum ad sufficientiam: effusio quippe

sanguinis iusti pro iniustis tam fuit dives

ad pretium, ut si universas crederet in re-

demptorem, nullum omnino diaboli vincula

retinerent. Arnoldus Carnotensis: Non

avallis

et. de 7.

biu Dem.

REDIMIT NISI QUOS gratia vocat & lavat;

nec nisi ablutos & mortuos peccato, Spiritus

sanctificat. In commune participat redemp-

tio, & ablutio, & sanctificatio.

Applicatio est cum Christus nobis dona-

tur à Deo patre per spiritum in legitimo v-

surverbi & sacramentorum, & ex parte no-

stra recipitur per instrumentum veræ fidei.

Et Christus datus, fit nobis à deo Sapiencia,

Iustitia, Sanctificatio, Redemptio.

Appli-

Applicationis complementum est glorificatio, qua Deus per Christum erit omnia in omnibus electis.

E dictis iam apparet Decretum electionis omnium in hominibus salutarium donorum operumque causam esse ac principium. Hinc vera fides. Act. 13. 48. *Crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam eternam.* Hinc vocatio. Rom. 8. *Quos predestinavit vocavit: & qui vocantur secundum propositum.* Hinc adoptio. Eph. 1. *Predestinati ad adoptionem.* Hinc sanctificatio. Eph. 1. *Elegit nos ut essemus sancti & inculpati.* Hinc opera. Eph. 2. *Quae preparavit ut in ijs ambularem.* Hinc perseverantia. Ioh. 6. *Omne quod dat mihi Pater ad me veniet & ego eum non eiciam foras.* Item, *Hec est voluntas patris mei, ut omne quod dedit mihi pater, non perdam ex eo quicquam.* 2. Timoth. 2. *Firmum stat fundamentum dei habens signaculum hoc, novit Dominus qui sint sui.* Pulchrè Augustinus: *Nullum, inquit, elegit dignum, sed eligendo effecit dignum.* Et, *Gratia dei est qua me elegit, non quia dignus sum, sed quia dignata est me facere.*

*Contra Iul.
Pelag. l. 5. c.
In Psal. 91.*

Rurſus, Nonne & ipſi poſtea elegerunt eum,
& omnibus bonis huius ſeculi prætulērunt?
ſed quia electi ſunt elegerunt, non quia ele-
gerunt electi ſunt.

Atque ita eſt Decretum Electionis.

Decretum Reprobationis, eſt opus Pro-
videntiæ divinx, quo deus decrevit certos
homines præterire, quoad gratiam ſuperna-
turalem, ut iuſtitiam & iram in illos eodem de-
bito exitio declararet: ſive, ut voluntas
permittendi aliquem cadere in culpam, &
inferendi damnationis poenam pro culpa.

Eius etiam actus duplex eſt. Prior eſt pro-
poſitum deſerendi quosdā homines, in ſiqui-
amque in eis declarandi. Huius actus cauſa
finalis dari poteſt, impulſiva extra Deum
dari non poteſt. Oritur enim ex mero Dei
beneplacito, nullo habito reſpectu vel boni
vel mali in creatura. Nam voluntas dei eſt
cauſa cauſarum: ibi ergo conſiſtendum eſt,
& extra vel ultra illam ratio non querenda:
imo ultra niſi eſt. Deinde, omnis homo
(aſſertore Paulo) eſt ad deum ut maſſa luti
in manu figuli: & proinde deus pro ſummo
iure ſuo vaſa ad iram facit, non inuenit. Non

autem

autem faciet sed a seipſis facta inquies, si in
æterno consilio suo dicamus eum homines,
quâ peccatores tantum nob. quâ homines
præterire iustissimis licet nobis ignotis rati-
onibus, voluisse. Tertio, si Deus reprobanit
homines, quia secundum eius præscientiam,
gratiam reiecturi sunt, reprobatio non pen-
debit à deo, sed ab ipsis hominibus. Et per-
inde hoc est, ac si quis diceret, prævidere de-
um alios in eum electuros, alios verò reie-
cturos. Et angelum contemptus, infantibus
extra sedes, euangelicum morientibus, nō
accidit. Quarto, Paulus qui fuit peritissimus
iustitiæ diuinæ assertor, ab ista miranda dis-
cretionē hominum, quæ facta est in consilio
Dei, primū excludit omnia opera: *non ex
operibus*, inquit: & proinde excludit peccata
et omnem respectum: tum postea raptus ad-
miratione, in mera dei voluntate acquiescit
*Voluntas eius quis resistit? imo vero o homo?
tu quis es, qui ex aduerso respondas Deo? Et,
o profundas diuitias tum sapientiæ, tum
cognitionis Dei? quam inscrutabilia sunt
eius iudicia, & eius viæ impervestigabiles?*
Vltimò si quærat, quare deus hunc mun-
dum

dam creavit & non plures, recurrendum est
ad meram Dei voluntatem. Et quare non est
idem faciendum, si quæritur quare Deus
hunc eligat, illum vero vel illum deferat?

Author de vocatione gentium: *Liberatur
pars hominum, parte pereunte. Sequitur illorum
non misertus, & horum misertus su deus,
que scientia comprehendere potest. Latet
discretionis ista ratio, sed non latet ipsa dis-
cretio.*

Secundus actus est ordinatio ad pœnam
sive iustum exitium. Ordinatio ista pro va-
rio cogitandi modo distingui potest in sim-
plicem & comparatam. Ordinatio simplex
est, qua iste puta Petrus vel Ioannes ordina-
tur ad pœnam. Estq; Ordinatio ista à iusti-
ssima voluntate dei, non tamen excluso re-
spectu originalis vel actualium peccatorum.
Ut enim actu damnatur homines ob pecca-
tum, ita decrevit deus eosdem damnare ob
idem peccatum. Non est tamen peccatum
decreti damnationis causa, sed in præscientia
diuina ordinis ratione antecedit non quidē
priorem illum, sed hunc posteriorem actum.

Ordinatio comparata est, quā unus non
alius,

alius, & in pari conditione iste magis quam ille ad penam ordinatur. Hæc seruit ostendenda libertati, quam habet diuina voluntas circa dispensationem bonorum supernaturalium. Quod enim eligat istum deus & non illum, arguit libertatem & maximam perfectionem diuinam: & proinde deus sub nomine patrisfamilias eam sibi vindicat, cum dicit: *annam possum de meo facere quod volo.* Et quidem, si deus omnes a se desertos perderet & damnaret, iniustus tamen non esset. Nos enim ipsi in quotidiana bestiarum mactatione & laniena iniusti esse nolumus, neque reuera sumus: Dei tamen respectu non sumus tanti, quanti nobis vel culix est. Si tibi licet in domum tuam recipere vel excludere quemuis, quia vis: Deo iusidem in domo sua eripere, proiectæ audaciæ fuerit.

Istius reprobationis comparata causa est mera dei voluntas, etiam absque respectu ullius peccati. Sic Augustinus: *neminem deus liberat nisi gratuita misericordia, & neminem damnat nisi acquisita veritate.* Cur autem illum potius quam illum liberet, scrutetur

Lib. 1. ad
simpl. q. 2.

Expos. in Ioh.
cap. 37.

Lib. 1. ad Mon.

De semp.

cap. 11.

scrutetur qui potest iudiciorum eius t̃mag-
num profundum. Rursus: Quare tamen hinc
ita & huic non ita? Homo in quis es qui res-
pondeas deo? Gregorius: Nemo per scrutari
appetat, cur cum alius repellitur, alius eliga-
tur — quia inscrutabilia sunt eius iudicia
& vie impervestigabiles.

In hoc secundo Reprobationis actu duo
sunt gradus, Iusta desertio, & ob peccatum
damnatio. Sic Fulgentius. In talibus, inquit,
Deus iudicium suum desertione inchoat,
cruciatione consummat.

Desertio divina duplex est. Prima est, qua
deus hominem deserit tantum quoad auxi-
lium & confirmationem, omittendo con-
firmationem creature & non conferendo
gratiam secundam, qua prima efficax redda-
tur ad resistendum temptationibus, & ad per-
severandum in bono. Hæc est desertio ex-
plorationis, & iis potest accidere, qui de-
um ipsi nondum deseruerunt. Fuit enim in
protoplasto Adamo, qui accepit à deo pos-
se quod velle, & nō accepit velle quod pos-
set. Sic Augustinus. Acceperat, inquit, posse
si velle: sed nō habuit velle quod posset. Nā

si

habuisset perseverasset. Ex posset enim perseverare etiam, si vellet: quod ut nollet, de libero arbitrio descendit, quod iam ita liberum erat, ut bene velle posset & male. Causa istius desertionis fuit, ut Adamus & posterius illius cognoscerent posse se labi per se, non autem stare, nedum resurgere: & proinde ex Dei misericordia toti penderent. Hic etiam tenendum, inter desertionem istam & peccatum Adam internensse eiusdem voluntatem, quia, viribus suis permixtus, id ipsum statim intellexit, conscientia discante, & tamen spontaneo voluntatis motu lapsum suum voluit.

Secunda desertio est privatio & amissio donorum, quibus ornatus est animus, & traditio in potestatem Satanae ut seducat homines & magis magisque impellat in peccatum. Hac desertio poenae est, & proinde peccatum sequitur. Ex de hac non de prior intelligenda regula, A deo deserti dum priores deserunt.

Atque ita est doctrina de Praedestinatione, nostra non Manichaei, non Stoici, non Pelagiana, non Epicurea, sed vera quidem illa.

illa (ut credo) & orthodoxa: gravatur tam
ea variis criminationibus, quas pro virili
conabor paucis diluere.

Criminatio prima.

Doceri à nobis, certos homines eosque
paucos eligi.

Responsio.

Certos dicimus. Electi enim omnes cog-
niti sunt Deo, eorumque numerus nec au-
geri potest nec minui. Paucos non dicimus,
nisi præscripto & certo modo. Nam (si o-
missis angelis) electos homines per se spe-
ctaveris, multi fuerint. Math. 8. 11. *Dico vo-
bis, multos ab oriente & occidente ventu-
ros & accubituros cum Abrahamo, Isaaco,
& Iacobo, in regno caelorum.* Revel. 7. 8, 9.
*Vidi & ecce turba multa, quam numerare
nemo posset ex omnibus gentibus, & tribu-
bus, & populis, & linguis: stabantque ante
thronum & in conspectu agni amicti stolis
albis; & palmae in manibus illorum.* Imo
Electorum quidam quasi mundus est. Au-
gustinus. *Ecclesia sine macula & ruga ex
omnibus gentibus congregata, atque in e-*
ternum

ernum regnatura cum Christo, ipsa est
 terra beatorum, terra viventium. Rursus, *Tractat. in*
 reconciliatus mundus ex inimico libera- *Iob. I. II.*
 tur mundo. Eusebius: Christus passus est *Nip. I. 4. c. 15.*
 pro salute mundi salvandorum. Autho- *Lib. I.*
 ri de vocatione gentium. In electis, pre-
 citis, & ab hominum universalitate dis-
 cretis, specialis quadam censetur univer-
 sitas, ut de toto mundo totus mundus libe-
 rat, & de omnibus hominibus omnes ho-
 mines videantur assumpti. Beda, Illos, qui *in Tobiam.*
 rant ad vitam praordinati eternam, illu-
 minandum & sanandum mundum appellat.
 Thomas, Eos vera lux illuminat, qui in *In catena in*
 mundum virtutum veniunt, non eos qui in *I. Ioban. ex*
 mundum vitiorum. *Orig.*

Nihilominus si conferantur iidem electi
 cum iis qui iuste damnantur, paucos illos se-
 cundum scripturas dicimus. Math. 7. 13.
 Angusta est porta, & stricta est via qua
 ducit ad vitam, & PAUCI sunt qui inveni-
 unt eam. Rursus: multi vocati, PAUCI ELE-

Crimi-

Criminatio secunda.

Docere nos, Deum ordinasse homines
infernorum ignem, & creasse ut po-
deret.

Responsio.

Hic distinctio duplicis actus in Repro-
batione repetenda est & retinenda. Primum
ergo respondeo, Reprobationem quoad
priorem actum, id est, quoad propositum
deserendi creaturam, iustitiamque in ea de-
clarandi, absolutam esse: sic docemus, si-
credimus Quod enim voluit Deus creatu-
ram præterire, & lapsum à beatitudine fini-
lem in quibusdam permittere, causa nulla vo-
fingi potest ex parte creaturæ. Immo peccatum
ipsum desertione, & iusta Dei permissione
posterius est, & proinde nullo modo ipsius
permissionis & desertionis causa esse po-
test. Vnde Lombardus magister omnium
scholasticorum, Deus (inquit) reprobavit
quos voluit, non propter futura merita quæ
prævideret, veritate tamen rectissima & in-
sensibus nostris remotissima. Et longè hunc
ante Hieronymus, locū Pauli, Ro. 9. 11. Ne-

Lib. 1. dist. 11.

ad Rom. 9.

cap. 10.

duo

dominatis parvis, cum nihil fecissent boni
aut mali, sic exponit: si Esau (inquit) & Ia-
cob nondum nati erant, nec aliquid egerat bo-
ni aut mali, ut de mereretur Deū vel offen-
deret, & electio illorum atque abiectio non
merita singulorum, sed voluntatem eligen-
tis atque abiicientis ostendit, quia dicemus?
Postea, si hoc respicimus, ut faciat Deus
quodcumque voluerit, & absque merito &
operibus vel eligat aliquem vel condemnet:
ergo non est volentis neque currentis, sed
miseretis dei. Et Ergo frustra queritur—
cum in potestate ipsius sit & voluntate, ab-
sque bonis & malis operibus vel eligere ali-
quem vel abiicere. Anselmus: Quare Deus
negat gratiam libenter suscepturis & gra-
tia consensuris, non est nostrum scire: sed
hoc solum audemus affirmare, quod iuste a-
git, si peccatores respuit. Sed quare hunc eli-
git non consensurum gratia, illum autem
tamen bene consensurum gratia negligit, So-
li Deo notum est. Rursum, Nulla creatura
perferri potest, cur ipse misereatur huic
potius quam illi. * Tho-
mas. Quare (inquit) hoc e-

Comment. in
Matth. c. 11.

In Rom. c. 11.

* Idem alii afferunt
scholastici in medio
Papatu. Gregorius
Arimi-

Summe 1.
pari. qua. 2.
23. art. 5.

ligat in gloriam & illos
reprobavit, non habet ra-
tionem NISI divina vo-
luntatem. Ex diversis
servandorum à damnan-
dis provenit à principali
intentione primi agentis.

Contra gent.
lib. 2. cap. 44.

Rursus, Non est inquire-
dum quare hos convertat
& non illos. Hoc enim ex
simplici voluntate eius
dependet. Et Augustinus
super Iohannem, quare
hunc trahat & illum non
trahat, noli velle indica-
re, si non vis errare.

lib. 3. c. 161.

Veruntamen Repro-
batio quoad posteriore
actum, id est, quoad pro-
positum damnandi, non
est absoluta, sed peccati
(ut sic loquar) respectiva.
Nemo enim nisi sua cul-
pa peccat & nemo absolu-
te ordinatur ad Gehennam

Armenius dicitur de
predestinatione co-
clusiones ponit. Pri-
ma, quod nullus est
predestinatus pro-
pter boni usum liberi
arbitrii, quem Deus
praescivit illum habi-
turum. 2.^a Nullus est
predestinatus, qui
praescitus fore finaliter
sine obice habi-
turali gratiae. 3.^a quod
quemcumque Deus
predestinavit gratia
praescit & pure mis-
ericorditer predestina-
vit. 4.^a est, quod
nullus est reproba-
tus propter malum
usum liberi arbitrii,
quem deus praescivit
illum habiturum. 5.
Quod nullus est re-
probatus quia pra-
scitus fore finaliter
sine obice divina gra-
tiae. Sexta, quod que-
cumque Deus repro-
bavit sine quacunque
causa in ipso repro-
bato ipsam reproba-
vit. Has easdem con-
clusiones habet etiam
Petrus de Alliaco.

vel

perditionem, nisi ob
peccatum factum: accepta
quod est prius in Adamo
potestas, quia posset bene
beatus vivere, si modo
vellet. Et proinde altero
prædicta criminationem
esse meram calumniam.

Respondeo secundo.

Deum creasse hominem
non quidem simpliciter
ut perderet, sed ut iusto
peccatoris exitio iudici-
um declararet. Aliud au-
tem est, velle perdere ho-
minem, ut homo est; &
aliud hominem, ut pec-
cator est, velle ponere de-
bito exitio. Audienda e-
tiam hic, & perpendenda
sententia Cameracensis,
qui iudiciosus fuit Scho-
lasticus. *Secundus scrip-
turam inquit Ieremias de-
us aliquam creaturam a-*

*Lib. 1. sent. quest. 12.
cap. 2. de illis ob
quibus illi a diff. 2.
4. Iculus nonnulla
adversum verbum pre-
destinatus est inquit
is, cui Dominus di-
spouit dare vitam
eternam. & reproba-
tus qui dispouit non
dare, sicut traditur
ab Apost. Rom. 9. Rati-
onem. Nullus predesti-
natus est predesti-
natus ob aliquam cau-
sam, quæ in eo de fu-
turo debebat existe-
re. Similiter nec ali-
quis reprobatur ob
aliquam causam, re-
probatus est, quæ in
eo in futuro debebat
fore. Et, omnis præ-
destinatus est ex so-
la gratia prædesti-
natus & misericordie
dispositione divina,
non ex aliqua causa
actuali vel privativa,
reperienda in eo, di-
vinit. Ratiō. Repro-
bare est nolle miseri-
ti, & hoc non venit
propter mala opera
alienius creaturæ.*

*In sententia
1. quest. 2.
art. 2.*

C i

terz

ternaliter puniret vel
affligat sine eius peccato
vel pure annihilaret nul-
lam iniustitiam vel cru-
delitatem ei faceret. Vnde
de illud Sap. 12. quis tibi
imputabit, si perierint
nationes quas tu fecisti.
Deus non est obliga-
tus legibus creatis, quasi
aliquid prius sit iustum
quam Deus velit illud,
quam tamen omnino sit
converso.

quia quantum ad
sanctum effectum operis
Dei libere misere-
tur. Sic Franciscus
Marconi, Cap. 3. q.
1. inquit, quatuor signa
necessaria ad intel-
ligendum prout
predestinationis &
reprobationis. Pri-
mum, in quo Petrus
& Iudas offeruntur
divine voluntati, ut
neutri: Et tunc divi-
na voluntas Petrum
præordinavit ad glo-
riam, nullum autem
actum positivum ha-
buit circa Iudam, se-
cundum August. Secu-

dum signum est in quo Petrum præordinavit ad gra-
tiam; & tunc circa Iudam nullum adhuc actum posi-
tivum habet. Tertium signum est, in quo relinquin-
tur sibi ipsi, & uterque cadit in peccatum. Quartum
signum est in quo Petrus resurgit, quia non potest
permanere, quia prædestinatus est ex primo signo. Iu-
das autem non resurgit quia non habet relevantem
in Deo, ideo reprobatur. D. Bannes in 1. Thom. q. 23.
Non potest assignari causa & ratio ex parte reproborum
totius effectus reprobationis. Si quidem illius per-
missionis peccati, propter quod aliquis damnatur
sive sit originale sive actuale, non potest esse causa
ipsiusmet peccati: ut patet in parvulis, qui cum
solo peccato originali moriuntur, quod quidem ve-
posse

possit esse causa earum parva derelinquatur in ipso, ta-
men non potest esse causa & ratio, quare permiserit
ut tota natura rueret in Adamo. Et, *Permittit* id
est, *permittit* Genes. vii. 1. in reprobato sin-
gulis locatur inveniuntur scilicet permissio casus in
peccatum, peccatum ipsum, derelictio a Deo non re-
levante a peccato, & poena sive damnatio. Non au-
tem ad omnia ista, eodem modo se habet reprobatio
sed diversis modo. Nam respectu peccati secundum se,
nullam dicit reprobatio causalitatem. Licet ni-
hil ex parte nostra, nullum scilicet nostrum opus sit
ratio totius effectus reprobationis (nam omnium i-
storum simul, scilicet permissionis, derelictionis, &
poenae, sola divinae iustitiae representatio est causa,
cum nullum nostrum opus sit causa permissionis) dā-
nationis tamen & poenae operatio nostra mala sive
peccatum causa est. Et *ibidem*. Negatur quod Deus
statuisset, Dicimus enim quod Deus non prohibere
voluntatis ponit & affligit reprobatum, sed propter
culpam eius aeternaliter praescitam, quam statuit or-
dinare per poenam, vel sua iustitia manifestaretur.

Criminatio tertia.

Stoicam praedestinationem & Stoicam
factum a nobis induci, quia (ut aiunt) ex
necessario & energico dei decreto
omnia dicimus fieri, etiam lapsum A-
dami, quem ex nostra (ut ferunt) sen-
tentia dectevit & voluit Deus.

Responsio.

Deo non praesciente tantum, sed volente

eternaliter puniret. Vel
affligat sine eius peccato.
vel pure annihilaret nul-
lam iniustitiam vel cru-
delitatem ei faceret. Vnde
de illud Sap. 12. quis tibi
imputabit. Si perierint
nationes quas tu fecisti.

Deus non est obliga-
tus legibus creatis, quasi
aliquid prius sit iustum
quam Deus velit illud.
quam tamen omnino sit
converso.

quia quantum ad
sanda effectum operis
Dei libere misere-
tur. Sic Franciscus
Maroni, CAS. 3. 9.
etiam 1. 1. 2. 3. in-
quit. Quatuor signa
necessaria ad intel-
ligendum primum
predestinationis &
reprobationis. Pri-
mum, in quo Petrus
& Iudas offeruntur
divine voluntati, ut
neutri. Et tunc divi-
na voluntas Petrum
præordinavit ad glo-
riam, nullum autem
actum positivum ha-
buit circa Iudam, se-
cundum August. Secun-

dum signum est in quo Petrum præordinavit ad gra-
tiam; & tunc circa Iudam nullum adhuc actum posi-
tivum habet. Tertium signum est, in quo relinquun-
tur sibi ipsi, & utique cadit in peccatum. Quartum
signum est in quo Petrus resurgit, quia non potest
permanere, quia prædestinatus est ex primo signo. Iu-
das autem non resurgit quia non habet relevantem
in Deo, ideo reprobatur. D. Bannes in 1. Thom. 4. 23.
Non potest assignari causa teratio ex parte reproborum
totius effectus reprobationis. Si quidem illius per-
missionis peccati, propter quod aliquis damnatur
sive sit originale sive actuale, non potest esse causa
ipsiusmet peccati: ut patet in parvulis, qui cum
solo peccato originali moriuntur, quod quidem ve-

possit

possit esse causa cur parvum derelinquatur in ipso, ta-
men non potest esse causa & ratio, quare permiserit
ut tota natura rueret in Adamo. Et, *Prædictum* id
Primum dicitur. Genes. 3. 7. In reprobato (an-
geli) quatuor invenimus, scilicet permissio casus in
peccatum, peccatum ipsum, derelictio a Deo non re-
levante a peccato, & poena sive damnatio. Non au-
tem ad omnia ista, eodem modo se habet reprobatio
sed diversis modo. Nam respectu peccati secundum se,
nullam dicit reprobatio causalitatem. Licet ni-
hil ex parte nostra, nullum scilicet nostrum opus sit
ratio totius effectus reprobationis (nam omnium i-
storum simul, scilicet permissionis, derelictionis, &
poenæ, sola divinæ iustitiæ repræsentatio est causa,
cum nullum nostrum opus sit causa permissionis) dā-
nationis tamen & poenæ operatio nostra mala sive
peccatum causa est. Et *ibidem*. Negatur quod Deus
studet huius, Dicimus enim quod Deus non prohibet
voluntatis ponit & affligit reprobatum, sed propter
culpam eius æternaliter præscitam, quam statuit or-
dinare per poenam, ut sua iustitia manifestaretur.

Criminatio tertia.

Stoicam prædestinationem & Stoicum
factum a nobis induci, quia (ut aiunt) ex
necessario & energico dei decreto
omnia dicimus fieri, etiam lapsum A-
dami, quem ex nostra (ut ferunt) sen-
tentia decessit & voluit Deus.

Responsio.

Deo non præsciente tantum, sed volente
etiam

etiam & decernente. In primis Adatum euenisse dicimus idque sine blasphemia; si enim & candidè veniam dederis explicandi quatenus & quo modo. Voluntas Dei duplex est, generalis & specialis. Specialis voluntas, quâ scriptura *propheta*, vocat, est, quâ deus aliquid approbat simul & efficit: sive, est cōplacencia dei, quâ delectatus re aliqua, vult eam simpliciter & quoad effectiōem & quoad approbationem. Huius voluntatis obiectum ab ea pendet, & eam sequitur vt effectus causam. Ex hac voluntate deum velle bonum, & malum, quâ malum, nolle, sententia est nostra de verbo Dei. Psal. 5. v. 5. *Deus non volens iniquitatem esse.* Et de hoc voluntatis genere vel potius modo, sententiæ Augustini intelligendæ sunt vbi dicit, *opera impietatis præscit, non præordinauit Deus.* Ex *malis operibus præscit, non præordinat.* Ex, *idem est dicere Deo auctore & deo volente.* Voluntas generalis est, quâ deus vult aliquid non esse (quod enim non est, id eo non est, quia Deus vult non esse) vultque etiam certis de causis quædam non prohibere, & consequenter vult euenire, quæ tamen simpliciter non probata

prognost.

6.

80.49.2.

probatum est decretum Dei, quo vult ali-
quid non quoad approbationem & quoad
efficiendum à se, sed tantum quoad permis-
sum quandam effectum ab aliis. Et hic res
sciendum non pendet à voluntate Dei, sed
tantum à voluntate deficientis creature: &
hac voluntate dicimus, velle deum lapsum
Adami, non quidem simpliciter, sed tantum velle
evenire. Aliud autem est velle rem aliquam
per se, aliud velle rem quoad eventum. Euen-
tum citius peccari vult, non quidem effi-
cendi ipse, sed deficiendo vel non impedi-
do, cum possit, si vellent, si ordinem quæri-
mus volendi. Deus primo & propriè vult
non inhibere, & non impedire peccatum: &
tantum ex consequenti vult eventum pec-
cari. Quod enim Deus non impedit, ideo
evenit, quis non impedit: & sicut nil boni
potest esse aut fieri, nisi deo faciente: ita nil
mali potest evadere, nisi deo impediente. Et
ne minimum quidem est, quod fiat præter
istam voluntatem nisi otiosum dixerimus pro-
videntiam dei, quod dicere impiū est. Huius
sententiæ nostræ ratio multiplex est. Primā
rationem ducō ex apertissimis scripturæ te-

Simonis, Act. 2. 23. Hunc DEFINIENDO CONSTAT
 210 & praescientia dei deditum cum acce-
 pissetis, manibus sceleratis cruci affixum
 interemistis. Et Act. 4. 28. Coacti sunt in
 hac civitate, ut facerent quaecunque manus
 tua & CONSILIUM Tuum PRÆORDINAVIT
 UT FIERENT. Hic observandum, non tantum
 passionem Christi, sed etiam opera Iudo-
 rum respectu mala, sub decreto & voluntate
 dei cadere quatenus nimirum Deus iustos
 ob fines evenire voluit. Hoc ipsum innuit
 Augustinus, quando ait cum pater tradi-
 dit filium, & Christus corpus suum & Iudas
 dominum, cur in hac traditione deus iustus
 est, & bonus, nisi quia in re una quam
 fecerunt, causa non est una, ab qua fecerunt.
 Et non est, quod cuiquam durum videatur,
 si de Adam lapsu loquentes, scripturam san-
 ctam imitemur hoc modo: Adamus quando
 fructu vetito vescabatur, id fecit quod dei
 manus & consilium præordinavit ut fieret.
 Hoc ipsum est quod dicimus: hac lingua A-
 postolorum & ecclesie, quæ uti proinde sine
 blasphemiae suspicionem possumus. Sed & su-
 perioribus testimoniis, Petri locum anexa.
 Melius

p. 4d
 Vinc. 38.

2. Pet. 3. 17.

Melius est ut bene agentes, si ita velit
 DEI VOLUNTAS, malis efficiamini, quam ma-
 le agentes. At bene agentes malis afficere, ho-
 minis respectu, omnino est contra legem divi-
 nam peccare. Deinde dicitur deus præcepisse
 Shemei ut Davidi malediceret id est, ordi- 2. Sam. 16.
 nasse & decreuisse. Nā deus iubet aliquid se-
 mandat dupliciter. Primum voluntate pate-
 facta, & hoc facit per verbum suum homi-
 nibus traditum. Secundo voluntate occulta,
 quæ est providentia, siue decretum ipsius
 arcanum, quo omnia sic moderatur, ut nihil
 eo sine, vel contra illud possit fieri: ut in his
 locis. Jer. 34. 22. Ego præcipiam & revocabo
 Affrictos contra ciuitatem eam. Lam. 3. 37.
 Et quo dicente existit aliquid si dominus non
 præceperit. Item, præcepit mihi, imbri, plu-
 via: esto in terra. Job. 37. 5. Ex his apparet,
 recte dici posse, decreuisse deū ut Shemeius
 malediceret Davidi: & similis loquendi est
 formula, si dixerimus, Deum non de-
 creuisse, ut Adamus laboraret, sed non.

Ratio secunda ita se habet: Deum volentē
 permittere peccatum, est communis omni-
 um sententia, ac velle permittere, est velle nō

impedire, & velle gratiam non dare qui autem
 tem praescit malum futurum, vultque non
 impedire cum possit, & gratiam confirma-
 tem non dare, recte vera vult idem eue-
 nire. Ergo voluntatem tam, qua dicimus
 deum velle peccatum euenire & esse in na-
 tura, non ponimus extra vel ultra permissi-
 onem diuinam, sed in ea implicita includi
 volumus. Hoc ipsum & non aliud aserit
 Caluinus: *offendis quorundam aures, quod
 dicitur deum tibi hominem voluisse, sed
 quid obsecro aliud est eius permissio, qui pro-
 hibendi ius habet, immo cuius in manu res est
 posita, quam voluntas.* Idem Beza: *Si quis
 accipiat euenire quendam quae in re quidem
 ipso, id est non probante fiant, non quod non
 possit, sed illa nolit impedire: perinde hoc
 esse respondeo, ac si quis dicat, illa volente
 ipso accidere. Nam quae certe impedire si
 vellet posset, eueniant oportet, quoniam non
 obstando vult ut eueniant. Et quodcumque
 deus non impedit, ideo non impedit, vel quia
 vult fieri, vel quia penitus nolit fieri, vel quia
 non velit fieri, vel quia non curat, id est, ne-
 que velit, neque nolit fieri. Primum si dixe-*

ris,

Gen. cap.
 .v. l.

ad acta
 Colloq. Mam-
 2. pag. 152.

ris, o
 dum
 quia
 Deo
 Loti
 um
 poss
 ruti
 his
 rui
 te
 am
 ne
 pe
 C
 ro
 e
 n
 i
 f

ris, obtineo quod volo. Secundum est absurdum: Deum scilicet non impedire malum, quia nolit prorsus fieri. Hoc enim est facere Deum inconstantem. Tertium asserunt Lombardus & scholastici: dicunt enim deum respectu mali culpæ non habere actum positum nec volendi nec nolendi, sed tantum actum negativum non volendi prohibere. Verum magna hoc modo pars illorum quæ sunt in mundo, deo vel imprudenter vel non curante eveniunt. Ipsa etiam permissio quodammodo est voluntas et non pura negatio. Nam non velle prohibere, id est, permittere, reuera est velle non prohibere. Quia si dixeris, non velle Deum & Epicuræ impiæ feceris: ergo ad primum necessarium est recurrendum, non tantum, sed etiam ad modo, deum decernere. Neque tamen ad ipsum culpa transferendi debet, quia iuste & sancte decernit deus, quod male faciunt homines.

Tertio, sciens Adami defectionem præterisse iam & factam esse: ergo dicendum est, Deum voluisse evenire; nisi dixerimus providentiam Dei non esse in omnibus & singulis.

singulis. Dices, opus malum divinitus esse
ordinatum, id est, ad gloriam Dei, propter
salutem, & exitum malorum dispositum.
Fateor: sed non hoc tantum. Præest enim
providentia divina mundo & singulis, tum
quoad exitum cuiusque actionis, tum quoad
principium. Satan & impii non modo non
perficiunt quod volunt, sed ne ordiuntur
quidem, nisi volente & concedente Deo.
Impium videtur existimare, quicquam vel
minimum existere vel fieri, quam quod de-
us ab æterno volens semper bonus iustitia
decreverit.

Quarto, audiamus iudicium veteris ec-
clesiæ. Augustinus in allegando est impi-
um vel adjuvante Domino perfici, vel de se ren-
te permittit, ut intelligat amen, volente
Deo nihil pro se admitti. Et Non sit al-
quid nisi omnipotens FIERI VELIT VEL facien-
do ut fiat, vel ipse faciendo. & Aliquando
bona voluntate homo vult aliquid, quod deus
non vult. & rursus: Fieri potest ut hoc ve-
lit homo voluntate mala, quod Deus vult
bona. Tantum interest homini quid velle &
Deo quid velle congruat, & ad quem finem
suam

De predest.
& grat. c. 15.

Enchir. c. 95.
101.

suam quisque referat voluntatem, ut aut
approbetur, aut improbetur. & Quicquid hic

In Gal. 1.2.

accidit contra voluntatem nostram, neve-
ris non accidere nisi de voluntate dei, de pro-
videntia eius, de ordine ipsius, de natura ipsius,
de legibus ipsius. Tertullianus: Deus uniuersa

Contr. Mara-
cell. lib.

ut ita, disponendo praeservit, & praescien-
do disposuit. Hieronymus: Deus autem quicquid

In Habac.
cap. 1.

sine te fieri, & te nolente tantum posse impi-
ri. Hoc sentire blasphemum est. Et, quic-

In Jerem.
cap. 12.

quid in mundo vel bonorum vel malorum
est, non absque providentia & fortuito ca-

sa accidit, sed iudicio Dei. Hugo: Deve-

Lib. de sacr.
1.6.12 par. 4.

re est & sine conscientia serupulo dicitur, deus
vult bonum. Si vero dicitur, Deus vult ma-

lum, grane auditus est, & non satisfacit
pia mens de Bono, quod malum vult. Videtur

enim tum dici, quod Bonus malum diligit,
& approbat quod praezum est. Ideo refutat

hoc pia mens, non quia quod dicitur non be-
ne dicitur, sed quia quod bene dicitur non

bene intelligitur. Quomodo autem debeat
intelligi, ipse ibidem explicat: Hoc, inquit,

solum dicitur & aliud intelligitur, quia de-
us malum esse vult, & malum non vult. Et,

vult

Lib. 1. cap. 7.

part. 4. de

Sacr.

In epist.

Pauli ad Ro-
man.

vult esse malum & in ea non vult bonum
vult. Rursus, Cum bonum facit & permittit
sit malum, apparet voluntatem eius in illo, qui
scilicet vult quod faciat aut permittat
&c. Est dei voluntas beneplacitum suum, &
voluntas eius operatio eius, & vult ut
perit illud. Catharici vero. Catharici. Non malum
dicitur esse committi. Deum vult peccatum, &
& beatus Augustinus ait, non quia ipse vo-
lit peccatum, ut peccatum sit & malum, sed
ut bonum sit, puta ut pena peccati & ut
dicitur in reprobis (sic enim iudicantur & de-
& bonum est, non malum) aut ut ipsum pec-
catum sit occasio in bonum in dilectis & in
lectis. vult.

Solet obici hoc modo: Velle fieri malum
malum voluntatis est, quod delectatur malis,
vel ut vult ad bonum, contra regulam.
Non faciendum malum ut consequatur bonum. Re-
spondetur. Hic duo principia ponenda sunt. Pri-
mum: voluntas etiam humane obiectum
esse bonum, & proinde multo magis Divi-
nae. Malum autem voluntatis obiectum non
potest esse per se, sed per accidens. Si enim
vult malum voluntas, non vult quia malum,
sed

sed quia bonum. Secundum principium est,
quod esse summum bonum, cum quo ni-
hil est coniunctum mali; quia quoddam in-
finire bonum est, utpote Deus. Non esse au-
tem aliquid summum malum; quia nihil a-
liquo malo, quin aliquid habeat coniunctum
boni: & proinde bonum est eumque & esse
peccatum. Sic Augustinus: *Quoniam ergo sub h. 1. 22.*
que mala sunt in quantum mala sunt, non
sunt bona: tamen ut non solum bona, sed &
iam sunt & mala, bonum est. Nam nisi esset
hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo fi-
derentur ab omnipotente bono. Iam ergo
respondendo: Peccatum in suis causis & cir-
cumstantiis huiusmodi consideratum, duplicem
respectum, siue (ut loquantur) formalitatem
inducit. Primo peccatum consideramus
non sub ratione peccati, sed quatenus apud
Deum deternentem, habet rationem aliquam
boni. Ex hoc modo peccatum deus licet non
vult simpliciter & per se, deternit tamen,
vultque quoad euentum. Deinde peccatum
habet rationem boni dupliciter: quia primo
est in bono, deinde quia est ad bonum. In
bono esse dico; quia omne malum est in bo-
no

no subiectivè. Ratione autem subiecti
id est, quatenus peccatum motus est, vel
inclinatione, vel actus, id ipsum Deus & vult
& efficit. Et peccatum ad bonum est, quia
Deus ordinat in bonum, & ex eo bonum
elicit vel probationis vel castigationis vel
poenæ. Et eatenus dicimus Deum velle pec-
catum evenire, quatenus mira sapientiâ po-
test, vultque inde bonum elicere.

*Deum lapsum
Adami non
deservisse, nec
peccatum ul-
lum quâ tale
Deo.*

Secundus peccati respectus est, quo peccatum
consideramus formaliter & propriè, id est
peccatum quâ peccatum. Hoc etiam modo
peccatum spectamus vel quâ peccatum in
respectu hominum, vel quâ peccatum deo.
Peccatum verò quatenus peccatum in se
spectu peccantium instrumentorum, deus
ipse nec vult, nec probat, nec efficit: vult tan-
quoad eventum, non simpliciter, ut ea que
sunt bona per se, sed tantum volendo per-
mittere ut fiat. Nam actio divinæ volunta-
tis est triplex: prima, quâ deus aliquid volen-
do vult, id est, ex tota & mera volūtate vult
ut Tertullianus loquitur: hoc modo vult bo-
num per se. Secunda est, quâ aliquid nolendo
nolit, ut quod nūquam futurū est, quia deus

penitus nolit. Tertia actio est mediata remif-
sa, qua nolendo sentit vult aliquid, id est, par-
tim vult, partim nolit, vel sciens vult ut ta-
men iustis rationibus nolit. Isto modo dici-
mus, deum velle euentum mali, quia malum in se
respectu hominum, quia malum quatenus
malum isto modo, non est summe malum:
& e malo, quia malum sua natura vel in se,
bonum elicit Deus: ut lucem eduxit e tene-
bris etiam, quia tenebrae in se. Quod si malum
summe malum esset, ut deus summe bonus,
is nullo modo vellet euentum mali: nec om-
nino esset malum in rerum natura. Quod
enim deus nolit penitus, in numero non-
entium est. Peccatum vero quia peccatum
Deo, (id est, Deo peccatum, quod est in se
peccatum, in decreto suo, quo ordinantur
omnia, ut peccatum attendente) nec vult,
nec probat illud, nec efficit, imo isto respec-
tu ne permittit quidem. Non nego quin
Deus malum permittat, ut est malum in se,
(alioquin non esset malum proprie in natu-
ra) sed nego permittere, quia malum. Deus
enim nunquam permittit malum propter
se, sed propter coniunctum bonum. Hoc si-

Deus vult
peccatum na-
tens euentum,
quatenus
possibile est
ut veniat,
Deo non effi-
ciente.

2ib. contra
Castel. de
grandes.

Instit. lib. 3.

cap. 23.

5. 4. et 5. 7.

Opusc. 505.

2. 616.

De predestinatione

bi vult bene illud: Nemo enim Deus
cetera quatenus peccata sunt permissa, sed
semper prohibet. Et verum. Rursus: Peccata
quatenus a Deo volente permissa sunt,
cetera non sunt, sed peccata sunt.

Atque ita ad hanc ista explicatio, in-
telligenda est mens & tenenda beatitudi-
norum D. Calvini, ubi dicit Deo volente
decidisse omnes filios Adam &c., decretum
fuisse a deo ut sua de se ipso periret Adam
& arcana dei conspiceret, quo preordinatum
fuerat hominis lapsus &c., non nisi scientie
atque igno ordine Deo cecidit Adam, in
his & similibus locis de formulis infaturum
cuius fuit dogma scholasticorum compellere,
qui permissionem a voluntate distingui vo-
luerunt. Videat ergo velinquit sancto viro
Manichæorum blasphemias sine charitate
& candore affingunt.

Obiectio secunda. Deus vult contraria,
si vult euenire quod in lege prohibet. Resp.
Recte quidem si voluerit idem euenire &
non euenire eodem respectu & modo: sed
Deus prohibet malum quia malum: & vult
euenire, quia boni rationem induit. Hinc

Tho.

Thomas. Mala fieri & non fieri mala oppo-
nuntur contradictorie: sed Deum velle ma-
la fieri & deum velle mala non fieri, non op-
ponuntur contradictorie, cum utrumque sit
affirmatum.

Summa 4.

19. art. 9.

Obiectio tertia. Id quo posito, aliud ne-
cessario sequitur, est eiusdem consequentis
causa. At hoc posito, Deum velle evenire
lapsum Adam, necessario & infallibiliter i-
dem evenit, ergo voluntas Dei fuerit ista
ratione causa peccati. Resp. Maior non est
generalis: posita enim creatione mundi, lo-
cus simul ac tempus eiusdem ponenda sunt
infallibiliter: non tamen est creatio mundi
durationis eiusdem & loci, ubi iam consistit,
causa. Et ut vera fiat propositio, illo compo-
nenda modo est: Id quo posito, aliud infalli-
biliter sequitur, nulla alia mediante causa,
est eiusdem consequentis causa. Assumptio
autem huic propositioni accommodata est
falsa. Hoc enim posito, Deum velle pecca-
tum evenire, peccatum non eveniet imme-
diatè, sed mediante libera voluntate homi-
nis: & licet fiat infallibiliter ex parte deci-
nentis Dei, fit tamen libere ex parte homi-
nis:

D. r.

nis: potuisset enim homo quando peccavit
non peccare si vellet. Simile hoc est. Deus
hominem deserit, non conferendo necessa-
rium auxilium ad cavenda peccata. & homo
desertus ab ipso, necessario peccat. Non ta-
men culpa in deum transferenda, quia in hac
desertione intervenit hominis voluntas.
Deus enim deserit hominem volentem
deseri, non inutentem ac nolentem.

Respon.

Secundo ad criminationem predictam
respondeo: peccatum a decreto, vel, ex de-
creto dei esse, tanquam causa vel efficiente,
vel materiali, vel formali, vel finali, non dici-
mus. Illud vero docemus & asserimus, pec-
catum evenire SECUNDUM PROVIDENTI-
AM, vel decretum dei, ut merita illius con-
sequens. Statuimus enim decretum dei ita
antecedere peccatum hominis, ut nullam
causam nisi deficientis rationem habeat. Sic
Augustinus: Propterea inquit inanis, mag-
na opera domini exquisita in omnes volun-
tates eius, ut miro & ineffabili modo non
habeat præter eius voluntatem, quod etiam con-
tra eius sit voluntatem.

Aug. in: cap.
301

Obiect. At qui dicit decretum dei esse prin-

incipiantur omnium energicum. ne-
cessario statuit decretum dei, cuius decretum
principium esse. *Respon.* Decretum Dei re-
rum, vel omnium omnium principium esse
ipso spiritum sanctum dicitur. Eph. 1. u. Deus om-
nia operatur secundum beneplaci-
tum voluntatis suae. & Act. 17. in ipso vi-
vamus, movemur, & sumus. Augustinus:
Voluntas Dei principiumque sunt ipsa est cau-
sa. Et Hugo de S. Viet. Voluntas Dei, quae
omnium causa, nulla causa. Hos ipsum
communis dicat ratio: quia principium alius
quod principium ponendum est, unde res
quaeque habeat finem esse, vel existens hoc
autem est ipsa Dei voluntas: Non enim res
primum est, & deinde vult eam evenire de-
us, sed quia deus decrevit ut res eveniret
vel fieret, idcirco est. Non tamen proinde
causa fuerit peccati deus: quia peccatum pro-
prie non habeat rationem Rei. Actus, vel
Entis, sed defectus: neque tamen propterea
nihil fuerit: Duplex enim ens, Reale vel po-
sitivum, & Ens rationis. Et sub ente rationis,
non solum notiones continentur, & relatio-
nes, sed etiam privationes: quia materiam

& formam realem extrinsecam non habet. Peccatum vero non est quidem ens positivum vel reale. Eius tamen (ut appellantur) rationis est. Eatenus enim est in rerum natura, ut in mente veritatem compositionis efficiat; & quamvis non existat *formaliter*, id est, per materiam, vel formam creatam, est tamen *virtualiter*, quia ex remotione principalis iustitiae immediate veretur & sequitur & est. Et sequitur, non ut alius habitus physicus, vel ut pura virtus, sed ut medium quiddam, id est, privatio & contrarietas boni absentia.

Soleo communiter obici doctrinam nostram esse, Deum inclinare ad peccatum & indurare positivè. *Responsio.* Nudam permissionem seculam ab omni voluntate non probamus: nec actionem Deo positivam vel physicam tribuimus, quasi corruptione & malignam infunderet; activè tamen indurare dicimus. Providentiae divinae (ut est apud Suidam) in operibus hominum actio triplex. Prima est *indulgentia*, qua deus ali- quod opus vult, probat, efficit, quoque delectatur; hæc tantum convenit bonis operibus.

permissio: quā deserit deus praeteritū impi-
 os, gratiam eis subtrahendo, eosque iuxta
 meritū permittendo impietati suae, quam
 ante cohibuerat, ne in tantam licentiam e-
 rumperet. Communiter autem dicere sole-
 mus, cum qui permittit agere & efficere ali-
 quid: ita se fore, cum equo lasciuienti habe-
 nas laxauerit, eundē incitare dicimus: & vena-
 torem immittere canem in praedam, quan-
 do suae ligatum soluit. Actio secunda est
 (ut dicam) occasionalis, quā deus obie-
 ctis occasionibus, per se bonis vel medijs,
 peccatum extrinsecus elicit, irritat, educit in
 iis qui per se aperte ruunt in scelera, ut vel iu-
 ste notam impietatem puniat, vel detegat
 latentem. Simile habemus in vita communi.
 Medicus remedio prophylactico humores
 excitat, incendit, educit, ex vitiis corporis.
 Domus esto male materiata, quae ipsa penē
 iam collapsa statim ruitura est: ego adhibitis
 machinis non deuicio illam, sed externa im-
 pedimenta tollo, & viam vndique ruinae a-
 perio, ut quando cui grauiori lapsu dissi-
 pit. Hoc modo agit Deus cum impijs: &
 hoc est quod lex excitare & augere peccati

in Paulo dicitur. Rom. 7. 8. Actio ista fit multis modis, quum tolluntur impedimenta peccati: cum aperitur via huic peccato perpetrando, & non alteri: cum ponuntur obiecta, quibus utuntur impii vt incitamenta ad peccandum. Hæc obiecta, sunt præcepta, minæ, consilia, beneficia, cogitationes vel bonæ vel mediæ à deo animis impiorum iniectæ, ex quibus malus ob vitium suum auidè occasionem arripit agendi malè. Atq; ita est modus & ratio scilicet, quâ dicimus deū excitare hominē ad malū, ne instillando quidem malitiæ vel minimum. Vt enim in media regione aeris calor intenditur per antiperistasin, vnde tonitru & fulmina: & per calorem circumfusum nubes condesantur: Sic impii dum præceptis salutaribus videntur, magis euadunt impii: atque eo magis incipit malum placere, quanto id minus licere intelligunt: iuxta illud poeta, Nilum in vetitum semper cupimusq; negare. Actio tertia est ordinatio, quâ deus per malum instrumenti opus malum, opus suum iuste & rectè peragit. Verbi gratia: Præputium Iosephi peccatum est venditio fratris: & hoc deus iuste

in hoc opere malo, est præmissio Iosephi in
 Aegyptum ad omnia bonum familiae Iacobi.
 Huius ordinationis est, quod deus peccatis
 hominum satisfecit, quod ea facere mouet, &
 disponit, ut medicus venenum contra naturam suam
 disponit in remedium: quod facere ordinat tum
 quoad causas & principia, tum quoad exitum
 & fines: ut cum opus Satanae malitiam instil-
 lauit disponit in poenam, vel castigationis,
 vel supplicii, vel probationis. Sed de his po-
 tius audiamus veteres. Clemens Alexan-
 drinus: *Diuina sapientia, virtus, & potentia*
est non solum bona facere, quae natura Dei
est — sed etiam illud maxime, ut id quod
per malos excogitatum est, ad bonum ali-
quem finem & utilem deducat, & utiliter
is quae videntur mala utatur. Augustinus:
Deus iustos facit & ordinat, peccatores autem
in quantum peccatores non facit sed ordi-
nat tantum. Et, *Deus sicut naturam bonam*
optimum creator est, ita malorum volun-
tatem iustus summus ordinator. Et, *Deus quas-*
dam voluit esse suas, utique bonas implet
per malorum hominum voluntates malas.
 Et, *Deus de iis qui faciunt quae non vult facere*

Siram. lib. I.

De gen. ad.
 lit. imperf.
 cap. 5.

De ciuitate
 dei. l. II. c. 17.

Ezech. ad
 Laur. c. 101.

De corrupt.
 & gra. cap.

14.

ipse

ipse quatenus. Et, Deus bene utens & malis
 tanquam summe bonus quantum ad illos at-
 tinet, quod deus noluit fecerunt. Hoc ipso
 quod contra voluntatem dei fecerunt, de ip-
 sa facta est voluntas eius. Et, quis non ista de grat. &
 iudicia divina contremiscat, quibus agit ^{lib. arbitrio}
 deus in cordibus malorum hominum quic-
 quid vult, reddens eis secundum merita il-
 lorum. Et, manifestum est Deum operari in
 cordibus hominum ad INCLINANDAS illo-
 rum voluntates quocumque voluerit, sine ad
 bona promisericordia, sine ad mala, pro me-
 ritis illorum iudicio utiq, suo aliquando aperto,
 aliquando occulto, semper ante iusto. Et, Non ^{contra Int.}
 facit voluntates malas sed nititur ijs, ut volu- ^{lib. 5. cap. 3.}
 erit, quoniam aliquid iniquum velle non possit. Ful-
 gentius: Deus licet non sit author malorum
 cogitationum: ordinator tamen est mala-
 rum voluntatum: & de malo opere cuiusli-
 bet, non desinit ipse bonum operari.
 Propter has easque varias circa peccatum
 editiones est, quod in scripturis dictum inhe-
 nimus, Deum obducere, occurrere, decipere, ^{2. Sam. 13. 12}
 mandare quicquid est malum, idem facere, ^{& 16. 10. &}
 et ad eum fuisse effectibus, ^{24. 1.}

Respons. 3^a.

Tertiò ad prædictam criminationem respondeo, nos Fatum Stoicum execrari, quia necessitatem statuit ipsis rebus inherentem, quæ & Deum ipsum, & res alias constringat omnes, sibi quæ subiectas habeat. Nam ipsum Dei decretum utcunque immutabile & proinde necessarium esse credimus, tamen in ipso Deo liberum fuit, (quod enim decrevit, vel non decernere potuit, vel aliter decernere:) & addit causis secundis extra deum positis necessitatem quandam, sed eam quidem adeo liberam, ut potius libertas dicenda sit, quam necessitas. Et hoc perinde esse ac dico, facile constabit: si prius ostenderimus, quæ necessitatis modi sint, & quatenus ea rebus conveniat. Primum ergo, Necessarium est duplex, absolutè & ex hypothesis. Absolutè, quod non potest aliter se habere, vel cuius contrarium est impossibile, ut Deum esse omnipotentem, & deum esse iustum. Necessarium ex hypothesis est, quod non simpliciter, sed ex unius vel multarum rerum positione non potest aliter se habere; estque tale vel ex natura, vel ex præcepto, vel ex decreto Dei. Necessarium ex
natura

natura est, quod evenit constanter & immu-
tabiliter propter ordinem illum, quem deus
in natura rerum constituit: hoc modo ne-
cessarium est, quod ignis urit, quod terra
fertur deorsum, quod cœlum movetur. Ne-
cessarium ex præcepto est, quod necessario
faciendum, quia deus præcepit. Hoc modo
necesse est aliquem obire officium magi-
stratus. Rom. 13. 5. Necessarium ex decreto
Dei est, quod ita se habet, quia deus præsci-
vit & voluit vel efficere, vel saltem per mittere.
Hoc modo res quaelibet quoad deum
necessaria est, & *Dei voluntas* (ut dicit Au-
gustinus) *rerum est necessitas*. Secundo, ne-
cessitas est vel coactionis vel infallibilitatis.
Necessitas coactionis est, quæ per causam
extra agentem, vim rebus infert, & coacte
impellit, ut hoc vel illud faciant. Et hæc reue-
ra Stoica est necessitas, aliquem vi & neces-
sitate coactum & inuitum aliquid facere. Est
etiam talis Manichæorum necessitas, dam-
nata à Patribus, qui docuerunt voluntati non
inferri violentiam à deo, nec cogi necessitate
ad peccadū. Necessitas infallibilitatis est, quæ
res quoad eventum certo & immutabiliter
futura

De civit. dei.
lib. 1. c. 2, 9, 10.
de Genes.
ad lit. lib. 3.
cap. 15.

*Tull. de Fi-
nib.*

futura est: ita tamen, ut si causam rei per
 spectemus, possit vel non evenire, vel aliter
 evenire. De isto necessitatis modo intelli-
 gendum axioma: Omne quod est, quando
 est, necessarium est. Atque ita distinctio ne-
 cessitatis est: quousque autem rebus ca
 gulis conveniat, iam ostendo. Rerum omni-
 um eventus sunt in relatione vel ad secunda
 causas, vel ad deum, qui prima est causa.
 Res autem secundarum respectu causarum
 aliae necessariae sunt, & aliae contingentes.
 Ex causis necessariis futurum necessarium
 est, ex liberis liberum, ex physicis physicum,
 denique quales sunt antecedentes causae prox-
 imae, talis etiam rerum est eventus. Dei autem re-
 spectu, res omnino omnes sunt partim mu-
 tabiles, partim necessariae. Respectu liberta-
 tis divinae, quae libere agit quod agit, res om-
 nes contingentes & mutabiles sunt: utique
 secundum naturam & ordinem causarum
 proximarum sunt necessariae & immutabi-
 les. Respectu autem decreti divini, secundae
 causae & effectus illarum omnes necessariae
 sunt, utique in se incertae fuerint & con-
 tingentes. Neque tamen necessariae sunt
 abso-

absolutè, sed ex hypothese decreti diuini, nec
etiam necessariè necessitate coactionis, sed
infallibilitatis tantum. quia Deus futura
ordinauit ut fierent. Et illud necessitatis
genus secundarum contingentiam & liberta-
tem causarum non tollit, imò stabilit. Libe-
rū enim liberè, & contingens contingenter
igitur ex decreto Dei necessario. Liberas &
necessitas non se inuicem perimunt, sed li-
bertas & coactio. Apparet ergo decretum
diuinum, immutabilitatem afferre omni-
bus rebus, quarum tamen alie respectu cau-
sarum proximarum, necessariæ sunt, alie
contingentes: omnes autem respectu li-
bertatis diuinæ mutabiles. Et sicut mu-
tabilitas quam habent res è potentia di-
uina, non tollit necessitatem quam habent
è causis secundis: ita necessitas immutabi-
litas ex decreto diuino consequenter eueni-
ens, non tollit contingentiam quam habent
è causis proximis & è libertate diuina. Illud
etiam addendum est. Decretum diuinum
ordinare secundas causas, & ipsam etiam li-
bertatem voluntatis humanæ, non quidem
cogendo, ut quum quis lapidem violentè
impellit.

August. de
verbis Apost.
ferm. 2.

impellit, sed per obiecta intellectui son-
monstrata inclinando molliterque secun-
do (sicut ovis dicitur trahi, quoniam effu-
enti herba monstratur) ut eligat homo spō-
taneo motu, vel repudiet, quod Deus ab æ-
terno iustus decrevit.

His positis, apparet etiam quid sentiendū
de Lapſu Adami. Est quidem ille lapsus pro
ad euentum, necessarius necessitate infallibi-
litatis, propter præſcientiam & decretū dei:
ita tamen ut is nullius culpæ affinis fuerit:
quia decretum Dei utique necessarium
fuit in se, non tamen posuit aliquid in Ada-
mo, per quod in peccatum caderet, sed eum
reliquit suæ libertati, deſectionem dum pos-
set, non impediens. Idem etiam lapsus huma-
næ respectu voluntatis (quæ libere agit quod
agit) cōtingenter & liberrimè euenit. Dices,
Adamum non potuisse resistere voluntati,
id est, decreto dei. Sed sicut non potuit, ita e-
tiam noluit. Verū, dices, non potuit aliter
velle. Fateor quoad actum & euentum,
non tamen quoad ipsam voluntatis potenti-
am, quæ coacta non fuit, sed spontaneo mo-
tu assensu est suggestioni Satanæ. Hæc ut a-

pertius

peritiis intelligantur, distingue tria tempora,
lapsus præcedens, præsens, præteritum.
In primo temporis momento lapsus Adami
fuit necessarius dupliciter: primo, propter
dei præsciētiam: quod enim futurum is præ-
sciuit, necessariò est futurum. Secundo, prop-
ter decretum dei permissiuum, lapsus idem
fuit quoad euentum necessarius immutabili-
ter. Honorius Augustodunensis. *Cuncta que
Deus prædestinavit & præsciuit, inenitabi-
le est quin fiant, cum ipse solus aut cuncta fa-
ciat, aut fieri permittat.* Hugo de Sanct. Vi-
ctor. *Peccatum necessariò sequitur ex gra-
tia subtractione.* Et ratio in promptu est,
quia malum permissum non potest non e-
uenire vel aliter euenire, quam Deus per-
mittit. Nam permittere malum, est non ex-
citare voluntatem, & non conferre tentato
actum resistendi, sed eum velut in manu sua
relinquere: cui autem non est voluntas à deo
excitata & actus resistendi collatus, ut un-
que potentiam habeat resistendi: non potest
tamen actu velle resistere, nec in ea iustitia,
in qua condit^{us}, Deo confirmationem ne-
gante, in æternam perire. Fateor quidem,
quoad

*Dialog. de
prædest. citat.
in Catalogo
Illyrici.
Quest. in
Rom. 44.*

quoad ipsam voluntatis humane libertatem
necessitate illa fuisse omnino evitabile: fuit
tamen quoad eventum actionis inevitabilis.
Nolo tamē putes illā ex decreto diuino ne-
cessitatem vilo modo fluxisse, quæ tantū eo
cōcesso & posito sequuta est, & Adamus in
tentatione destitutus auxilio dei, in conse-
quentem istam peccandi necessitatem
sponte se coniecit. In secundo tempore,
lapsu iam præsentē, alia eiusdem fuit neces-
sitas: quia dum fuit necessarius fuit. In tertio,
necessitatem peccandi aliam, naturā iam
corruptā, attraxit ad se homo culpā suā, &
quatenus se peccati seruum fecit. Bernardus.
*Ne scio quo prauo & mirō modo, ipsa sibi
voluntas peccato in deterius mutata neces-
sitate facit: & nec necessitas quomodo vo-
luntaria sit excusare valeat voluntatem:
nec voluntas quomodo sit illecta excludere ne-
cessitatem. &c.*

Si quis dixerit ex nostrā etiam hypothēsi
plurimos inevitabili damnationis neces-
sitate constingi, audiat velim Augustinus:
*Firmissimē (inquit) tene & nullatenus do-
bites omnes, quos vasa misericordiæ grata-*

in bonitate Deus fecit ante constitutionem
mundi non perire posse. Quia quique
eorum quos non predestinavit ad vitam, tale
la posse ratione salvari. Dicunt enim repro-
bationis decreverunt non ponere necessitate
damnationis in ullo homine. Eius enim est
us prior, qui est propositum non miscendi,
hanc necessitatem non gignit in hominibus,
sed antecedenter prius. Ipse homo reuera
hanc sibi necessitatem accersit libere, sed
deficiente voluntate sua. Reprobationis au-
tem hoc secutus, qui est propositum da-
nandi, non ponit ullam necessitatem da-
nationis, nisi interueniente hominis pecca-
to. Deinde necessitas damnationis eodem
modo sequitur ex præscentia Dei. Et ta-
men hoc nulli durum est visum. Vtique
Dices, præscentiam Dei non ponere in ho-
minibus ullam damnationis necessitatem,
quamvis eandem certissime praevideat. Et
dico etiam Reprobationem vel non omni-
no ponere damnationem in homine, vel
non ponere, nisi ob peccatum. Sed dices
qui ad mortem predestinati sunt, non pos-
sunt, si velint, per poenitentiam liberari.

Aug. de fide
ad Petrum.
cap. 35.

Consequenti-
us loquitur
non cau-
saliter est a
Reprobatione
Damnatio.

E I

Respondeo

Art. 13.

Respondeo cum Augustino: Sicut voluntate prolapsi sunt, ita voluntate non resurgunt: & qui se à Deo auertit, ipse & uelle quod bonum est, & posse sibi sustulit. Non ergo est consequens (sicut putant) qui talia obijciunt, ut Deus, quibus penitentiam non dederit, abstulerit, & quos non leuauerit, alliserit.

Praeterea necessitas eadem ex illorum sequitur hypothese, qui nudam permissionem asserunt. Quod enim permittit Deus, id ipsum uult non impedire: & malum Deo non impediante, non potest caueri: & quod non potest caueri, infallibiliter eueniet. Exproinde malum, quamuis liberrime ex parte hominis, necessario tamen, data semel permissione, euenit. Vnde constat, decretum Dei non magis esse inuitabile, quam est ipsa à decreto disiuncta permissio. Hoc videant & perpendant uelim ij, qui nobis obijciunt fatum Stoicum vel Manichaeorum deliria. Ab his enim certo iudicio & sententia tam abhorremus, quam qui maxime. Nam primò, Stoici Deum alligant causis secundis, ut nō possit aliter agere, quam ut harum tulerit natura:

natura: Nos contra, secundas causas omnes
 à Deo pendere & regi dicimus. Secundò,
 Stoici dicunt, nec deum nec causas secundas
 aliter sua naturâ agere posse, quàm agunt:
 Nos secundas causas, alias ex ordinatione
 Dei mutabiles, alias immutabiles dicimus:
 Deumq; ipsum, quod facit, vel non facere,
 vel aliter facere potuisse. Vt iam ad Mani-
 chæos accedam, duos ij deos coeternos po-
 nunt: nos vnum. Secundò, ij è Diis duobus
 vnum bonum, alterum malum: nos vnum
 summè bonum iustumque dicimus. Tertiò,
 illi vnum Deum bonorum, alterum malo-
 rum causam & authorem volunt: nos vnum
 verum Deum, omnium rerum conditorem
 & gubernatorem, & nihil efficientem nisi
 optimum & iustissimum. Quartiò illi vo-
 lunt à deo bono conditos non posse pecca-
 re: nos deum liberrimè, quos voluerit, con-
 uertere, & conuersos nunquam in hac vita
 à peccatis perfectè liberari, sed aliquando in
 peccata tuere conscientiam grauiet percel-
 lentia. Quintò, illi conditos à malo Deo sim-
 pliciter non posse conuertere: nos immundos
 spiritus & homines bonos quidem & san-

Etos esse creatos, sed suapte voluntate & culpa, nullâ autem culpâ, sed iustâ permissione creatoris, lapsos esse, & se in peccandi necessitatem contecisse. Et quamvis certum sit, hominem à peccâdo se abstinere non posse, nisi hanc gratiam ei largiatur Deus; tamen non peccat necessariò, id est, coacte, sed peccat voluntariè. Et sufficit ad libertatem voluntatis, si per se, vel suâ naturâ sit flexibilis ad oppositum eius quod eligit, & sua sponte eligat quod eligit; licet eadem libertas regatur, & in vnam partem determinetur à deo. Assentior planè Anselmo. Quamvis (inquit) necesse sit fieri quæ præsciuntur & prædestinantur; quædam præscita & prædestinata non eueniunt ea necessitate quæ præcedit rem & facit, sed ea quæ rem sequitur. Non enim ea deus, quamvis prædestinat, facit voluntatè cogendo, ut voluntati resistendo, sed in sua illi potestate dimittendo. Assentior item Gaudentio: Voluerunt Iudei facere malum quod fecerunt. Et utique, si noluisse non fecissent. Certè ingentis sacrilegi est, vel cogitare, quod Deus, qui non solam bonus & iustus, sed ipsa bonitas est, & ipsa

de con.
 di gratie
 lib. arbi.

r. ad
 pby.

*Et ipsa iustitia, vel iubet aliquid, vel co-
gat fieri, quod factum damnat.* Breuiter, vt
verbo dicam totum quod sentio, si quæra-
tur, quomodo habeat se voluntas Dei ad
bonum malumvè, respondeo: In a. tu bono
deum habere se positivè. Nam primò de-
terminat euentum boni, volendo efficaciter
operari. Secundò, intrinsecus inclinat volun-
tatem creaturæ, vt agat bonum, quod agit.
Tertiò, bonè agentis aliquando imponit ne-
cessitatem immutabilitatis, sed cum maxi-
mâ libertate coniunctam. Hoc modo Electi
angeli necessariò deo obsequuntur, non ta-
men inviti, sed maximè cupientes, totoque
voluntatis impetu desiderantes non coacti.
Quod ad malum attinet, habet se privativè:
priuatione nimirum non logica, sed physica
habitum antecedente. Nam primò vult ma-
lum euenire, non quidem faciendo ipse, sed
volendo non impedire faciendum ab aliis.
Secundò, voluntatem non inclinat intrinse-
cus ad malè faciendum, sed deserit, & obie-
cta per se bona offert extrinsecus. Tertiò,
Deus necessitatem non imponit vllam, sed
desertionem, siue gratiæ carètiā, ad quam

positam sequitur necessitas peccandi, non quidem vi effectus causam suam, sed vi defectus eum qui deserit. Certum tenco, Decretum dei eventum omnino omnem ordinare, parum inclinando voluntatem mollior que flectendo in bonis, parum in malis, deserendo: voluntas tamen creatura sibi derelicta, sua vius sponte non necessario per se, sed contingentèr prona fertur in eam partem, quam determinavit ab aeterno decretum Dei. Nos ergo, Deo gratias, totis pectoribus à deliriis & Stoicorum & Manichæorum diverimus.

Criminatio quarta.

Docere nos, maximam partem humani generis destitui Christo & omni salutaris gratia.

Responsio.

Respondeo primò, Destitui Christo aliquos durum fortè videri potuisse, si nusquam & nunquam salutarem gratiam accepissent. Verum iustitiam & vitam in Adamo beatam acceperunt omnes & singuli, una cum potentia, quâ possent in iustitia & vita eadem

eadem persecutate, si modo vellent. Noluit autem Adamus; sed gratiam à creatore collatam sponte abiecit: ob quam deperditam, mirum quidem est, non omnes sine exceptione damnatos. Et proinde minus debet videri mirum, si gratia vni de novo per Christum conferatur, alteri non item.

Secundo respondeo, nos Christum mortuum pro omnibus (scripturâ id ipsum asserente) liberrimis animis agnoscere: pro omnibus verò & singulis equaliter quoad Deum, sive, pro damnatis porinde ac pro electis mortuum esse, idque etiam efficienter ex parte Dei, penitus negamus. Nam primò perpendamus verba Christi: *N v n- Math. 7.23*
 QUAM NOVI VOS; *discedite à me qui operam*
dati iniquitati. Nosce autem Dei est agnoscere: & proinde, quos nunquam novit Christus, nunquam pro suis agnovit. Et quos non agnovit aliquando, nunquam erit vel redemit precio sanguinis. Et rectè Gregorius, *Nescire Dei est reprobare.* Deinde si omnes & singuli sunt efficaciter redempti, omnes etiam & singuli deo reconciliantur. Quia peccatorum remissio & providentia

satisfactio inseparabiliter cohereret. In hoc
 Paulus redemptionem collocat in remissione
 peccatorum, ubi dicit: *In quo habemus
 redemptionem per sanguinem ipsius, remissi-*
onem peccatorum. Recte Prosper: Sicut
 inquit, non sufficit hominum renovationi
 natum esse hominem Iesum Christum, nisi
 in ipso eodem, de quo ipse ortus est, spiritu
 renascantur: sic non sufficit hominum re-
 demptioni crucifixum esse Dominum Chri-
 stum: nisi commoriamur ei & consepelia-
 mur in baptismo. Iam ex his assumo: ac
 omnes non reconciliantur Deo, nec accipi-
 unt omnes remissionem peccatorum: essent
 enim beati tum omnes; & non esset possi-
 bile, ut perirent: quod de omnibus & singu-
 lis dicere, est absurdum. Tertiò, Christus
 dedit seipsum, ut sanctificaret sibi populum
 electum, id est, selectum ex aliis quasi the-
 saurum preciosum & suum peculium: ergo
 Christi non fuit intentio dare se in precium
 pro omnibus & singulis aequaliter. Quan-
 to, quibus destinatur redemptio, his etiam
 datur ex parte Dei filiation per Christum: ac
 filiatione, sine adoptione non datur omnibus &
 singulis,

Eph. 1. 7. & 10

Col. 1. 14.

Lib. 1. respon.

pro Aug. ob-

ect. 9.

Psal. 32. 1.

Tit. 2. 14.

* alibi popu-

lus eius test-

monetur.

singulis, vel ex parte Dei. Potestas confirmati-
 doprionis, qua fiat quis ex iure filio filius dei,
 datur credentibus tantum. Christum rogit Ioh. 1. 22.
 pientibus. Augustinus: Sane, inquit, filii Dei, De corp. 6.
 qui mandum sunt nobis. Et sunt iam Dei grat. 1. 9.
 quod utique credendo futuri erant per pro-
 dicationem & angelij. Et tamen ante-
 quam factum est, iam filii Dei erant in-
 memoriali patris sui inconcussa stabilitate
 conscripti. Et sunt rursus quidam, qui filii
 Dei propter susceptam vel temporaliter
 gratiam dicuntur à nobis, nec sunt tamen
 deo. Quinto, non sunt redempti verè ex
 parte Dei, nisi qui liberantur à peccato. Sed
 quoad potentiam damnandi, & quoad po-
 tentiam regnandi. In hoc conspiciant ve-
 teres. Augustinus: Per hunc mediatorem. De corp. 6.
 nem Deus ostendit eos, quos eius sanguine grat. 1. 9.
 redemit, facere se ex malis in eternum bo-
 nos. Et quos sibi fratres facere volebat, sol-
 uit. Et sic coheredes. Et, non vult commu-
 nionem Christus, sed solus vult possidere. Tract. in
 quodam, excoemuit. ut solus possideret. Jo. 1. 16.
 chus. Christus, qui pro nobis passus est, à per-
 cap. 23.
 datonem. Et eius servitute liberant. Remi-
 In psal. 64.
 gius. Ipse se propitiator, ipse propitiatio &

quibus tu propitiaberis, beati erunt. Ex his ita colligo: omnes & singuli non sunt redempti quoad utramque prædictam peccati potentiam. Demus enim ex parte dei liberatos à damnatione non tamen carenus donantur gratia; ut peccatum amplius non regnet. Horum ergo Christus semi-redemptor tantum est; & proinde non redemptor. Vltimò, attendamus ad iudicia veterum. Ambrosius: Si non credis, non descendit tibi Christus, NON TIBI PASSUS EST. Augustinus: Omnis generatus damnatus, & NEMO LIBERATUS NISI REGENERATUS. Et bene dictum est miserebor cuius misertus fuero. Si enim totus mundus sub captivitate, totus mundus sub peccato, totus mundus iustissime supplicio destinatus, sed ex parte per misericordiam LIBERATUS: quis dicat Deo, quare damnas mundum. Rursus: Qui nos tanto precio emit, non vult perire quos emit. Deus precium magnum dedit & EMIT QUOS VIVIFICAT. Et cuius misericordia nisi illius, qui Iesu Christi nomine misit in hunc mundum peccatores saluos facere, quos præscivit & prædestinavit, & vocavit, & iustificavit & glorificavit. Bernardus

de fide ad
Gratian.

Serm. 44. de
de verbis A.
post.
& serm. 20.
de verbis A.
post.

Serm. 109.

De natura &
grat. contra
Pelag. c. 5.

nardi
horu
elect
SED
cut p
dem
per
in o
ad r
cari
orig
erg
dan
qua
ad
acc
qu
m
ve
re
bi
fi
A
v

paradus: Nullo horum Christus eguit: nihil ^{Serm. 4. de}
 horum ille propter se, magis autem propter ^{Natali.}
 electos — non plane Iudei ad quos missus,
 SED ELECTI propter quos missus. Haimo: ^{Comment. in}
 cui per unum hominem generaliter in con- ^{Rom. c. 5.}
 demnationem venit mors & peccatum: sc
 per unam hominis iustitiam, id est, Christi,
 in omnes homines electos & prædestinatos
 ad vitam æternam venit gratia in iustifi-
 cationem vite. Rursus: Non solum peccatū
 originale, sed & actualia abstulit in electis. ^{Ibid.}
 ergo gratia & donum per gratiam, redun-
 davit in electos. Thomas, meritum Christi ^{Summa de}
 quantum ad sufficientiam æquale se habet ^{Verit. tract.}
 ad omnes, non quantum ad efficaciam. Quod ^{26. q. 7.}
 accidit —, partim ex divina electione, per
 quam quibusdam misericorditer effectus
 meritorum Christi confertur, quibusdam
 verò iusto Dei iudicio subtrahitur.

Obiectio I. Scriptura asserit Christum
 redemisse mundum. **Respon.** Mundi voca-
 bulum in Scripturis Apostolicis non signi-
 ficat omnes pariter & singulos homines ex
 Adamo oriundos, sed omnes gentes in hac
 ultima ætate mundi. Deus (inquit Paulus) e-

2. Cor. 5. 18.

rat in Christo mundum reconcilians sibi
 Quid hic mundus? Certè non omnes om-
 nium aeterni homines: sed gentes post
 Christi ascensionem vocandæ. Vt Paulus
 luculenter mentem suam explicans, docet
 Rom. 11. 12. Quod si eorum ruina est opulen-
 tia mundi: & diminutio eorum opulenta
 gentium, quanto magis plenitudo ipsorum
 v. 15. nam si abiectio illorum (id est, iudeo-
 rum) RECONSILIATIO MUNDI quæ erit as-
 sumptio, nisi vita è mortuis. His in verbis
 aperitissimè statuit reconciliationem mundi
 esse reconciliationem omnium gentium
 post Iudæorum abiectiorem. Et hinc cla-
 rissimè constat, similes ubique locos, quos
 multi arbitrantur redemptionem adstruere
 vniuersalem omnium & singulorum, intel-
 ligendos esse de hominibus è qualibet gente
 & natione vocandis post mortem Christi.
 Sed & hic attexamus responsionem Augu-
 stini: Ecclesiam plerumq; etiam ipsam mun-
 di nomine appellat: sicut est illud, Deus erat in
 Christo mundum reconcilians sibi: itemq; il-
 lud, non venit filius hominis, ut iudicet mun-
 dum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Et

Tract. 87. in
 Ioan.

Epistola sua Iohannes ait, Advocatum
habemus ad patrem. Iesus Christus iustus
& ipse propitiatus est peccatorum nostro-
rum, non tantum nostrorum, sed etiam totius
mundi. Totus ergo mundus ecclesia est, &
totus mundus adit ecclesiam. Mundus igitur
adit mundum, inimicum reconciliatum, dam-
natum saluatum, inquinatum mundatum. Sed
iste mundus, quem deus in Christo recon-
ciliat auri, & qui per Christum saluatur,
& cui per Christum peccatum omne donatur, Comment. in
Ioh. 1.3.6.3.
in mundo erectus est inimico, damnato, co-
aminato. Hupernus. Mundum sane, quem
dilexit deus, humanum genus accipimus, id
est, viuos & mortuos, mortuos scilicet, qui
in fide expectant, viuos, qui in
vita sunt, sive ex Iudeis, sive ex gentibus, creden-
tiant. Sic enim ait absq. distinctione gen-
tilis & Iudei vniuer saliter, ut omnis qui
credit in eum non pereat, sed habeat vitam
eternam. Et Glossa ordinaria exponit mun-
dum, electos in mundo.

Obiectio II. Sanctus Paulus dicit Deum
velle omnes homines saluos fieri, & ad ag- 1. Tim. 2.4.
nitionem veritatis pervenire. Respon-
deo, primò locum intelligendum, non de

omnibus Adami posteris, sed propriè de
hominibus in vltima ætate mundi. Hoc
probo collatione locorum similium, quibus
abunde Paulus sententiam suam evoluit.

Act. 17. 30. *Temporibus istius ignorantia*

Nota bene
restrictivâ
formulam:
est enim
perinde ac
si dicitur.
Dicitur NUNC
vult omnes
homines res-
piciere.

convenientia dissimulatis, Deus NUNC
nunciat OMNIBUS VTIQUE HOMINIBUS UT
respiciant. Rom. 16. 25. — ex revelatione

mysterij, quod à temporibus secularibus
tacitum fuit. 16. NUNC vero factum est
manifestum —, ad obedientiam fidei OM-

NIBUS GENTIBUS. Coloss. 1. 25. Mysterium
quod fuit absconditum à seculis & aetatibus,
NUNC autem patefactum est sanctis eius.

27. *quibus voluit Deus notum facere Chri-*
stum —, quem vos annunciamus, admonen-
tes OMNES & erudientes omnes ut omnes fi-

stamus perfectos in Iesu Christo. Locum I-
saie, In tempore beneplacito exaudi vultu, &
in die salutis auxiliatus sum tibi, atque

conservabo te: & dabo te in fœdus populi ad
suscitandam terram —, ut dicas vincetis,
exite: sic exponit, in epistola ad Corinthios.

Ece, inquit, NUNC tempus beneplacitum,
[id est, tempus novi Testamenti] ecce
nunc

cap. 49. 8.

2. Cor. 6. 3.

Nunc dicit salutis. Et Petrus: Salus pa-
 rat a revelari ultimo tempore: de quo in-
 quisierunt & scrutati sunt Prophetæ, qui de
 gratia vestros ventura prophetarunt. Et
 Christus omnium apertissime, QUONIAM EXALTA-
 tos fuero traham omnia ad me. Deum ergo
 velle omnes saluos fieri, concedo: sed deum
 & velle SEMPERQUE VOLUISSE omnes per
 omnia secula saluos fieri, non concedo, nec
 id Paulus dixit: & e veteribus qui id viden-
 tur affirmare, dubitanter tamen asserunt,
 his formulis: *Rationabiliter pieq; credi: non
 irreligiose arbitror credi: probabiliter pie-
 que credi.*

1. Pet. 1. 10.

Ioh. 12.

Antioch. de
 vocat. gent.
 l. 2. c. 8.

Bellar. de
 grat. & lib.
 ab l. 2. c. 1.

Secundò respondeo, Deum velle omnes
 saluos fieri, eorum nimirum qui saluantur.
 Sic Augustinus. Sicut inquit, illud quod di-
 ctum est: omnes in Christo vivificabuntur,
 quum tam multi æternæ morte puniuntur,
 ideo dictum est: quia omnes quicunque vi-
 tam æternam percipiunt, non percipiunt, ni-
 si in Christo: ita quod dictum est, omnes ho-
 mines vult deus saluos fieri, cum tam multos
 nolit saluos fieri, ideo dictum est: quia om-
 nes qui salvi sunt, nisi ipso volente nõ sunt.

Epist. 107. ad
 Vitalicum.

Rursus:

Enchir. ad

Laur. c. 103.

Rursus: Quam in sacris literis legimus, quod velit omnes homines salvos fieri, quia vis certum sit nobis non omnes homines salvos fieri, non tamen ideo debemus omnipotentissime Dei voluntati aliquid derogare, sed ita intelligere quod scriptum est, Qui vult omnes homines salvos fieri, tanquam diceretur, nullum hominem fieri salvum, nisi quem salvum fieri ipse voluerit: non quod nullus sit hominum, nisi quem salvum fieri velit. Haimo: Deus vult omnes homines salvos fieri. Quarendum igitur quare non omnes homines salventur. Ad quod dicendum, verum esse illud psalmi, ipse dixit & facta sunt. Similiter omnes homines vult salvare qui salvantur, & qui per misericordiam querunt salvari. Totum enim pro patre posuit Apostolus, sicut & in Evangelio ubi dicit Dominus, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me. Non enim omnes homines traxit aut trahit ad se, sed omnia electa, & ex omnibus generibus, & gentibus.

Tertiò respondeo, Deum velle non singula generum, sed genera singulorum salva-

rit: id est, de conditione & statu quovis, aliquos. August. Dictum est (inquit) qui omnes homines vult salvos fieri, non quod nullus hominum esset quem salvum fieri nollit, qui virtutes mirasplorum facere noluit apud eos, quos dicit acturos fuisse poenitentiam, si fecisset: sed ut omnes homines, omne genus hominum intelligamus, per quascunq; differentias distributum reges, privatos, nobiles, ignobiles, sublimes, humiles, doctos, indoctos, integri corporis, debiles, ingeniosos, tardicordes, fatuos, divites, pauperes, mediores, mares, fœminas, infantes, pueros, adulescentes, iuvenes, seniores, senes: in linguis omnibus, in moribus omnibus, in artibus omnibus, in professionibus omnibus, in voluntatum & conscientiarum varietate innumerabili constitutos, & si quid aliud differentiarum est in hominibus. Hæc ille, verè & rectè: nam particula, OMNIS, sæpe capitur distributivè & tum singulos sive vnumquemque sigillatim complectitur: hoc Paulus ut significet, coniungit ⁱⁿ cum voce ^{etiam} ~~etiam~~. Sæpe etiam sumitur collectivè, & tum quosvis, non singulos comprehendit:

Barthol. ad
Laut. cap. 103

2. Thess.
1.3.

Math. 9.35. ut cum Christus dicitur sanasse omnem, id est, quemvis morbum. Hanc duplicem vocis significationem observavit Aristoteles.

Psalm. 1.2.5.2. τὸ πάντες (inquit) διέτλεν. — ὅς ἐχέσας —: καὶ πάντες ἐκ αἰς ἐχέσας αὐτῶν. ὅτι ἐν παραλογισμῷ τις ὄν, τὸ λεγὲν πᾶτας, φανερόν. Et idem Hieronymus: *Simile huic quod in psalmo sonat: — omnis homo mendax. Si omnis homo mendax, ergo & ipse qui loquitur. Si autem mendax est ipse qui loquitur, ne hoc quidem verum est quod loquitur, omnem hominem esse mendacem. Porro, si vera sententia est, omnes sic accipiendi sunt, ut supra diximus, quod MAGNA PARS hominum mentiatur. Scribit & alibi Apostolus, docentes omnem hominem: & rursus, commonentes omnem hominem: non quod omnes docuerit (quanti enim sunt qui usque hodie nec Apostoli doctrinam audire, nec nomen?) sed quod omnes doceat & admoneat qui in ecclesia sunt. Sedulius: Multi & omnes in Paulo idem sunt.*

Comment. in Ep. 5.1.

Comment. ad Rom. 6.5.

In epist. ad Rom. 6.5.

Quartò, loquitur hoc in loco Paulus secundum iudicium charitatis Christianorum; non secundum iudicium occultæ & infal-

infallibilis certitudinis. Simile est, quod Paulus fideles in singulis ecclesiis dicit electos; è quibus postea multi à fide defecerunt. Neque tamen fallitur Apostolus: nam aliud est loqui, prout se viderit affectum: & aliud, loqui prout se res habet, quoad veritatem essentiae. Augustinus: *Nescientes quis pertineat ad praedestinatorum numerum, quis non pertineat: sic affici debemus charitatis affectu, ut omnes salvos velimus.* Et, quantum ad nos attinet, qui praedestinos à non praedestinis distinguere non valemus, & ob hoc omnes salvos fieri velle debemus, omnibus ne pereant adhibenda est à nobis medicinaliter severa correptio.

De corr.
& grat.

cap. 16.

Hinc apparet, quid sentiendum de sententia Damasceni. Distinguit is voluntatem dei in antecedentem & consequentem. Antecedentem appellat eam, quā Deus, utpote summè bonus, vult creaturae omnia bona ipsamque beatitudinem conferre: & hanc Deum velle omnes homines salvos fieri, & regnum eius consequi, affirmat: quia non ad puniendos nos plasmavit, sed ut efficiat nos bonitatis suae participes, ut bonus. Consequens

Lib. de fia
2. cap. 29.

queas verò ei voluntas est, quâ propter cer-
 tas creaturæ circumstantias, hoc vel illud
 absolute vult: & hæc dicit, velle Deum ho-
 minem ob peccatum damnari, quia iustus
 est. Et quidem hæc distinctio voluntatis
 probanda per se, sed quod posuit exemplum
 de antecedente voluntate, non perinde con-
 venit. Videtur enim non esse talis voluntas,
 aut (ut loquuntur) ^dVELLEITAS in Deo, quâ
 indefinite vel ex conditione, vult omnes &
 singulos omnium ætatum homines salvos
 fieri. Nam primò, finitam potentiam & in-
 firmitatem arguit in volente. Quod enim
 quisque optat serioque vult, idem effectum
 dabit, nisi impediatur. Verbi gratia: Mer-
 cator cupit vultq; seriò merces conservare
 suas: sed tempestate compulsus, ne pereat
 ipse, vult easdem absolute in mare proiice-
 re. Imò videtur hoc genus voluntatis argu-
 ere impotentiam, quia volet Deus, quod
 non fiet. Dices hanc voluntatem esse con-
 ditionalem: id est, Deum velle salvos fieri si
 crediderint. Et dico primùm, voluntatem
 Dei in dubio pendere incertam, donec con-
 ditio impleatur, & causam primam hac ra-
 tione

nione suspendi à causis secundis: deinde tribui hominibus liberum credendi vel non credendi arbitrium: id est, flexibile in vtramque partem, vel ex gratia, vel ex natura: quorum vtrumque falsum est, vt postea docebo. Et proinde, hæc voluntas potius humana est quam Diuina. Audi Anselmum: *Voluntas Dei quatuor modis accipitur à doctoribus magistris: scilicet, pro scientia Dei: pro voluntate sanctorum, qui volunt & iniustos charitative saluari: pro ratione humana: pro præceptis Diuinis. Secundò, hæc conditionata voluntas otiosa videtur, in eo præsertim, qui est infinitæ potentia: quia si verè vellet, faceret vtiq̃ue, quàm posset absque dispendio. Tertio, de angelis non est talis voluntas Dei, quâ vult omnes eos saluos fieri: ergò, iustè quæri potest, an sit talis Dei voluntas de homine. Quarto, si Deus vult omnes homines, vt homines saluos fieri: pari modo vult omnes peccatores quâ peccatores in æternum damnari, quod est absurdum. Quintò, voluntas, cui resisti non potest, absoluta est: at antecedenti seu primæ voluntati Dei resisti non potest. Rom. 9. 19.*

Lib. de volunt. Dei

Hic enim Paulus loquitur de voluntate causas omnes antegrediente. Ergo, antecedens voluntas absoluta est. Idq; alio etiam ostendā modo: Volūtas dei est, vt alii credāt & perseuerent, alii verò deserantur, vel non credentes vel non perseuerantes. Quæris vnde hoc sciam: Respondeo ex euentu. Nam quoad euentum alii credunt, non credunt alii. Credere autem & perseuerare, bonum quoddam est; è contra non credere, vel non perseuerare, malum. Et omne bonum Deo efficaciter volente est; & quatenus est vel existit bonum, eatenus vult Deus, & volendo facit existere. Et malum, quod euenit, Deo non impediēte, euenit; & quia deus non vult impedire, ideo ex consequenti euenit. Ergo, certum est velle Deum credere alios, & perseuerare in finem, alios nō item etiā sine conditione: & quare hoc velit, ratio dari non potest. Itaque hæc voluntas & absoluta est & prima: ac proinde antecedens illa vniuersalis voluntas de omniū & singulorū in Christo salute, fictitia est. Sextò, fundamētū istius opinionis, est locus Pauli prædictus: cū verò malè intellectū esse iā ostendi.

di. Sed nec proponit iste locus nobis conditionalem voluntatem ullam, sed absolutam. Hic enim primò asseritur, *Deum velle omnes saluos fieri*, deinde, *velle omnes venire ad agnitionem veritatis*, id est, ad fidem, quia adhibendo fidem verbo dei veritatem agnoscimus. Vbi iam illa conditio fidei? Ultimò, Damasceno oppono Augustinum: qui *Hypognost. lib. 6. cap. 8.* Pelagianis vrgentibus locum: Deus vult omnes saluos fieri, duo respòdet: primò negat de vniuersitate hominum generaliter intelligendum, hoc argumento: Quod vult Deus efficit: at omnes homines generaliter saluos non efficit: ergo non vult. Secundò, locum dicit intelligendum de iis qui ad saluantur: quia omnes homines qui saluantur, Dei voluntate saluantur. Itē oppono Prosperum: Si (inquit) circa vniuersitatē humani generis saluandam & in agnitionem veritatis vocandam, ita indifferens per omnia secula asserenda est voluntas Dei, ut usquequaq, neminem hominem pretermis-
Respon. pro August. lib. 1. obiect. 8.
sisse monstretur, impenetrabilis iudiciorum Dei altitudo pulsatur. Ex non possumus dicere quod ibi sit gratia vocatio, ubi matris ec-

clēsie nulla adhuc est regeneratio. Et, quibus-
 dam populis vetuit Apostolos euangelizare:
 & nunc aliquas adhuc gentes patitur EX-
 TRA GRATIAM SVAM DEGERE. Oppono
 etiam Thomam: *At omnes Deus dili-*
git, dicit aliquis: Respondeo in quantum
omnibus vult aliquod bonum: non tamen
quodcunque bonum vult omnibus quod est
vita aeterna: & sic dicitur eos odisse, & repro-
bare. Deniq; oppono Hugonem de Sancto
 Victore. *Qui vult (inquit) omnes saluos fie-*
ri, secundum Ambrosium si ipsi velint. Sed
nonne multi voluerunt salui fieri qui tamē
non saluantur. — vel sic: omnibus gratiam
offert per quam, si volunt, saluari possunt.
Sed hæc solutio quomodo vera. Nonne mul-
ti sunt & fuerunt, qui ne verbum prædica-
tionis audierunt.

Obiectio III. Quod quisque tenetur
 credere verum est: At quisque tenetur cre-
 dere, se efficaciter redemptum esse per
 Christum: liquet ergo quemque etiam
 reprobum, morte Christi, efficaciter redēp-
 tum. *Respons.* Propositionis termini distin-
 guendi: quod quisque tenetur credere, verū
 est

*Quest. 23. in
 sum. art. 3.*

*Amos. in 1.
 Tim. cap. 2*

est quidem quoad intentionem Dei obligantis: sed non est semper verum, quoad eventum. Ionas prædicaui, & proinde tenebatur credere, *Adhuc quadraginta dies, & Ninive destruetur*: sed hoc non fuit verum quoad eventum. Minor quoque distinguenda est. Quisque in ecclesia, mandato dei, [*Crede euangelio*] tenerur, credere se redemptum esse per Christum: etiam reprobis perinde ac electis, sed aliâ tamen atque aliâ ratione. Electus tenerur credere ut credendo electionis particeps fiat: Reprobis, ut non credendo fiat ἀπολογιστής, etiam ex intentione Dei. Dat enim aliquando mandatum Deus, non ut fiat actus, sed ut homines probentur, ut externam præstent disciplinâ, & de innata infidelitate convicti reddantur, & inexcusabiles fiant de peccatis omnibus coram Deo in ultimo iudicio. Mandatum Dei distinguo; est quoddam mandatum obedientiæ, cuius actum deus vult in omnibus: huc referuntur præcepta legis moralis. Est etiam quoddam mandatum probationis, ut præceptum de immolando Isaac: ubi Deus actum ipsum non vult, sed tantum, attentionem

Gen. 22.2.

stentionem obedientiae. Et proinde Deus non dicendus hominibus illudere, si per verbum prædicatum vocet extrinsecus eos, quos nolit saluos fieri: hoc enim modo suæ gratiæ diuitias illis ostendit, & eos propria culpa perire docet, quod oblatam salutem nolunt recipere. Dices non potuisse: Fateor, sed impotentia illa, quā non potuerunt, voluntaria est, & nobis cognata, non autem à Deo nobis infusa: & proinde excusationem non meretur. Rectè Bernardus: *Nec latuit præceptorem, præcepti pondus hominum excedere vires: sed iudicavit utile hoc ipso, suæ illos insufficiencie admoneri*—. Ergo mandando impossibilia, non prævaricatores homines facit, sed humiles, ut omne os obstruatur. Sic August. de grat. & liber. arbitr. c. 43. Secundò respondeo: quod quisque tenetur credere verum esse, nisi quis sibi non credendo obicem posuerit; hoc facit reprobis innatā infidelitate sua. Tertiò respondeo, argumentum bis sequi in vtrāque parte affirmatum. Propositionis enim termini sunt conuerrendi hoc modò: Verum est, quod quisque tenetur credere, at se redemptum

Serm. 70 in
Cant.

num per Christum quisque tenetur credere.
Ergo illud verum.

Obiect. IV. Orthodoxi patres dicunt
Christum omnes & mundum redemisse.

Resp. Quum scribunt illi Christum omnes
& mundum redemisse, intelligendi sunt
quoad sufficientiam, & quoad communem
causam, & naturam omnium communem,
quam assumpsit Christus: non quoad effi-
caciā ex parte Dei. Hoc ipsum Prosper
docuit: *Propter unam* (inquit) *omnium, na-*
turam, & unam omnium causam à Domi-
no nostro in veritate susceptam, recte om-
nes dicuntur redempti: & tamen non omnes
à captivitate sunt eruti: redemptionis pro-
prietas haud dubie penes illos est de quibus
princeps mundi missus est foras—: cuius
mors non ita impensa est humano generi, ut
ad redemptionem illorum etiam, qui non re-
generandi erant, pertineret. Rursus: Salva-
tor recte dicatur pro totius mundi redempti-
one crucifixus propter veram naturæ hu-
manæ susceptionem, & propter commu-
nem in primo homine perditionem: potest
tamen dici pro his tantum crucifixus, qui-
bus

Resp. ad ob-
iect. Vitem.
l. 2. obiect. 1.

Ad Capio.
Gall. cap. 9.

Lib. 1. cap. 3.

bus mors ipsius profuit. Deinde loquuntur
patres de vniuersalitate & mundo credenti-
um. Sic author de vocatione gentium. *Ha-*
bet (inquit) populus dei plenitudinem su-
am, &c.

Atque hæc de efficacia & amplitudine
mortis Christi: Quod autem ad gratiam at-
tinet: respondeo, distinguere illam variè. Nā
primo gratia est vel reprimens, vel renovās.
Reprimens, quā cordis innata malitia non
illa quidem minuitur & aboletur, sed in aliis
coercetur magis, in aliis minus, ne in actum
erumpat: & datur homini in testimonium
tantum, & disciplinæ inter homines in poli-
tica societate conseruandæ gratiā: estque v-
niuersalis, id est, omnium & singulorum
hominum, quorum alii aliis civilium virtu-
tum donis excellunt: & nemo est, in quo
Deus natiuam corruptionem vel magis vel
minus non coërceat. Gratia Renovans siue
Christiana (ut communiter veteres appel-
lant) est, quā datur homini credere & respic-
cere, tum quoad velle, tum quoad posse:
estque vniuersalis respectu credentium, &
indefinita respectu omnium & singulorum
homi-

Operatio
Dei quæ
naturam
corruptam
ordinat,
omnium
communis
est.

hominum, sic docemus, sic credimus.

Secundò, Gratia est vel naturæ, vel super
naturam: ut ipse docet August. Gratia na- De predest. sanct. cap. 9.
turæ est, quæ homini cum natura confertur:
estque vel naturæ integræ vel corruptæ.
Integræ, ut imago dei, vel iustitiæ creatio-
nis Adamo collata. Hæc uniuersaliter om-
nium fuit, quia omnes in Adamo fuimus: &
quod boni accepit & sibi & posteris acce-
pit. Gratia naturæ corruptæ est illuminatio
naturalis (de qua Iohannes: *Illuminat om-*
nem hominem, venientem in hunc mun- Ioh. 1. 9.
dum) & omne donum naturale. Et hæc qui-
dem dona ex ordine quæm Deus posuit in
naturæ, debita sunt naturæ. Gratia verò
quæ est supra Naturam, non est naturæ de-
bita præsertim corruptæ, sed ex gratia spe-
ciali confertur, & proinde specialis est. Hoc
ipsum docent veteres. August. *Cōmunis* (in-
quit) *est omnibus natura, NON GRATIA*: isq; De verbis Apost. ser. 11.
duplicem tantum gratiam agnoscit: com-
munem illam naturæ, quæ homines facti su-
mus: & gratiam Christianam, quæ novi in
Christo homines renascimur. Eius etiam
sententia est, aliquos non credentes in Chri-
stum,

Tract. 89. in
Johann.

stum, non peccare : quod tamen impium & falsum est, si gratia æquè generalis fuerit ac natura. Verba cius perpendantur : *Quod adiunxit: Nunc autem excusationem non habent de peccato suo: potest movere querentes: utrum hi ad quos non venit Christus nec loquutus est ijs, habeant excusationem de peccato suo* — : ad hæc inquit a pro meo capite respondeo: habere illos excusationem non de omni peccato suo, sed de hoc peccato quod in Christum non crediderunt, ad quos non venit Christus & quibus non est loquutus. Sed non in eo sunt numero hi ad quos in discipulis suis, & quibus per discipulos est loquutus, quod nunc facit. Nam per ecclesiam suam venit ad gentes —. Restat inquirere utrum hi, qui priusquam Christus venerit in ecclesia ad gentes, & priusquam eius Evangelium audirent, vite huius sine præventi sunt, vel præveniuntur, possunt habere hanc excusationem. Possunt plane, sed non ideo possunt effugere damnationem: Quicunque enim sine lege peccarunt, sine lege & peribunt. Idem rutus, *Sola gratia discernit redemptos à perditis,*

ditis, quos in unam corruptionis massam
concreuerat, ab origine ducta causa com-
munis. Chrysostomus: venit quidem ad v-
numquemque gratia dei, sed apud eos, qui
dignè explent ea, quae in ipsis sunt, permanet:
ab his verò, qui minus dignè agunt, citò dis-
cedit: ad eos autem qui nec initium faciunt
conuertendi ad dominum, OMNI NO NON VE-
NIT. Gregorius, Gentilitas nullam cultum
diuinitatis tenuit, nullamque in se speciem
boni operis ostendit, videlicet de ferra fuit.
In qua quia legislator non fuit, & qui ratio-
nabiliter deū quæreretur non fuit, quasi homi-
nū nullus fuit, & velut solis bestiis occupata.
Et post, Redemptore nostro veniente sic ac-
cepit vocationem gratiae, ut non in ea prius
fuerit vita Prophetiae. Rursus: Tacentibus
quidem doctoribus, in loca sua Demones
abeunt: quia per pastorum silentium
non pereunt, nisi qui ad vitam aeternam
praedestinati non sunt. Loca etenim Damo-
num sunt quia diuinā praescientiā in habi-
taculum Dei praordinati non sunt. Hinc est
quod predicantibus doctoribus dictum est:
Credebant quorūque praedestinati erant ad
vitam

Lib. de com-
punct. cordis

et si gratia
est vniuer-
salis, fuisse
semper ali-
qua ecclesi-
a apud gētes
licet occul-
ta & latens
non enim
verisimile,
omnes iua-
gratiā reie-
cisse, vel e-
male fuisse
vros.

Expos. in L.
Reg. 1. 14.

vitam eternam. Hinc Paulus, Quos predestinauit vocant. Hinc, quod volentes Apostoli transire in Asiam, à spiritu sancto prohibiti sunt. Qui ergo, non predestinati sunt, siue audiant doctorum verba, siue non audiant, vocari in dei habitaculum nequeant. Rursum, aliquando dei dispensatione doctores tacent, ut illis tacentibus hi qui domini non sunt, à malis spiritibus recipiantur. Beda, derelictis istis, quos suos non esse cognoscit, ad illorum corda visitanda & illustranda conuenit, quos ad vitam predestinauit eternam. Anastasius Ecclesia in priore erroris statu, nec videbat ab opina, siue occulta & ceca; nec videbatur omnino à Deo. Et, Omnes relique fides que sunt in mundo sunt mortue, & motus mortuorum populorum & gentium, ut que in se non habebant eum qui dicit, ego sum vita. Neque regenerant & vivificant per veterem aqua & Spiritus suos filios & populos: sed sunt sine semine, & vidua fontis vite, & non fruente aqua viva & saliente in vitam eternam. Sola ergo eius ecclesia dicitur & vita & mater omnium viventium. Hugo de Sancto Victor:

Lib. 3. in Kai.
cap. 1.

Lib. 1. con.
comp. in Hex.
am. 1. 9.

dicere: Si alia peccata non haberent, quidam ^{in Job. Eli-}
eorum qui ante adventum Christi extiterunt praed. 15.

eo quod fide Christi non haberent, non dam-
narentur, quia excusationem de illa haberent.

Rursum, Quid si cogitare ceperis, quot &
quales in comparatione qui abiecti sunt, qui ^{in Soliloquio}
hanc, quae tibi data est gratiam consequi non ^{de arra ante}
potuerunt. Certe audisti ab initio usque ad ^{ma.}

hanc diem quam multa generationes ho-
minum pertransierunt, qui omnes sine cog-
nitione Dei & pretio sui redemptionis in
interitum sempiternum delapso sunt. Om-
nibus illis te, redemptor & amator tuus pre-
tulit, quando tibi hanc gratiam largitus est, quam
nullus horum percipere meruit. & quid dices?
quare putas prevalere es illis omnibus? an quid
tu fortior? nunquid es sapientior? nunquid no-
bilior? nunquid ditior illis omnibus fuisse? quia
hanc pra illis omnibus speciale gratiam forti-
ri meruisti. Quot fortes quot sapientes quot
nobiles quot divites ibi fuerunt, & tam abi-
versi & elicti, & abiecti perierunt. Tu sola pra
illis omnibus assumptus es. & quare in te hoc
factum sit, nullam praeter gratuitam salua-
toris tui charitatem causam invenire potes.

Hucusque nostram de Predestinatione
sententiam se explicatū se defendi. Nunc
aliam ab hac multis dissimilem, ex editis
maiorum libellis, quæ potius diligentia
exceptam, breviter excutiamus: hoc videtur,
cum ista sententia sic proponitur.

Primo, Deus creavit omnes & singulos
homines in Adamo ad vitam æternā.

Secundo, previdit lapsum.

Tertio, quia natura bonus est, voluit scire
omnes homines post lapsum salvos fi-
eri, & ad veritatis cognitionem peri-
venire: & proinde vult omnibus dare
omnia ad hoc necessaria & gratuita & gratia,
ut sapiant: sed indefinite si credide-
rint. Hæc (inquiunt) voluntas Dei est
predestinatio, eadem quæ in scripto
Evangelio huiusque voluntatis Regu-
la est: *Quicumque crediderit, salvabitur.*

Ultimo, Electio est secundum præscien-
tiam fidei (quæ tamen possit
totaliter, ut alij vel finaliter, alij vo-
lunt, deficere): & reprobatio, secun-
dam præscientiam infidelitatis, sine

con-

contentus evangelij. Hæc hypothesis reuera est (quoniam e scripturis estimare possum) In rearingitii inventum: quod quidem, ex variis quibus fluitat erroribus, constat.

Ex hac hypothesis, primo sequitur, neminem quendam reprobatione vade illa quidam absurda & insolens. Nam si universalis est (vt asserunt) electio, qui Deus vult omnes homines saluos fieri indefinitè, si crediderint: vult pari etiam iure omnes & singulos damnari, si non crediderint. Hæc autem reprobatio nusquam occurrit in scripturis. Immo hinc sequitur, Deum eodem modo erga omnes se habentem, & omnium conuersionem saluamque seruo vultem, neminem eligere, neminem reprobare.

Hinc etiam sequitur, frustra Deum apud se proposuisse summum & absolutum consilium suorum finem, qui est communicare bonitatem suam in vera felicitate etiam singulis hominibus. Nam si euentum spectemus, plurimis præter propositum suum, non communicat bonitatem & eternam vitam, iis nimirum qui damnantur. At

Erratum

Erratum

verò ultimum consiliorum Dei finem, aut
in certum habere eventum, aut in vanum
proponi, non est vel per somnium dicendum.

tract. III.

Tribuit ista hypothesis Deo ordinatam
& accommodatam quandam voluntatem,
quæ ex hominis voluntate tota pendet. At,
Deum velle omnes omnino salvos fieri per
Christum. Optime. Dic ergo quare non
salvantur? nolunt ipsi, inquis. Scilicet. Quid
hoc est aliud, quam creaturam in solium
omnipotentis Dei creatoris cedere, con-
trariaturæ & omnium causarum ordinem?
Nam prima causa, quæ ipsa est dei voluntas,
debet ordinare & disponere actum secun-
dæ causæ. Non ergo ponenda in deo volun-
tas ordinata à voluntate creaturæ: quum ab
eo præsertim fluat quicquid in celo & ter-
ra est, ordinis. Omnia quod ordinat, non
ordinatur ab ullo. Deinde, homines hoc
modo eliguntur à seipsis, oblatam Dei
gratiam accipiendo gratiæ communis operi
& à seipsis reprobanunt oblatam gratiam re-
pudiando: ipsique homines figuli & forma-
tores erunt electionis & reprobationis suæ.
Et non tam Deus celebrandus, qui elegit,
quam

quàm homines qui oblatam benedictionem
 amplectuntur. *Hæc hypothesis statuit præscientiam de-*
terminatam circa malum culpæ, decreto
præcedente nullo de eventu culpæ, quod fi-
eri non potest. Præscientia definita non est
causa eius quod futurum est, sed futurum est
causa præscientiæ. Non enim præscientiam
sequitur res futura, sed futuram præscientiam,
ut docuit Iustinus. Deus enim rem aliquam
primò quoad eventum decernit: tum postea
præscit futurum definitam præscientiam. Et Ansel-
mus: Hoc ipso (inquit) quod præsciri aliquid
dicitur, futurum esse pronunciatur. Et ante
illum Augustinus affirmavit, Deum præscire
quod futurum est. Hinc sequitur debere ali-
quid prius apud deum existere, quàm defi-
nire præsciat. Existit autem quidlibet, quia
voluit & decrevit Deus vel efficere si bonum,
vel permittere si malum, habitam tamen sem-
per ratione ad coniunctum bonum. Hoc ni-
si statuerimus, consequetur aliquid esse à se-
ipso, hoc est, Deum esse. Ergo rerum existètia
nō præit, sed planè sequitur decretum dei. Nā
primò est præsciètia (vel ut alii volunt) sciètia

Errat. I V

*Quest. 58. ad
 Orthodox.*

*De prædest.
 sanct. c. 19.*

intuitiva, quæ videt deus quid possibile, quid non; sequitur tum decretum vel de operatione dei, vel de spontanea permissione. & tunc sequenter de eventu rei. Et posito semel hoc decreto, concipitur præscientia definitiva, quæ scitur quid futurum infallibiliter.

Erratum V.

Christum omnes & singulos ex parte sua redemisse & reconciliasse Deo, ex his tamen plurimos quoad eventum dampnari, *ut innuit hypothesis* mirè absurdum. Hinc enim peccati, faræ, mûdus, mors, infernus, Christo redemptore fuerint potentiores, & (ut Augustinus inquit) *vicio humana vincitur Deus*. Si dices, non vinci Deum; dico tamen, secundum hanc hypothesein, mutari: nam decrevit, & serio voluit omnes servare, & tamen eos, qui nolunt se ad hoc consilium inclinare, aliâ datâ sententiâ vult perdere.

De corrept.
gras. 6. 7.

Erratū VI.

Ista hypothesis statuit gratiam salutiferam (quæ planè supernaturalis est) omnino universalem esse. Sed hæc opinio (ut nil dicam asperius) humani est ingenii plausibile inuentum. Primum enim tollitur hinc, speciale cum Abrahamo foedus, & misericordiæ Dei erga gentes amplitudo: & nullum est vocationis gentium mysterium, si omnes

et singuli ab initio homines ad Christum
certis vocantur modis. Nam qui Deo, sine
extraordinario afflatu, sine per verbi predi-
cari ministeria vocantur, ope communis, quam
acceperint gratie, assensu fuerint, in ecclesie
membris connumerantur, et ad evangelicum
speciale sedus pertinebunt. Deinde, si gratia
prima est universalis, est ea vel fides actu, vel
potentia. Nam sine fide impossibile est pla-
cere Deo, et salutem consequi. Fides au-
tem, quae est actu fides, non est omnium. Po-
tentia fidei duplex est. Prima, quae datur pos-
se credere, si velis. Haec autem non sufficit ad
salutem: quia iam post lapsum Adami libe-
rum deest arbitrium in spiritualibus, in pri-
mis in conversione peccatoris: et proinde
ulterius requiritur gratia, quae possit quis
velle credere. *Nemo potest venire ad Chri-* Ioh. 6.44
stum, nisi qui trahitur a patre. Trahuntur
autem, non qui accipiunt posse credere, si
velint: sed qui ex nolentibus sunt actu vo-
lentes. Secunda potentia est, quae datur posse
velle credere: haec autem non est omnium.
Vobis inquit Christus discipulis suis) *daturum* Math. 13.35.
est nosse mysteria regni caelorum, illis

Ioh. 12. 39.

NON ITEM: quia pater abcondit à sapientibus: & Propterea, non poterant credere, quia hoc Isaias prædixit. Deinde, si hæc potentia esset omnium, singulorumque, omnium esset fides. Nam ab una & eadem gratia promanant Velle & Facere. Phil. 2. 13. Deus est qui efficit in vobis, & ut velitis & ut faciatis, pro gratuita sua voluntate. Ioh. 6. 45. Qui audit & didicit à patre, ad Christum venit: Hinc assumo, qui potest velle credere, audit & didicit, vi potest tractus à Deo: ergo qui potest velle credere, ad Christum venit. Rectè August. Non est consequens, ut qui potest venire etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit. Sed omnis qui didicit à patre, non solum potest venire, sed & venit: ubi, iam & possibilitas, profectus, & voluntatis affectus, & effectus est. Ita apparet velle credere & actu credere esse coniunctissima: imo serio velle credere, ipsum est credere. Publicani & meretrices & qui ad Diaboli voluntatem captivi tenebantur, respiscunt, & conuertuntur, & proinde non tantum accipiunt posse fieri, sed ex nolentibus & præfacto animo repug-

De natura &
grat. contra
Pelag. c. 5.

repugnantibus fiunt actu volentes. Tertiò
 spulsi sunt & fuerunt gentes, quæ nullam
 habuerunt notitiam fidei, aut non conser-
 uarunt illam: & sine hac notitia, non est gra-
 tia aliqua salutaris. Solet responderi, homi-
 nem accipientem lumen naturale, non
 excusari ob defectum notitiæ supernatura-
 lis: quia si faceret, Deo adiuuante, quod in se
 est: Deus illum illuminaret supernaturali
 gratia. Sic enim communiter Scholastici lo-
 quuntur. *Et si non possit quilibet, per mini-*
sterium hominum cognoscere naturam fi-
dei, si nihil unquam de illa audiuit: et potest
auxilio Dei, si vivat secundum legem Dei
quantum potest moraliter: tum enim ei deus
succurret vel per se, vel per alium sive ho-
minem, sive angelum, proponendo fidem. ut
enim in naturalibus ita in supernaturali-
bus, suppediat Deus gratiam quando sibi
homo non deest. Respondeo, hoc esse falsum.
 Nam si gratia datur facienti quod in se est,
 ex viribus naturæ, datur vel ex merito, vel
 promisso. Non ex merito, quia non est me-
 ritum ante fidem: & nihil gratum Deo fa-
 cimus ante fidem. Augustinus: *Introducet*

Greg. ad Val.

Contra Iul.

boni.

hominum genus, quod placere Deo posuit sine
 fide Christi, lege natura. Hoc est, unde vix
 maxime christiana detestatur ecclesia. Non
 ex promisso, quia facienti quod in se est,
 non habetur in scripturis promissum vel
 lex divina, ut statim ei detur gratia. Falsum
 est etiam, Deum suppeditare omnia ad feli-
 citatem naturæ, siue præsentis vitæ. Nascun-
 tur enim aliqui leprosi, cæci, stupidi, paupe-
 rimi, ad temporariam hanc felicitatem in-
 epti, nec ad eam unquam perveniunt. Pug-
 nat ista quoque sententia cum experientia:
 quia multi moriuntur infantes, multi per
 omnem vitam fatui, & insani, quibus colla-
 tam universalem hanc gratiam dici non po-
 test. Pugnat etiam cum apertissimis scriptu-
 ris. *Salus non est volentis, neque currentis,
 sed misereentis Dei: & Deus quorum vult
 miseretur: & quos vult indurat: Discipulis
 datum nosse mysteria regni celorum, cæte-
 ris, non item: Spiritus non in omnibus sed
 ubi vult, spirat: Non omnibus filius, sed
 quibus voluit, patrem revelat. Non omnes
 credunt, sed qui trahuntur, & predestinati
 sunt ad vitam: Audiunt, non omnes, sed
 quibus*

Rom. 9. 18.

Math. 13. 11.

Ioh. 3. 8.

Ioh. 6.

Act. 13. 49.

quibus dantur aures ad audiendum. Præterea, est nonnulla efficacis & christianæ gratiæ extenuatio: ita ponere illam in hominis potestate, ut possit, si velit, accipere: sin minus velit, possit repudiare & aspernari: & dicere, deum hominibus haud aliam contulisse gratiam, quàm eui in omnibus caro siue peruersa voluntas possit prævalere, cuique reuera in humani generis maxima parte prævaleret: quia deus nolit reprimere. Vltimò, Patrum etiam audiantur testimonia. Author de vocatione gentium. Quod si aliquos saluantis gratia præterierit (sicut videmus accidere) ad occulta diuina iustitia iudicis referendum est. August. Ab hac ira, quâ omnes sub peccato sunt, nulla res liberat nisi gratia Dei per Iesum Christum. Hæc gratia cur ad illam (infantem) veniat, & ad illum non veniat, occulta causa esse potest, inuestigare non potest. Et, quod non flexibiliter consensiebat Pharaon, sed inflexibiliter resistebat, dispensationis fuit Diuina: quoniam tali cordi non solum iusta, sed euidenter iusta pœna parabatur, quâ timentes deum corrigerentur. Et, ex duobus atate iam grandibus impijs, cur

Lib. de pecc. merit. c. 27.

In Exod. quest. 18.

Lib. de bono peccato. cap. 2.

cap. 12.

Ibid. cap. 7.

Epist. ad Vi-
talem. 107.Lib. de spiri-
t. cap. 34.
Contra gent.
l. 3. c. 161.Sent. l. 2. c. 5.
et 6.

cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non vocetur, ut vocantem sequatur. in scrutabilia sunt iudicia. Et, Dat quibus vult quoniam misericors est: quod et si non des, iustus est. Et, non dat quibus non vult, ut notas faciat diviti-
as glorie sue in vasa misericordiae: dando enim quibusdam qui non merentur, profecto gratuitam, & per hoc, veram suam gratiam esse vult. Et, Quicumque, ab originali damnatione divina gratia largitate discreti sunt, non est dubium, quod & procuraretur ijs audiendum evangelium, & cum audiant credunt. Et, Scimus gratiam Dei non omnibus hominibus dari. Et, Cur illi ita suadetur, ut per-
suadeatur: illi autem non ita, O altitudo divi-
tiarum. Thomas: Sicut non omnes cecos il-
luminat, nec languidos sanat: ut in illis vir-
tus eius appareat, in alijs ordinata serva-
tur: Ita non omnes qui gratiam impediunt auxilio suo praevenit, sed aliquos in quibus vult misericordiam suam apparere: ita quod in alijs ordo iustitiae manifestetur. Isidorus: Spiritu-
alis gratia, non omnibus distribui-
tur: sed tantummodo electis donatur. Et, da-

ut ei, quod sit malus qui vult esse bonus: ali-
 ut nec vult, nec datur ei ut sit bonus Came-
 racensis: Licet Deus sit agens vniuersale in
 omnes, sic quod dat omnibus aliqua dona gra-
 tia, scilicet esse, viuere, cognoscere, &c. tamē
 aliqua dona gratia specialis dat vni, qua nō
 alteri, sicut fidē & gratiā gratū facientem
 & talia quae sunt effectus praedestinationis.
 Deniq; Augustinus, & Scholastici penē om-
 nes faciunt duplicem infidelitatē, Negatiuā
 in iis qui nunquam audierunt Euāgelium; &
 Priuatiuā in illis, qui auditū de Christo nun-
 tiū respiciunt & contemunt. Est autē notan-
 dum, distinctione ista ab iis poni in confesso,
 ne externam quidem vocationem om-
 nibus & singulis hominibus dignari Deum.

In lib. sent. 2.
 q. 12. art. 2.

duplex infide-
 litas. 1.
 Negatiua
 & Priuatiua

Obiect. I. Promissio de semine mulieris
 in Adamo facta est omnibus & singulis ho-
 minibus. *Resp.* Facta est Adami posteris in-
 definite, non vniuersaliter. Quando salus
 promittitur omnibus hominibus, pro par-
 te hominum omnes homines nominari,
 Capita gentium Cain, Cham, Esau,
 &c. promissum Messiam nouerunt, sed
 postea illorum non nouerunt, nec
 media

De vocat.
 Gen. statuit
 bb. 1. cap. 3.

sed Ha. 52. 66

media cognoscendi habuerunt. Sic vltim;
~~ne non viderent, de me non audierunt.~~ Gentes
 etiam Iudeis proxime de Mesia fortiali-
 quid audierunt, & profelytos habuerunt: sed
 gentes remotas in finibus terre posuit, nulla
 cum Iudeis cōmercia, & nullos habuerunt
 profelytos. Ex proinde falsum est, quod qui-
 dam asserunt electionem populi Israelitici
 fuisse tantum maiorem quandam istius ge-
 nis delinitionem, seu blandiorem tractationē,
 non autem peculiarem quandam & diuer-
 sum fauorem, quo se illorum duntaxat patrē
 & redemptorem ostenderet. Et ceterum a-
 liquam occultam ac inuisibilem inter gentes
 ante aduentum Christum statuere, omnino
 est contra scripturas litigare. *Solum in Iudea*
notus deus: Israelitæ soli apud Hoseam vo-
 cantur *populus meus*: siquæ soli fuerunt *ovile*
Christi: quia Christus veniens, ex Iudeis
 & gentibus fecit vnum ovile.

Mal. 1.
 Hose. 1.
 Eph. 2. 14.
 Ioh. 10. 16.

Obiect. 1. Implicitè in providentia dei
 continetur cura illa dei omnium illorum
 quæ ad beatitudinem hominis pertinent.
 Gentes autem novērunt hanc dei provi-
 dentiam, eiusque bonitatem tantam esse, vt
 nil

aut vult praeferre illorum quod faciat ad
 hominis felicitatem & salutem. Ergo gen-
 tes implicite docuerunt doctrinam de redēp-
 tione humani generis. *Resp.* Fides ista ig-
 notorum figmentum est. Est enim fides, de
 parva sua, notitia quaedam. Deinde, etsi ge-
 nus includat in se species, & integrū suā mē-
 branā tamē qui novit genus & integrū, sta-
 tim novit species omnes & partes eiusdē.
 Mentiri potest completi generis notitiam,
 ut species interim ignoret. Cauendum ergo
 dogma scholasticorum qui dicunt, Salutem
 datam fuisse ante adventum Christi, prop-
 ter fidem implicitam de redemptore in uni-
 versali: quando nimirū credebant homines,
 deū esse, & remuneratōrē esse, ac datorem
 donorum omnium, quae pertinent ad bo-
 num vel animi vel corporis, imprimis ad
 remedium peccati. Verum, hoc nihil aliud
 est, quā fidem quandam salutarem, & ec-
 clesiam fingere, quae prorsus nullō habeat
 verbum dei vel scriptum vel alio modo pa-
 tetur. Deinde, hoc est Paulo falsitatis cri-
 men impingere, ut pote contrarium asserē-
 ti his verbis: *postquam in dei sapientia mū-* 1. Cor. 1. 31.
das

das non cognovit deum per suam sapientiam,
placuit deo per stultitiam predicationem sen-
sare credentes. Illud etiam ceterisimum,
redemptorem Christum in specie cognos-
cendum esse. Hec est vita eterna ut cog-
noscant se salum verum deum, qui quoniam
fuit i. Iesum Christum. Idem videtur. Item:

Ioh. 17.3.

Lib. de bates.
3 c. 21.

In Eph. 1.

Epist. 89. ad
Hil. 9.3.

Lib. 2. contra
2. epist. Pe-
tr. cap. 21.

us. Ignorantes enim qui ex virgine Emmanuel
primantur mittere eina, quod est vita eter-
na. Hieronimus. Non autem filij esse possunt,
nisi filij eius Iesu Christi fidem et intelligi-
tiam recipiamus. Augustinus. Adhuc quorundam
stos, quicunque esse putaverunt, non nisi per vi-
andem fidem liberatos per quam liberamus
et nos: per fidem scilicet incarnationis
Christi. Ex quantalibet fuisse veritatis an-
tiquos predices istos, non eos saluos facio
nisi fides mediatoris, qui in remissionem pec-
catorum sanguinem fudit.

Obiect. 111. Potentia dei nota est gen-
tibus Rom. 1. Christus est potentia dei in
Col. ergo notus gentibus. Resp. Distinguo
de maiori Potentia dei est vel creationis
vel redemptionis gentibus autem nota po-
tentia dei in operatione non potentia redem-
tionis

donisque est ipse Christus, cuius predica-
tio submisit mundum.

Obiect. 1^a. Patres, gratiam saluarem
universaliter afferunt. Respondetur primo,
dicta patrum intelligenda esse de gratia po-
situm temporis, quae omnium hominum

De barof. l. 5.
c. 17.

saluationem communis est. Irenaeus, in no-
minis istis respondens in amicitiam reser-
uit nos dominus per suam incarnationem
mediator dei & hominum factus, propiti-
us quidem omnibus patrem — nobis donans e-
am quae est ad salutem nostram conuersio-
nem. Origines maior cura salutis erga ho-

Hom. 20 in
Num.

mines Deo est, quam Diabolo perditionis
— Ipse unigenitus, ipse (inquam) filius
dei adest, ipse defendit, ipse custodit, ipse
vos ad se trahit — ait enim alio loco, cum
exaltatus fuero omnia ad me traham. Chry-

Hom. 7 in
Ioh.

sol. Gratia in omnes diffusa est. Non Indu-
um, non Gracum, non Barbarum, non Scytham
effugit, aut dedignatur, omnibus eadem est,
omnibus se facilem exhibet, omnes pari ho-
nore adorat, qui autem eius munere frui
negligunt, hanc suam facilitatem sibi ipso
imputant. Cum enim omnibus aditus patet,

deus non cognovit deum per suam sapientiam,
placuit deo per stultitiam predicationem ser-
uare credentes. Illud etiam certissimum,
redemptorem Christum in specie cognos-
cendum esse. Hæc est uita eterna ut cog-
noscant te solum verum deum, qui quoniam
filius Iesu Christi. Idem uocet. Item

Ioh. 17.3.

Lib. de heres.
3 c. 21.

In Eph. 1.

Epist. 89. ad
Hilar. q. 3.

Lib. 2. contra
2. epist. Pe-
lag. cap. 21.

us. Ignorantes eum qui ex uirgine Emanant,
primantur mittere eum, quod est uita eter-
na. Hieronimus. Non autem filij esse possumus,
nisi filij eius Iesu Christi fidem et intelligen-
tiam recipiamus. Augustinus. Antiquos in-
stos, quicunque esse putauerunt, non nisi per u-
andem fidem liberatos per quam liberamus
et nos: per fidem scilicet incarnationis
Christi. Ex quantumlibet fuisse ueritatis an-
tiquos predices instos, non eos saluos facio
nisi fides mediatoris, qui in remissionem pec-
catorum sanguinem fudit.

Obiect. 11. Potentia dei nota est gen-
tibus Rom. 1. Christus est potentia dei in
Col. ergo notus gentibus. Resp. Distinguo
de maiore. Potentia dei est vel creationis
vel redemptionis gentibus autem nota po-
tentia dei in creatione non potentia redem-
tionis

tionis

monis quod est ipse Christus, cuius predica-
tio salutaria est mundo.
Obiecti. I. P. Pares, gratiam salutarem
universalem asserunt. Respondeo primo,
dicta patrum intelligenda esse de gratia po-
situm temporis, quae omnium hominum
salvationum communis est. Irenaeus, in no-
visum is temporis in amicitiam ressi-
tuit nos dominus per suam incarnationem
mediator dei & hominum factus, propiti-
us quidem omnibus patrem — nobis donan-
tem quae est ad salutem nostram conuersio-
nem. Origines maior cura salutis erga ho-
mines Deo est, quam Diabolo perditionis
— Ipse unigenitus, ipse (inquam) filius
dei adest, ipse defendit, ipse custodit, ipse
nos ad se trahit — ait enim alio loco, cum
exaltatus fuero omnia ad me traham. Chry-
sost. Gratia in omnes diffusa est. Non Iude-
um, non Graecum, non Barbarum, non Scytham
effugit, aut dedignatur, omnibus eadem est,
omnibus se facilem exhibet, omnes pari bo-
nore aduocat, qui autem eius munere frui
negligunt, hanc suam cecitatem sibi ipsis
imputant. Cum enim omnibus aditus pateat,

De heres. l. 5.
c. 17.

Hom. 20 in
Num.

Hom. 7 in
Iob.

De predestinatione

Et a ueritate prohibeatur, peracti quidam homines propria duntaxat malitia ingredi recusant. Cyrillus: Lux uera profecto ille est, & splendorem suum ad omnes emittit. Sed huius seculi deus (ut ait Paulus) mentes infidelium hominum obteceanit, ne illuminatio cognitionis Dei in ipsis fulgeat. Ambrosius: Plena est terra misericordia Domini, quia omnibus data remissio peccatorum. Mysticus sol iusticia omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit: si quis autem non credit in Christum, generalis beneficio ipse se fraudat. — communis a se gratiam lucis excludit. Gregorius: ubique nobis occurrit superna medicina, quia & dedit homini precepta ne peccet & tamen peccanti dedit remedia ne desperet. Theodulus Presbyter: Et Iudeos & gentes gratia participes fore dixit, non tamen simpliciter, uerum credentes: & quia non iniuria, gratia sit omnibus communis.

Secundo, loquuntur de uocatione naturali, siue de gratia naturæ in reliquiis lucis & intelligentie naturalis, in communibus uirtutū donis, in beneficiis externis, quæ dei prouidentur

ib. 1. in Job.
cap. 11.

Serm. 8. in
Psalm. 118.

In Job. 1. 35.
cap. 14.

Commun. in
Rom. c. 3.

uidenit ac bonitatis etiam documenta sunt.
Auctor de vocatione Gentium: Vtique ob
hoc excusabiles sunt nationes, quae alienatae
a conuersatione Israel. spem non habentes,
Et sine Deo in hoc mundo sub ignorantia et
nebris perierunt, quia haec abundantia gra-
tia quae nunc uniuersum mundum rigat
pari ante largitate non fluxit. Adhibita
nimis semper est uniuersis hominibus qua-
dam superna mensura doctrina, quae etsi
partioris occultiori scilicet gratia fuit, sufficit
tamen sicut Dominus indicauit quibusdam
ad remedium omnibus ad testimonium. Et
Posteris istius fratricida — nunquam se
diuinam bonitatem negasse, quis non facile
adueriat, si consideret quantum eis prodesse
potuerit tam longa patientia Dei, tam diues
bonorum temporalium copia, et multiplica-
ta fecunditas tam uniuersa propagatio:
quae beneficia, licet obduratis nihil remedii
& emendationis attulerint, probant tamen
auersionem illorum non fuisse diuinam con-
stitutionis. Et, in extremis mundi partibus
sunt aliqua nationes, quibus gratia saluta-
ris nondum illuxit — : quibus tamen illa

H 2

mensura

Chryso-
mo conse-
rationis i-
arica ben-
cium, super
na gratia
dicitur.

hom. 25um
Gen.

Lib. 2. c. 4.

ad exter-
nam vite
emendat-
nem.

Lib. 2. c. 4.

mensura generalis auxilij, quae de de super
omnibus hominibus semper est praebita, non
negatur. quamuis tam acerbo natura huma-
na vulnere sauciata sit, ut ad cognitionem
dei neminem contemplatio spontanea plane
valeat erudire, nisi obumbrationem cordis
vera lux discesserit, quam in scrutabili iu-
dicio Deus iustus & bonus, non ita, in prae-
teritis seculis sicut in nouissimis diebus effu-
dit.

Tertio, veteres loquuntur de vniuersa-
li aptitudine, quae voluntas humana, ordina-
ria dispensatione dei, praesentia & adiuta à
spiritu Sancto, potest conuertere & credere:
quod tamen, nec lapis vel truncus, nec bestia
potest. Augustinus: *possibilitas habendi fi-*
dem data est à natura. Et, *naturam humanam*
esse capacem iustificationis, per gratiam spi-
ritus sancti. Et, *praecepta seruare & deo cre-*
dere homines possunt si velint, quia illud
lumen illuminat omnem hominem venien-
tem in hunc mundum. Prosper: *posse habere*
fidem natura est hominum, sed habere fidem,
gratia est fidelium. August. hoc inter malos
homines distat & Demones, quod homini-
bus

pred. c. 5.

contra Iul. l.

gen. con.

Manich.

c. 3.

ari. sibi

impossi-

6.

bus etiam valde malis superest si deus misereatur, reconciliatio. Dæmonibus autem illa est seruata conuersio.

Quod gratiam Christianam ainet, quā datur hominibus velle conuerſi, & dicitur e. velle in Christum actu credere, omni- nim. Poſſe credere ſi velle, ſine exceptione, quod tamen quidā nunc auſi ſunt ſcribere, omnibus à Deo dari.

In hac hypotheſi docetur, diuinam noſtræ fidei & infidelitatis præſcientiam, eſſe Regulā prædeſtinationis: at hoc planè falſū eſt. Nam primò, voluntas ipſa ſibi conſiliūq; diuinis regula eſt. Eph. i. v. 2. *Prædeſtinati ſecundum beneplacitum eius qui omnia efficit ex conſilio voluntatis ſuæ.* Secundò, electio diuina eſt regula fidei vel dandæ vel nō dandæ. Rom. ii. v. 5. *Reſeruatō ſecundum electionem gratiæ facta eſt.* Tertiò, Præſcientia fidei & infidelitatis non æquè late patet, atque prædeſtinationis: quæ omnium omnino hominum eſt, quorum tamen plurimis Chriſtus nē audiuit quidem eſt notus: hiſ autē, nec fides nec infidelitas priuatim cōuenit, ſed negatiua tantū. Idē dico de illis qui in

Erratum VII.

Auguſt. de ſent. trinit. c. 1. & 12.

De predestinatione

videre infantes moriuntur, quos ex tenore
 eiusdem fœderis saluari credimus: non ta-
 men vel propter fidem vel secundum fi-
 dem, quæ nondum habuerunt, electi sunt.
 Sed si fidei præuisio esset eligendi vel repro-
 bandi regula, res præuisa pertineret ad om-
 nes omnino homines: regula enim non de-
 beret esse angustior regulato. Quartò, Fides
 præuisa est effectû electionis, nõ ergo regu-
 la. Eph. i. 5. *Qui prædestinavit nos ad adoptia-*

Lib. de prod.
cap. 17.

Cap. 5.

**Voluntas
divina pri-
ma regula
in contin-
gentibus.**

Cling. in Dec.
com. I. I. 6. 6.

Et Francis-
cus Maro-
nis: Volun-
tas divina

(inquit) est
primo in
contingen-
sibus. & a

100-4234-
 100-4234-
 100-4234-

leserant, futuri, sed ut fideles essent: et si que
gratiam dedit, non quia fideles erant, sed ut
fierent. Et gratia predestinationis effectus.

Lib. I. dist. 1.
In epist. ad
Rom. c. 8.

Quinto, si secundum præmissam fidem eligit
deus: dic quare fidem prævidet in isto ma-
gis quam in illo, dic inquam? hic enim, velis
dolis, recurrendum ad meram dei volunta-
tem. Deus enim bonum in nullo prævidet,
nisi quod ipse prius voluntate sua facturus
est. Et quid causa est, cur fidem prævideat
in vno magis quam in altero, nisi quia velit
vni dare fidem, non alteri? Sexto, regula hæc
incerta est, quia ex sententia huius hypothe-
sis, fides potest omnino deficere. Et proinde
regulatum, id est, predestinatio incerta po-
nitur. Hoc apertè facit quidam explicans
epist. ad Romanos: ubi inconsiderat doct.
Decretum Dei esse mutabile, & electionem
& reprobationem inter se recipere esse:
quia pendere (ut dicit) de conditione fidei &
infidelitatis.

Fidem veram & sanctificam posse vel to-
taliter vel finaliter (ut loquuntur) deficere &
perire: quod tamen non est verum. Ratio
prima. Matth. 16. vbi dicitur: Super hæc posui

Erratum
vul.

edificabo ecclesiam meam: & porta inferi
 rum non prevalebunt [utroque] contra
 eam. Hic tria querenda: Petra quid? edifi-
catio in petra quid? edificatio promissum
quid? Petra est vel fides ipsa, vel Christus fi-
de apprehensus. Chrysost. Super hanc petram:
 id est, inquit, super fidem confessionis. I-
 dem: statuit pedes nostros super petram, id
 est, super fidem: fides enim in Christo, iure
 dicitur, que frangi non potest. Et, Christus
 sapiens edificavit domum suam, id est, ec-
 clesiam super petram, id est, super fortitudi-
 nem fides. Iam si fides Petra est, immobilis
 & inconcussa manet. Aedificari super petram
 est, percipere evangelii doctrinam, Christum
 servatorem vera fide amplecti, ei adhaere.
 re ex animo. Nam Corinthii dicuntur aedi-
 ficatio Pauli, quia per eum adducti ad fidem.
 Et, Ephesii dicuntur edificari super funda-
 mentum Apostolorum & prophetarum:
 quia Paulus veniens evangelizavit eis pacem.
 Doctrinae evangelicae certitudo & firmitas
 petra quoque dici potest. Epiphanius: contra
heres. 74 Petram non prevalebunt, hoc est, contra ve-
 ritatem. Hilarius: Hec est tua felix fidei pe-
 tra,

mil. in
 ath. 55. &
 1. 32.

comment.
 per se. in
 ath. c. 7.

heres. 74
 im. 1. 3.

tra,
 gusti
 es, a
 super
 test,
 super
 cred
 ver
 uo
 por
 eos.
 pos
 oste
 do
 dici
 ibi
 stum
 rit
 &
 ne
 pa
 sta
 sp
 &
 se

tra, quam Petrus ore suo confessus est. Augustinus: Super hanc petram quam confessus es, ædificabo ecclesiam meam. Iam ædificari super confessionem & veritatem, nemo potest, nisi per fidem. Hinc concludo: ædificati super petram non deficiunt penitus: verè credentes ædificantur super petram: Ergo, verè credentes in totum non deficiunt. Tertiò, promissum ædificatis factum est, quòd portæ inferorum non præualebunt contra eos. Hinc sequitur necessariò, ipsos inferos posse tantum *io xpo ad x*, id est, vim & robur ostendere contra fidem, non autem aliquàdo *ratio xpo ad x*. Hic etiam perpendamus iudicia veterum. Cyprianus: Domine ad quem *Epist. 1. 7.* ibimus, significans ecclesiam quæ in Christum credit, & quæ semet in quod cognoverit teneat, nunquam ab eo omnino discedere: & eos esse ecclesiam, qui in Domo dei permanent. Plantationem verò plantatam à Deo patre non esse, quos videmus non frumenti stabilitate solidari, sed tanquam paleas dissipantis inimici spiritu ventillari: de quibus & Iohannes in epistola dicit, ex nobis exierunt sed non erant è nobis: si enim fuissent è nobis.

Decr. de pz.
nit. d. 2. c. 2.

Trist. 1. 26. in
Johann.

De corrup. &
grat. 6. 12.

Epist. 163.

Quest. 52. ad
Orosium.

Homo. 1. in 1.
Tim. 1.

Homo. 1. in 2.
Tim. 1.

manessent utique nobiscum. Augustinus:
Charitas que potest de fere, nunquam vera
fuit. Et credere vere, est credere inconcusse,
stabiliter, fortiter, firmiter, ut iam ad pro-
pria non redeas, & Christum relinquant. Et,
nunc vere sanctis in regnum dei per grati-
am dei predestinatis, non tantum tale ad-
iutorium per seuerantiam datur [id est perse-
uerare si velint] sed tale, ut ipsi per seueran-
tiam ipsa doneatur. Et, ipse eos facit perse-
rare in bono, qui facit bonos. Et, ecclesia in
terris amittit nisi malos, neque in celum
admittit nisi bonos. Et, sicut arca de lignis
quadratis constructa, ita & ecclesia de
sanctis construitur. Quadratum enim in
quacunque parte posueris firmiter stat: Et
SANCTI in quibuslibet tentationibus STABI-
LES PERMANENT. Chrysostomus: Fidei hoc
proprium est quantumlibet contraria pro-
missis facta contingant, tamen penitus
decidit, aut omnino turbatur. Et, fidei tene-
amus quae petra fixa & infracta est, neque
enim flumina, neque venti si irruant, nobis
officere aliquid poterunt, super petram quip-
pe inconcussi stamus, ita & in vita ista si

verum illud fundamentum elegerimus, abs-
 que ullo detrimento persisteremus. Et, unum
 fidelem vincere non potes: O diabole, nescis ^{Hom. de ex.}
 quot tibi fecerunt martyres, — Deficit fre. ^{puls. chryf.}
 quatenus caro in tormentis, & robur fidei
 non deficit. Hinc est quod ibidem dicit: Ho-
 mini si bellum inferas fortasse vinctes, aut
 forte vinceris: ecclesiam vincere nulla vis
 poterit. Et, fortior ecclesia multo quam terra, ^{Hom. 25. in}
 imò & fortior celo. Et, fides in Deum ^{Gen.} secuta
 quedam anchora. Gregorius: Quia electo-
 rum lux tentatione non extinguitur, ne-
 quaquam nox, sed vespera facta perhibetur:
 quia nimirum sæpe tentatio in corde electo-
 rum lumen iustitia abscondit, sed non in-
 terimit: & quasi ad pallorem trepidationis
 pererabit, sed funditus non extinguit. An-
 gelomus: Observatio mandatorum Dei, qua
 in cordibus electorum fide, spe, & dilectione ^{In lib. 3. reg. cap. 7.}
 supernæ retributionis firmata est, nullo tem-
 poralium rerum obstaculo potest dissolvi.
 Rursum, Quadrata figura corda electorum
 assimilantur, quæ ita in fidei firmitate con-
 sistere didicerunt, ut nullâ occurrentium re-
 rum adversitate, nec ipsa etiam morte, à sui
 certo.

Episc. Capp.
in Apoc. com.
cap. 12.
Catenain 16.
Matth. ex O.
vig.

In Luc. 22. e
I beoph.

De temp.
serm. 36.

In Job. 1. 39.

certitudine status possunt inclinari. Andre-
as: *Comperiuntur abortivi filij: qui à vera
luce, qua Christus est, exciderint.* Thomas:
*Si nos, patre nobis revelante qui est in caelis,
quando scilicet conversatio nostra in caelis
est confessi fuerimus Iesum Christum esse
filium Dei vivi, & dicetur nobis tu es pe-
trus — petra enim est omnis qui imitator
est Christi: aduersus quem autem porta prae-
valent inferorum, ille neq. petra dicendus
est, super quam edificat Christus ecclesiam,
neq. ecclesia, neq. pars ecclesiae, quam Christus
edificat super petram. Et rursus: Esopaulu-
lum agitando sus, habes tamen reconditum
semen fidei: quamvis deiecerit folia Spiri-
tus tentatoris, ruget tamen radix.*

Ratio secunda, Math. 6. 13. *Ne inducas nos
in tentationē.* &c. id est, ne penitus nos dese-
ras, tradaſq. satanae. Augustinus: *Inducit deus
in tentationem hominem, quum tēari per-
mittit, ut probeat, non ut perimat — à malo
autem liberat, quando super id quod possu-
mus, nos non permittit tentari.* Gregorius:
*Spiritus sancti gratia tentationes aduersa-
ry dispensando modificat, ut quae fieri possunt
ardore suo crucient, incendio non exurent.*

Hinc concludo: omne quod secundum vo-
luntatem dei petimus dabitur: At, ne penitus
in tentatione deferamur, secundum voluntate
dei petimus: (Advocatus enim noster sic
nos docuit orare) Ergo, ne penitus defera-
mur in tentatione, a deo dabitur. Quae au-
tem deus non deferit penitus, is non deficit
penitus. Hoc etiam Christus ipse in electis
fuit pro concessio: Math. 24. 24. *Ita ut se-*
ducant (si fieri possit) electos.

Ratio tertia, Si totalis est defectio a vera
fide, tum etiam secunda in Christum insitio
requiritur, & per consequens secunda insi-
onis sigillu, novus baptismus, id est, anabap-
tismus. quoties enim renascimur, toties bap-
tizandi sumus. Hoc est Augustini fundamē-
tū: Sicut generatio carnalis una est, nec re-
peti denno uterus potest: ita regeneratio spi-
ritualis: semel enim nascimur, semel quoq;
renascimur. Proinde & sacramentū rege-
nerationis semel suscipiatur oportet. Quod
si contingat per peccatū, quosdā regenitos in-
firmari, sanatione opus habet per penitentiā,
non baptismū. At qui penitus vel in totū de-
ficiūt a fide & gratia, secundo in Christū in-
serendi sunt: & consequenter, non semel sed

Tract. in Ioh.
11. c. 12.

denuò renascuntur : & sunt proinde septimò baptizandi.

Ratio quarta, 1. Ioh. 3. 9. *Qui natus est ex Deo peccatum non facit, quia SEMEN illius MANET in illo.* Hic notandum est, quòd dicitur semen manere: id est, non abire vel evanescere. Hoc autem semen est ipsum verbum Dei, quod manet in nobis per fidem, & non manet penitus amissa fide. Semen etiam istud immortale est, quia nunquam disperibit, si verè cordibus fuerit insitum.

Ratio sexta, è sexto ad Romanos. Si Christus semel mortuus, mori amplius non potest: nec nos eius membra unà cum eo mortui, amplius moriemur in peccatis, at Christus semel mortuus mori amplius non potest: ergo nos eius membra amplius nò moriemur in peccatis. Propositio est in versu 8. & apertum habet fundamentum. Nam vi communionis mysticæ, quæ est cum Christo per fidem, vita eius spiritualis, quæ inter mori non potest, in membra illius manans, facit similiter, ne peccatis amplius moriatur. Assumptio est in versu 9. 10. conclusio in versu

versu 11. Rursus. Omnes ii, qui sunt membra
corporis Christi, euadent in virum perfe-
ctum. Eph. 4. v. 12. 13. & 1. Ioh. 2. v. 29.
 et qui habent veram fidem, sunt omnes
 membra corporis Christi: ergo qui habent
 veram fidem saluiferam, euadent in virum
 perfectum: & proinde verè fideles non per-
 ibunt sed salutem consequentur.

Ad pleniorē huius doctrinæ intelligen-
 tiam, duo sunt quærenda. Primum, unde est
 quod non perit fides? *Resp.* Si fidem specte-
 mus ipsam per se, id est, quoad naturam su-
 am, amitti potest & perire: Sed si spectemus
 gratiam confirmantem, quam Deus promi-
 sit credentibus, non perit saluifica fides. Ex
 secunda est gratia gratis promissa, quod non
 perit prima. *Vobis datum est in negotio*
Christi, non solum ut credatis in eum, sed
etiam ut patiamini pro illo. Horum vnum
 (inquit Augustinus) pertinet ad initium, ali-
 terum ad finem: vtrumque tamen donum
 dei est, quia vtrumque donatum. Initium
 Christiano est credere in Christum: finis
 melior nullus, quam pati pro Christo. Ier.
 23. 40. *Pangam ipsis factus perpetuum, quod*
non

Phil. 1. 39.

non discedam ab ipsis. eo perpetuo remissionem peccatorum. non persequar ipsos. et timorem meum ponam in cordibus ipsorum. ut non recedant à me. [en perseverantiam fidei & regenerationis nunquam amittentes.] Qui cepit in vobis bonum opus perficiet usque in finem. Philip. 2.

Math. 13.

8

Secundo queri potest, quatenus amittunt fideles gratiam & Spiritum sanctum? Respondeo. Distingue fideles. & distingue gratiam. Fidelium quatuor sunt genera. Primum illorum, qui audiunt verbum & intelligunt. Secundum eorum, qui audiunt, intelligunt, & probant ad tempus. Tertium eorum, qui audiunt, intelligunt, probant, fructus aliquos edunt. Quartum eorum est, qui audiunt, intelligunt, probant, fructus aliquos edunt, & Christum redemptorem vivā fide apprehendunt ad salutem. Hi verè sunt fideles, & non possunt vel penitus deficere à deo, vel perire: utique præter hos, omnes deficere ac perire, & possint & solcant. Deinde, gratia est vel prima, vel secunda. Prima est, gratuitus favor Dei, suos in Christo ad vitam æternam amplectentis. Ab hac dicuntur

tur

tur excidere fideles isto modo. Vbi primum
grave aliquod peccatum admiserint contra
legem diuinam, gratiam Deum offendunt.
Deus offensus effecta gratie mota in esse.
Sic cuiusdam odii, non quidem in ipsos fi-
deles, sed in illorum federa. Et hoc nam in-
tus, nam foris. Intus, quando facit, eos sentire
accusantem conscientiam, & testantem, ita-
tum esse Deum, seq; reos mortis suo pecca-
to esse factos. Foris, quum iram Dei contra
se externis corporis castigationibus experi-
untur. Ex hucusque excidunt fauore pater-
no, & inimici Dei quodam fiunt modo: dis-
eo autem, *quodam modo*, quia paternum af-
fectum non exiit Deus: & propositum de
adoptione vitaque æterna non commutat.
Esi fideles quantum in iis est, deficiunt, deus
tamen pater in Christo manet: illeque etiam
quoad ius vitæ æternæ, filii sunt. Iohan. 10.
28. *Nemo rapiet oves meas ex manibus me-*
is. Dicunt hic quidam, oves non posse rapi,
posse tamen eas sponte deficere. Dilutei ovem
que deficit, rapitur à diabolo, quando defi-
cit. Et sicut is qui manet in sermone Christi
verè est discipulus: ita qui non deficit, sed o-

et dicitur

Ioh. 1. 31.

vis manet, vere ovis est. Rom. 9. *Quis sepa-*
rabit nos a dilectione Dei. & n. Dona & vo-
catio Dei eiusmodi sunt, ut eorum ipsi
pariter non possit. 2. Tim. 2. Firmum sta-
fundamentum dei, habens sigillum hoc. Do-
minus novit qui sunt sui.

Gratia secunda est vel imputata, vel inha-
 rens. Imputata est in Iustificatione, cuius
 pars remissio peccatorum. Hac autem de
 peccatis præteritis firma manet, & in æter-
 num manebit. Scholasticorum illud veris-
 simum: Peccata semel remissa nunquam re-
deunt. Vbi autem graviter fidelis quispiam
 lapsus fuerit, remissio defectionis illius est
 quidem in destinatione divina; nulla tamen
 actus datur ex parte dei, neque recipitur ex
 parte hominis, donec resipiscat: imo, si nun-
 quam resipisceret (quod tamen impossibile)
 ut reus æternæ mortis hoc vno peccato da-
 naretur. Non est enim nova remissio alicu-
 ius novi peccati, sine novo actu fidei & res-
 ipiscencie.

Gratia inharens est, vel fides, vel donum
 fidem consequens. In fide saluifica conside-
 randa, actus & habitus. Actus est ipsa actio
 appre-

apprehendendi, vel apprehensio Christi.
 Fides autem ista secundum aliquem
 actum animi potest: in se etiam habet suae
 potentiae fidei, per se animi potest, sed propter
 gratiam confirmantem non perit fides
 secundum esse (ut loquuntur) sed minuitur
 secundum gradum aliquem. Et hinc sequi-
 tur, posse minui communionem cum Chri-
 sto, sed non posse solvi unionem. In Davide
 post lapsum, verae fidei & regenerationis
 semen permansit: quod manifestum est de
 verbis: *Spiritus tuus sanctus ne auferas a me*.
 Ex veterum sententia est, in Petri lapso,
 fidei radicem, non sublatam & extinctam,
 sed tantum motam & quasi are scientem, tan-
 tam concussam & concutiatam, non omnino
 euanuisse. Hic nobiscum concennens audien-
 dus paulisper Gratianus, qui multa de veteri-
 bus testimonia in hanc sententiam conge-
 lit. *Radicata, inquit, est charitas, securus
 esto: nihil mali procedere potest. Et Dilectio
 mentem quam semel ceperit, a delecta-
 tione mundi funditus occidit. Et Charitas
 est, iuncta Deo inseparabiliter & indi-
 uisibiliter in omnibus semper inuicta. Et, in*

sup. 127. l.

Greg. l. 25 in
 Job. & in
 Job. Hom. 15.
 Terent. l. de
 perseq. Chry-
 sost. hom. 26
 in Math.

Decreti 2.
 par. 1. c. 33. q.
 3. sine de
 penit. d. 2.

Etio invisibilis charitas est: quæ in quocun-
 que fuerit tanquam radix illi erit, quæ quan-
 vis ardente sole aescere non potest: omne
 quod radicatum est, nutritur calore solis,
 non arefcit. Et, retrò post aratram aspicias,
 qui post exordia boni operis, ad malum ver-
 titur, quæ reliquit. Quæ electis minimè con-
 tingit. Et, electi quique, sic ad bona tendunt,
 ut ad mala perpetranda non redeant. Et, po-
 test discursus & mobilitas spiritus sic intel-
 ligi: In sanctorum quippe cordibus iuxta
 quasdam virtutes semper permanet: iuxta
 quas sua verè recessurus venit, & venturus
 recedit. In fide etenim, spe atque charitate,
 & in bonis alijs, sine quibus ad celestem pa-
 triam non potest venire: sicut est humili-
 tas, castitas, iustitia atque misericordia per-
 fectorum: corda non deserit. In prophetia ve-
 rò virtute, doctrina facienda, miraculorum
 exhibitione, electis suis aliquando adest, al-
 quando se subtrahit.

Scholastici Augustinū in econtrariam sen-
 tentiam allegant, ubi dicit, Si Regeneratus
 & iustificatus in malam vitam sua volun-
 tate relabitur, certe is non potest dicere, non
 accepti: quia acceptam gratiam Dei, suo in

malum libero amisse arbitrio. Rursus Deus
 filijs quibusdam suis quos regeneravit in
 Christo, quibus fidem, spem, dilectionem de- cap. 9.

dit, non dare per se verantiam. Sed hic ipse
 loquitur nō de iis, qui verē sunt filii promil-
 sionis: sed de illis qui tales dicuntur a nobis, ac
 sunt in nomine ac professione filiorū. Den-
 de, loquitur de illis qui fidē & dilectionē ha-
 bent extra se, & verē etiā quoad externā
 praxin. Nā in eodē loco sic mentē exposuit
 suam Augustinus: Credendum est quod sciam cap. 13.

ē filijs perditionis —: in fide qua per dele-
 ctionem operatur, incipere vivere & ali-
 quando fideliter & iuste vivere, & postea
 cadere —. Tertiō, loquitur de fide & dile-

Augustinus
 nec ex
 posita.

loquitur
 de iustitia
 vitæ, non de
 interna cor-
 dis iustitia.

ctione quatenus virtutes sunt imperfectæ, &
 iam pridem quasi nate: non autem quate-
 nus solide, perfectæ, & veræ (nimirum quo-
 ad veritatem essentiz) sunt. Sic August. Na-

ta est in te charitas, sed nondum perfecta est:
 mali de sperare, nutri carne offereatur. Et

Tract. 5. in
 Johan. epist.

Gratianus: Hec charitas quæ in Petro ante
 negationem herba fuit, & in singulis nāsci-
 tur, antequam roboretur, ante sui perfecti-
 onem amittitur & reparatur. Et quidem ad

ibid. cap. 20

ostendenda veritatem fidei et dilectionis requiritur perseverantia per quam sciatur has similes virtutes habere profundas radices in corde, et sereno constantique affectu nati, ut temptationibus nunquam cedant.

Obiect. 1. Peccatum & gratia Spiritus Sancti simul consistere non possunt: *Resp.*

Verum hoc est de peccato regnante, sine de peccato, quod fit pleno voluntatis consensu: et renati non ex tota seu plena voluntate peccant. Huius sententiae nostrae hoc ponit fundamentum. In temptatione, duo confide-

renda principium & gradus. Principium est *id est corruptio*, id est, nativa corruptio. Cuius autem subiectum est totus homo, imprimis autem facultas animae humanae, ut mens, voluntas, affectus. In his autem ante conversionem peccatoris immeditatem existit & regnat solo. Et homo non renatus, quantum is cinque fuerit totus caro est. Sed ubi quis regeneratus est, caro non amplius existit sola vel separata sed mixta cum spiritu & spiritus cum carne licet, utique hac qualitate quodammodo distincta in uno subiecto maneat: ut in crepusculis lux non apparet sola, sed cum tene,

tenebris, & teneor: non solum sed cum luce.
 Et homo reatus non est sola caro, nec spi-
 ritus solus: nec una pars caro, altera spiritus,
 sed totus in singulis partibus caro est, & totus
 in singulis partibus spiritus. Et quia con-
 traria in supremis gradibus simul non con-
 sistunt, ideo homo licet totus caro sit, non
 est tamen caro in summo gradu, nec spiritus
 in summo: sed in gradibus remissis, partim
 caro, partim spiritus, ut aqua tepida remissa
 tota friget, & tota remissa calet. Hinc sequi-
 tur concupiscentiam cum gratia spiritus
 Sancti existere posse, modo non regnet. Tē-
 tationis gradus, ut a Iacobo traduntur, quin-
 que sunt. Iam. 1. 14.

Primus est, quando mens de
 malo perpetrando iniectam cogitationem
 recipit, & hac ratione finit se ab officio ada-
 lienā pertrahi.

Secundus est, quando mens
 concipit morosam cogitationem de malo
 perpetrando, cum quadam affectu delectari-
 onis, ut quum pilos esca ex hamo pendente
 sese oblectantur. Huiusque reatum posse
 peruenire, omnes sentiunt. Theologi, scilicet
 in his, qui non sunt in statu puritatis.

Rom. 7. 23.

ultimum est. Illud enim est quod Paulus
querat, se capivum teneri a peccato.

Tertius gradus est, si voluntas, quando
dominatio accedit voluntas, consensus &
propositum de malo perpetrando. Et quan-
do hucusque progressa est corruptio, quidam
asserunt, omnino poenitentiam & fidem ex-
cuti, sed non verè. Est quidem consensus in
non renatis plenus, in quibus peccatum reg-
nat, sed in renatis, in quibus, caro & spiritus
sunt duo contraria actionum principia,
consensus remissior est: sunt enim ij sic vol-
entes ut nolint, & sic volentes ut velint:
ut Paulus exemplo suo docuit.

Quartus est, si nihil, quando post con-
sensum, malum opus in actum educitur. In
homo autem isto, id est homo, regeneratus, eodè
tempore & peccat & non peccat. Peccat
tamen secundum carnem: & ea parte qua
renatus, non peccat, sed tamen ante tum post
factum, detestatur peccatum suum. Et sicut
vincente spiritu, actio non est ab omni car-
nis vitio immunda: ita, vincente carne, actio
non est a quo vitiosa in renatis, ac in iis in
quibus peccatum regnat. Nihilominus fate-

or in quo vis lapsu graviori carnem esse vi-
atricem, & deum verum fidei, accepto vul-
nere prostratum & sopitum ad tempus ia-
cere: non tamen dolori penitus & exingui.

Ultimus gradus est in vitiis, quando
nimirum peccatum frequenti iteratione co-
summatum exit quasi in habitum. Sic Gre-

gorius: si idem etiam quatuor modis peccat. *Moral. l. 4. cap. 27.*
tunc consumatur in opere. Prius namque

lateus culpa agitur postmodum vero ante o-
culos hominum, sine confusione reatus aperit-
ur: dehinc & in consuetudinem ducitur: ad
extremum vero vel falsa spei seductione-
bus, vel obstinatione misera desperationis
emuritur. Et Isidorus: Actio parit consuetu-
dinem, consuetudo necesse sit actum: sicq; his
vinculis homo implicatus, quādam casenā
vitiarum tenetur constrictus. Ultimus ille
gradus non accidit renatis: & si accideret,
excuteretur fides & spiritus sanctus.

Obiectio secunda. Adamus adhuc inte-
ger defecit totaliter: ergo multo magis ii,
qui post Adami lapsum nati & regenerati cre-

didit. *Resp.* Dissimilitudo. Est enim (in- *De corrept.*
quit Augustinus) in nobis per hanc Dei gratiā, *& grat. l. 1.*

in bono recipiendo & per se verenter tenen-
do, non solum posse quod volumus, verum e-
tiam velle quod possumus, quod non fuit in
homine primo. Unum enim bonum in illo
fuit, alterum non fuit. Nam ut reciperet
bonum gratia non egebat, quia nondum per-
diderat. Ut autem in eo permaneret, egebat
adiutorio gratiae, sine quo id omnino non pos-
set: & acciperat posse si vellet, sed non ha-
buit velle quod posset, nam si habuisset per-
seuerasset.

Obiectio tertia. Membrum meretricis
non potest esse membrum Christi: At verè
fidelis, qui actu membrum Christi, potest
esse membrum meretricis: ergo. Resp. Mē-
brum Christi variè distinguitur: est enim
aut verum membrum, aut apparens.
Membrum apparens est, quod neque secun-
dum electionem, neque in seipso membrum
est, sed tantum specie tenus, id est, externa
professione in ecclesia visibili censetur, estque
instar lignæ & alicuius tubæ corpori artificis,
quæ adiungitur. Membrum verum est vel de-
signatione vel actu. Designatione, membra
sunt omnes electi, cū nondum renati sint
vel

vel nati. Membrum autem est aut vivum aut
semimortuum. Vivum est, quod secundum
electionem & re ipsa insitum est in Chri-
stum, eiusque spiritu regitur. Semimortuum
est, quod quidem ad electionem pertinet, &
Christo est insitum: sed tamen lapsu aliquo
graviori vulneratum, quantum in se est gra-
tiam Spiritus sancti amisit. Iam respondeo
ad propositum. Primo, membrum Christi spe-
cie tenus, potest esse membrum meretricis:
ut ligneus pes, qui actu est membrum alicuius
statuæ, potest esse apparens membrum
corporis humani, cui artificiosè apratur. Se-
cundo, Christi membrum destinatione, po-
test esse membrum meretricis: ut Paulus qui
fuit segregatus ab utero, fuit ad tempus me-
brum satanæ persequens ecclesiam. Ter-
tio, membrum Christi vivum & actuosum,
quodque tale manet, non potest esse mem-
brum meretricis: Semimortuum tamen
potest, utcumque enim quoad infusionem &
mysticam unionem in Christo maneat, ex-
tra tamen ipsum est, quoad vim & efficaci-
am spiritus, quam sua culpa ad tempus non
percipit, donec resipiscat. Tibia paralyti
vel

vel ~~laborans~~ laborans. vera quidem nuda est
quia quidam unionem corpori infra est, ut
cuiusque communionem cum reliquis me-
bris penè omnem amiserit. Neque debet
hac videri mirum quod dico, membrum
Christi posse aliquo modo membrum esse
meretricis: quia coniunctio non est eiusdem
generis. Coniunctio cum Christo spiritualis
est, sed ea quæ est cum meretrice, est corpo-
rea.

Erratum ix.

Hæc hypothesis tribuit singulis homini-
bus, liberum arbitrium flexibile in vtramque
partem ex gratia: docetque esse in hominis
arbitrio, applicare se ad gratiam datam,
ope vniuersalis gratiæ, vel eandem respuere,
impotentia naturæ corruptæ. At hoc fal-
sum: nam prima gratia vniuersalis non est
efficax, nisi confirmetur per secundam gra-
tiam subsequenter. Verbi gratia: si quis ac-
ceperit potentia credendi si velit, nunquam ta-
mē crediderit id quod datur, nisi adhibeatur
auxiliū alterius gratiæ potentia priorē in adu-
educantis. Secunda verò ista gratia non da-
tur omnibus & singulis. Deinde hæc senten-
tia cum apertissimis scripturæ locis pugnat.

Per-

Percutiam cum his fadus perpetuum, nempe ^{1er. 32. 40. 24. 12}
 quod non discedam ab ipsis, ut benefactam
 ipsis, & timorem meum ponam in cordibus e-
 orum, ut non recedant à me. Et, deus confir-
 mabit vos ad finem usque inculpatores: ^{1. Cor. 1. 8.}
 Deos per quem vocati estis in communionem
 filii ipsius Domini nostri Iesu Christi. Pug-
 nat etiam hæc sententia cum dicto Christo:
 Omnis qui audit à patre & dicit, venit
 ad me. Hæc gratia (inquit Aug.) quæ occulte
 hominum cordibus diuinâ largitate tribui-
 tur, à nullo duro corde respuitur. Et po-
 stea: si illos quibus stultitia est verbum
 eratis, ut ad Christum venirent docere
 pater voluisset, proculdubio venirent
 & ipsi: quare non omnes docet? si
 dixerimus, quia nolunt discere, quos
 non docet: respondebitur nobis: & rē
 est quod ei dicitur, Domine tu conuerrens
 vivificabis nos, &c. Et, Non potest esse
 eius misericordia Dei esse in hominis po-
 testate, ut frustra illi misceatur si ho-
 mo nolit, quia si vellet ipsorum misere-
 ri posset ita vocare, quomodo illis aptum
 esset, ut & moverentur & intelligerent,
 &

Ioh. 6. 45.

Can. 1. 3.

De preamb. 12.

Sanct. c. 8.

Ad simplic. 1. 4. 2.

& sequeretur. Et rursus: Nullius Deus frustra miseretur, cuius autem miseretur, suam vocat quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respiciat. Neque hic moror distinctionem gratiæ sufficientis & efficaci: non enim agnosco gratiam sufficientem ullam ad conuersionem peccatoris, quæ non est efficax, ut iam antea dixi: quia deest planè liberum arbitrium in spiritualibus. Nos homines mortui planè sumus in peccatis, & sufficientia nostra ex deo tota est. In nobis ergo præter iustitiæ originalis carentiam, inest ad gratiam triplex. Prima, quæ ad gratiam supernaturalem ex parte dei oblata recipiendam vel expectandam; Secunda, quæ ad legitime utendum; Tertia, quæ ad retinendum & conseruandum inhabiles sumus. Ex proinde, in vera peccatoris conuersione, gratiæ conferendæ certi sunt gradus, quorum respectu gratia (iuxta Augustinum) fit quintuplex, præueniens, præparans, operans, cooperans, & donum perseverandi. Gratiæ præueniens est, quæ deus inspirat in animum convertendi peccatoris bonas cogitationes, bonum propositum, desiderium boni supernaturalis.

De grat. &
 lib. arbitrio
 cap. 17.

naturalis. Medium, per quod datur gratia
præueniens, est vox & prædicatio euangelii,
per quam auditam & cogitatem, Spiritus
Sanctus efficaciam suam exercit. Hinc enim
euangelium dicitur *ministerium spiritus*, 2. Cor. 3. 6.
& *fides esse ex auditu*. Ergo qui extra ec-
clesiam sunt, præueniente carent gratia, nisi
extraordinariè conferatur: quod tamen ra-
rissimè fieri solet. Gratia preparans est, quâ
datur consentire deo offerenti gratiam: sine,
quâ præparantur mens & voluntas, vt assen-
tiantur & obsequantur spiritui sancto. Vt
enim omnis gratia supernaturalis quoad
donationem ex parte Dei, ab eo tota est: ita
consentire, & gratiam donatam posse reci-
pere, non nisi Deo dante, obinemus. Gratia
operans est, quâ liberamur à regno peccati,
& renovamur mente, voluntate, affectu: ac-
ceptâ facultate obediendi Deo. Gratia con-
operans est, quâ Deus acceptam renovationis
gratiam conseruat & perficit. Ec sine hac
subsequente gratia, gratia prima inuillis est.
Gratiâ enim donata ex parte Dei, & receptâ
ex parte nostra per gratiam secundam, non
vitiatur legitimè, nisi ex gratia hac tertia.

RcDe

De grat. &
correp. 6. 12.

De grat. & l.
arbit. 17.

Epist. ad
Crisp.

Recte Augustinus: Si in tanta infirmitate
huius vite, renatis relinqueretur voluntas
renovata, ut in adiutorio Dei si vellent ma-
nerent, nec deus in eis operaretur ut vellent,
inter tot & tantas tentationes voluntas in-
firmitate sua succumberet. Subventum est
igitur, infirmitati humana, ut divina gra-
tia inseparabiliter ageretur: & ideo quam-
vis infirma, non tamen deficeret neque
adversitate vinceretur. Rursus: Vt ergo ve-
limus sine nobis operatur: quoniam autem vo-
lumus, & sic volumus ut faciamus, nobis-
cum cooperatur: tamen sine illo operante ut
velimus, vel cooperante cum volumus ad
bona pietatis opera nihil valeamus. Donum
perseuerandi est, quo post acceptam reno-
vationis gratiam, accipimus etiam velle
constanter perseuerare in bono, quod pos-
sumus. Hieronymus: Non mihi sufficit,
quod semel donavit. Petro ut accipiam, &
quem accepero, rursus peto. E dictis quinque
tam gratis, singule separatim sumptæ non
sufficiunt ad salutem (nihil enim valet gra-
tia præueniens sine præparante, nec operans
sine cooperante) confictæ tamen sufficiunt.

Et

& hinc liquidò constat, gratiam non esse vlti-
 lam verè sufficientem ad salutem peccato-
 ris in peccatis omnino mortui, qui non sit
 efficax. Volenti molera tollere si tantum
 adhibeatur virium, quantum sufficiat, id est,
 quantum excedat gravitatem molis tollèn-
 da, sine dubio motus consequetur: si De-
 us tantum adhibet gratiæ, quantum est satis,
 id est, quantum superet cordis duritiem, pet-
 illius prauitatem non stabit, quo minus con-
 uertatur. Deinde, si istorum quinque dono-
 rum concursus fiat in conversione peccato-
 ris, homo renatus non habebit arbitrium
 flexibile æqualiter sive ad bonum sive ad
 malum: neque erit nostræ electionis motio-
 ni Spiritus aut obtemperare, aut refragari.
 Imo hinc sequitur, eam esse multiplicationem
 gratiæ, & voluntatem ab ea sic efficaciter
 regi in verè conuersis, vt fides & pietas in-
 flexibili affectu sequantur. Spiritus a deo
 promissus non dat posse ambulare, si veli-
 mus, sed facit vt actu ambulemus. Qui tra-
 hantur, non habent tantum posse currere, si
 modo velint, sed reuera currunt post Chri-
 stum. Qui natus est ex deo non peccat: imo

Ezech. 36.

37.

Cant. 1. 3.

1. Ioh. 3. 9.

K i

peccare

peccare non potest. Præterea, perseverantia in fide tota pendet ex voluntate dei: ut hæc Pauli verba indicant: **RESERVAVI** mihi septem milia, qui non flexerunt genu Baal. Et verè fideles acciperunt à deo tum posse perseverare in gratia si velint, tum vel le quod possint. Sic August. Est in nobis per hanc dei gratiam [qua est per Christum] in bono recipiendo & perseveranter tenendo, non solum posse quod volumus, sed etiam velle quod possumus. Ergo verè fideles non possunt non perseverare.

cap. 138.

Obiect. 1. Isaie. 5. Habitatores Hierusalem & viri Iudæ, iudicate inter me & vineam meam: quid est quod ultra debeo facere vineæ meæ & nō feci? an quòd expectavi ut faceret vvas & fecit labruscas? Habuerunt ergo Iudæi isti auxilium Dei planè sufficiens ad conversionem & ad vitam Deo gratam instituendam. **Respo.** Loquitur hic deus de sufficientia externorum mediōrū, id est, de prædicatione verbi sui, de beneficiis, & castigationibus, quibus sufficiēter ad salutem invitarentur & ducerentur, nisi fuisset illorum adeo prava & perversa ingenia. Id ergo

a Sig. Hieron.
in hunc locū.

ergo fecit Deus huic Vineam malam, quod si
fuisset facturus in vinea bona, fructum obe-
dientie tulisset. Hic autem non est sermo de
sufficiencia interne gratia, quâ vinea mala
commutaretur in bonam. Dices, nûm non
habere Deum iustam causam expostulandi
cum Iudæis, quod fructus non ederent, quia
gratiam respiscendi & fructus proferendi
non dedit, quæ tamen non nisi ipso donante,
haberi possit. Respondéo, non potuisse deũ
iure expostulasse cū Iudæis, si debuisset gra-
tiam iis, & obligatus ad dandũ, non dedisset
tamen: si gratiam, quâ possent fructus peni-
tentia dignos ferre, in primis parentibus ac-
ceptant, non abiecerant: si iam abiectam de
nouo cupientibus recipere negasset. Verum
Deus nemini obligatus est: & nos gratiam
Adamo collatam, abieceramus, & abiectam
non expecimus, nec curamus, ergo iustissi-
mè expostulat nobiscum Deus, si fructus
non afferamus.

*Obiect. 11. Math. 23. Quoties volui con-
gregare filios tuos, & noluiisti. Quomodo
voluit Christus, & ita voluit ut queratur de
nolentibus, si eos quos sciebat non posse vel-*

le per se, non iuvit ut possint velle? *Resp.*
 Christus hic dicitur voluisse congregare
 non voluntate beneplaciti, cui resisti nunquam
 potest, sed voluntate signi. Dicitur enim vel-
 le omnes ad se colligere, quia verbi prædi-
 catione promiscue omnes ad salutem vocat,
 & hunc sibi finem prædicandi statuit, ut in
 eius custodiam & fidem confugiant. Hac
 ergo voluntate potest velle Iudæos collige-
 re, licet non adjuvet, ut possint velle & ipsi.
 Iuste etiam queritur de nolentibus, quia ho-
 minum impotentia ad bonum, & captivitas
 sub malo, quæ sunt nolentes & non possunt
 velle bonum, non est à creatore, sed ab eo,
 qui à creatore sua sponte defeceit. Dico eti-
 am secundo, *Christum* hic dici, *voluisse*, non
 quia Deus est, efficaciter emolliens & con-
 vertens hominum corda, sed ut minister
 circumcisionis fuit, dum Iudæorum, prædi-
 cando, conversionem quaesivit. Locus plane
 similis: Act. 7. 51. Vbi Iudæi *resistisse Spiri-*
ui sancto dicuntur. Sed hæc verba intelligen-
 da, non quoad internam & efficacem operati-
 onem spiritus, sed quoad externum ministe-
 rium prophetarum. Lombardo etiam pla-
 cuit

m. 15. 8.

m. 15. 46

erit hunc locum ita interpretari: quous vo-
lui congregare filios tuos, & noluiti id est
quotquot congregavi, mea voluntate effi-
caci, te nolente, feci.

*Obiect. III. Apoc. 3. Ego sta ad ostium
& pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad e-
um.* Ergo omnes ad quorum ostium pulsat
Christus, habent sufficientem gratiam, quā
aperire possunt si velint. Stultus est qui osti-
um pulsat, si certo sciret neminem intus esse,
qui aperire posset. *Resp.* Locus hic, non fa-
vet universali gratiæ. Hi enim ad quorum
ostium stat Christus sunt fideles & conversi:
& illorum ad corda pulsat partim verbo,
partim afflictionibus, ut fidem languentem
excitet, & suam cum illis communionem
augeat & confirmet. Locum similem vide-
as. Cant. 5. v. 1. & 2.

Decimo, Hæc hypothesis secum pugnat Erratum
ipsa. Dicit enim Deum omnia naturæ &
gratiæ adiumenta conferre omnibus, & de-
mini ita deesse, ut salutem non valeat asse-
qui. Sed dico, etiā ex hac hypothesis peccato-
ribus quibusdam deesse deum. Quia dat iis
tantum posse perseverare in fide si velint;

vel (si enavis) posse velle perseverare: non efficit autem ut actu perseverent. Et ista nisi detur gratia, non est possibile, ut quisquam perseverando salutem consequatur. Regula enim certissima est: Homo non facit bonum, etiam quod ex gratia facere possit, nisi deus in illo efficiat ut faciat; sicut effecit ut possit facere si velit. Is ergo cui non conferatur ipsa quoad actum perseverantia, gravi-
oris tentationis impetu percutus, sine mora deficiet à fide & damnabitur.

tarum XI

ug. contra
l. Pelag.
6.3.

ib. de grat.
lib. arbit.
cap. 16.

Ultimo, est hæc hypothesis interpolatio
quarundam opinionum, quas prioribus se-
culis damnavit ecclesia. Doctrina fuit Pela-
giana, redemptos omnes fuisse per Chri-
stum, non tamen liberatos: quia deus dona
sua pro accedentium capacitate dispensavit.
Idem asseruit Faustus Pelagianus: Deus
quomodo totum mundum redemit? ecce vide-
mus homines in peccatis suis vivere: quo-
modo putabimus redemptos quos videmus
permanere captivos? Hoc loco intellectum de
proposita similitudine colligamus. Verbi gra-
tia: si legatus aliquis, vel sacerdos aliquis
intercessurus pro civitate captiva largius
precium

¶ gratia Dei.

151

precium deferat, & universam captivitatem
populum de manu eius recipiat, qui bellum
suum retinebit, & omnis omnino relaxatur
lex ac necessitas servitutis. & inter hæc, si
forte aliquos de captivis, vel oblectatio con-
suetudinis, vel male blandæ prædæ sollicitet,
gratuitum beneficium unusquisque vo-
luntatis suæ servus recuset: numquid mi-
noravit gratiam precij contemptus ingrati?
Numquid aliquam benevolentia redemp-
toris retulit diminutionem, qui respicit li-
bertatem? Non ita est. Quinimo sicut re-
demptori gratus potest esse qui rediit, ita de
contemptu reus est qui remansit. Ita vide-
mus Pelagianos redemptionem per Chri-
stum sine liberatione finxisse. Et quid aliud
quidam editis libellis adstruunt, qui omnes
quidem & singulos ex parte dei redemptos
volunt, non tamen omnes salvatos, quia no-
lunt credere? Et iam huius sententiæ dam-
nationem audiamus. August. Redimuntur
sed non liberantur: lavantur sed non ablu-
antur —: hæc sunt sententiarum porten-
ta vestrarum —: hæc paradoxa Pelagia-
norum hæreticorum, &c. ceteram rogo te,
quomodo

K 4

Contra Iul.
lib. 3. cap. 3.

quomodo potest intelligi ista redemptio, nisi
 a malo redimente illo, qui redimit iunctab
 omnibus iniquitatibus suis: ubi enim re-
 demptio sanat, intelligitur & precium: &
 quod est hoc nisi preciosus sanguis agni im-
 maculati Iesu Christi? De hoc autem precio,
 quare sit suum, quid interrogamus alium?
 respondeat ipse redemptor, dicat ipse mer-
 cator: Hic est, inquit, sanguis meus qui pro
 multis effunditur in remissionem peccato-
 rum. Peragite adhuc, peragite, & sicut dicitis
 in sacramento salvatores, Baptizantur sed
 non salvantur: redimuntur sed non libe-
 rantur: sic etiam dicite. Funditur pro ijs
 sanguis in remissionem peccatorum, sed
 nullius peccati remissione mundantur. Mi-
 ra sunt que dicitis, nova sunt que dicitis,
 falsa sunt que dicitis. Concilium Valenti-
 num, cap. 4. De redemptione sanguinis
 Christi, propter nimium errorem qui de hac
 causa exortus est, ita ut quidam, sicut eorum
 scripta indicant, etiam pro illis impijs qui a
 mundi exordia usque ad passionem domini
 in sua impietate mortui, & eterna damna-
 tione puniti sunt, effusum definitus contra

illud

Anno 855.

illud propheticum: ero mortua, O mors, & morsus tuus inferne: illud nobis simpliciter & fideliter tenendum ac docendum placet, iuxta Evangelicam & Apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum precium teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit: Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipso non pereat, sed habeat vitam aeternam. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam aeternam. Et Apostolus Christus (inquit) semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.

Prosper hanc de universali gratia hypothese[m] ascribit Pelagianis. Hae ipsorum (inquit) definitio & professio est: Omnem quidem hominem, Adam peccante, peccasse, & neminem per sua opera, sed per dei gratiam regeneratione saluari. Univeris tamen hominibus propitiationem, qua est in sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem & baptismum accedere voluerint, salvi esse possint. Qui autem

Epist. ad Aug.
gust.

tem

rem credituri sunt, quine in ea fide, qua deinceps per dei gratiam sit inuanda, mansuri sunt, praescisse, ante mundi constitutionem, Deum, & eos predestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita, bono fine excessuros prauidet. Ideoque omnem hominem ad credendum & operandum diuinis institutionibus moueri, ut de apprehendenda vita aeterna nemo desperet, cum voluntaria deuotioni remuneratio sit parata, &c. Est quidem factor in eo discrimen, quod Pelagiani bene agendi facultatem, vel naturam in totum, vel partim naturam, partim gratiam ascribunt: haec autem hypothesis omnia in solidum confert in gratiam. Recte hoc quidem: verum dum gratiam statuunt vniuersalem, non expediunt se, sed inuoluunt magis. Nam verissimum est illud Petri Martyris: Dum isti sit gratiam faciunt omnibus communem, illam conuersunt in naturam. Et dicas velim, qui acceperunt istam gratiam, renati sunt, necne sunt? si renati, omnes ergo renati. Si non renati, habent ergo omnes potentiam credendi & salutem consequendi, si velint, etiam dum adhuc

Loc. com.
cliff. 3. 5. 1.

huc
tia
mul
late
tia
ora
in il
est
per
cri
Gr
Lin
Ve
Pra
On
Sec
Iu
Ac
Se

N
P
I
C

huc non renati manent. Hæc autem potentia si inest homini ante conuersionem, non multum distabit à natura. Et si gratia æque late patet ac natura, non orandum pro gratia magis, quam pro natura: & non amplius orandum pro conuersione infidelium, quia in illorum manu per communem gratiam est positum, vt conuertantur si velint. Propter etiam hanc hypothese[m] Pelagianis ascribit in versibus.

*Lib. termin.
de iniquitate.*

Gratia, quâ Christi populus sumus, hoc cohibetur
Limite nobiscum: & formam hanc ascribitis illi:
Vt cunctos vocet illa quidem, inuitetque, nec vllum
Præteriens, studeat communem adferre salutem
Omnibus, & totum peccato absolvere mundum,
Sed proprio quemq[ue] arbitrio parere vocanti,
Iudicioq[ue] suo, mora se extendere mente
Ad lucem oblatam, quæ se non subtrahat vlli,
Sed cupidos recti iunct illustretque volentes.

Audi etiam quomodo eandem refellat.

— Dic vnde probes, quod gratia Christi
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum vitamq[ue] beatam
Impertire velit: nec enim vel tempore nostro
Omnibus in terris iam certum est infusatum

Christi

Christi euangelium: ne dicam exordia domini
Non potuisse simul toto decurrere mundo.

Et,

Nam si nemo usquā est, quē non velit esse redeptum,
Haud dubiē impletur quicquid vult summa potestas.
Non omnes autem saluantur, magnaue pars est
Quæ sedet in tenebris mortis, nec viuificatur.

An varii motus animorum talia gignunt,
Libertasque facit causam non omnibus vnā?
Ergo hominis valida arbitrio Diuina voluntas,
Aut etiam inualida est, operis quum finis in illo sit.

*Et Pelagianis dicentibus posse nos gratiam Dei vo-
lendo sequi, vel nolendo eidem resistere: sic respondet.*

At vero omnipotens hominum cum gratia saluat:
Ipsa suum contemnat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora: non caulis anceps suspenditur vllis.

Et,

Quid si diuersum hunc finem quo gratia Christi
Vnum, alio percunte, legit, donatq; salute
In geminis etiam videas: quid diuidis vno
Tempore conceptos, atque vno tempore natos?
Non viles potes arbitrii prætereundum motus.

Et,

Non autem recte nec verē dicitur illos,

Qui

Qui su
Gratia
Peccat
Faul
faut
Chri
bus su
ter m
Pelag
uine
vniu
nem
man
strun
sus a
etian
eom
nes p
quo
nec
Itaq
par
oda
di q
tem
pro

Qui sunt exortes Divini numinis, & quos
Gratia neglexit degentes mortis in ymbra
Peccati esse reos.

Fauftus Semaipelagianus Catholicos incu-
savit quod dicerent Dominum nostrum Iesum
Christum, ~~humanam carnem non pro omni-~~
~~bus sumpsisse, nec pro omnibus generali-~~
~~ter mortuum esse.~~ E contra Catholici
Pelagianos arguunt, quod dicunt Deum ne-
minem repellere à vita, sed indifferenter
universos velle salvos fieri, & ad agnitio-
nem veritatis venire. Et pro universò hu-
mano genere mortuum esse Dominum no-
strum Iesum Christum: & neminem pror-
sus à redemptione sanguinis eius exemptum,
etiamsi omnem hanc vitam alienissima ab
eomente pertranscant: quia ad omnes homi-
nes pertineat Divinae gratiae sacramentum:
quo, ideo plerumque non renouentur: quia quod
nec renouari velle habeant, praesentantur.
Itaque quantum ad deum attinet, omnibus
paratam vitam eternam: quantum autem
ad arbitrii libertatem, ab iis eam apprehen-
di qui sponte crediderint. Et nolle illius sen-
tentia expositionem, quae ab Augustino de-
prompta est suscipere: id est ut nisi omnes

Lib. 1. de lib.

arbitr. 1. 29.

Prosperus
ad August.

1. Tim. 2.

homines saluos fieri uelis. Es, non eos tantū
qui ad sanctorum numerum pertinebant:
sed omnes omnino, ut nullus habeatur ex-
ceptus.

Hilar. epist. ad
August.

Illud etiam notari volo: Catholicos accu-
satos à Pelagianis, quòd sub prædestinatio-
nis nomine fatalem quandam necessitatem
inducerent: & quòd præfinitionem quandā
violentam ponerent. Et nobis etiam idem
iam crimen obiectum est. Par autem cri-
men causam parem indicat.

Ultimò, hæc hypothesis mirè consentit
cū illa de prædestinatione doctrina, quæ in
Papistarū Scholis & ecclesiis communiter
recepta est: imò inde uidetur accepta mu-
tuò. Quid enim aliud si rem spectes, docuit
Pighius. Quid Catharinus? quid iam ubiq;
docent crassiores monachi? quid diuinos de
prædestinatione actus hoc ordine ponunt.
Primò, inquit, præuidit Deus omnium
hominum naturas & peccata. Tum præpa-
rauit Christum redemptorem. Postea, vo-
luit omnibus propter Christi meritum præ-
uisum, conferre auxilia gratiæ sufficientia,
quibus saluentur per Christum: atque hoc

Papistarū
doctrina
de prædest.

ipso

ipso voluit, quantum in ipso fuit, voluntate antecedente omnes saluos fieri. Vltimò, quos vidit in divina gratia vitam finituros, misericorditer prædestinavit: alios autem propter peccata vel actualia vel originale, in quibus vitam finituros prævidit, iuste reprobavit.

Appendix.

Theorema certissimum,

DEVS NON REVELAVIT CHRISTVM
OMNIBVS ET SINGVLIS HOMINIBVS.

Probationes.

Hoc constat Scripturis & experientia. Isai. 52. v. 15. *Quod non narratum fuit ihs videbunt, & quod non audierunt, animadverunt.* Isai. 55. v. 5. *Ex gentem, quam non agnoveras, vocabis: & gentes, que non agnoverunt te, ad te accurrunt.* & 65. 1. *Quæsierunt me, qui ante non interrogabant: invenerunt, qui non quæsierunt me.* Osee. 1. 10. *Erit in loco ubi dictum est illis, NON POPVLVS meus estis vos. & cap. 2. 23. Miserebor eius quæ fuit absq. misericordia: & dicam NON populo meo, populus meus*

meus est. Act. 14. 16. Deus prateritis sa-
 culis fuit omnes gentes ambulare in vijs
 suis. & Act. 17. 30. Deus quidem ignoran-
 tia tempora dissimulavit: et nunc an-
 nunciat omnibus oblique hominibus ut re-
 spiciant. Rom. 16. 25. et vero qui potest vo-
 luisse stabilire secundum evangelium meum. &
 praeconium Iesu Christi ex revelatione my-
 sterii quod a temporibus aeterni tacitu
 fuit: nunc vero factum est manifestum.
 Collos. 1. 26. Mysterium quod absconditum
 fuit a seculis & aetatibus, nunc autem pate-
 factum est sanctis eius, quibus voluit nota
 facere quae sunt Divinitia gloriosi huius my-
 sterii inter gentes. Eph. 2. 12. — vos illo te-
 pore fuissetis absque Christo — Spem non ha-
 bentes. Dei expertes in mundo. Et 3. 5. Deus
 per revelationem notum mihi facit myste-
 rium, quod alijs aetatibus non innotuit filijs
 hominum. Psal. 147. 10. Indicat verba sua
 Iacobo, statuta sua & iura sua Israel; non
 fecit illi vlli nationis, ideoque iura ista
 non noverunt.

Philosophi inter gentes sapientissimi,
 multa quidem de deo balbutiunt: de Christo
 interito

interim quid loquantur? Cur hic tam altum
 silentium? Christus omnibus revelatus?
 Socrates moriturus dixit, ego ex hac vita ex-
 migro. Illi, apud quos non semper vita est. *Lactant. l. 7.*
 agunt: utrum sit melius, dii immortales sci-
 unt. hominem autem arbitror scire neminem.
 & debemus, inquit, o Crato, gallum Aescula-
 pio ad pretium pro potione saluandam. Ari-
 stoteles moriturus dixisse fertur, Ensentium
 mihi ferere mei.

Deum beneficiis afficientem gentes non
 nouerunt, & proinde finxerunt quosdam
 seruatōres, Castorem, & Pollucem, & Her-
 culem Alexicatonem in malis adiutorem, &
 medicum Aesculapium. Solinus dicit de
 gentibus nondum repertum esse qui ad ti-
 tulum felicitatis pertigisset, & foelix itre cē-
 teri potuisset. *Alpinus dicit, Quam questio-*
des inuimodi in mediu uenerint, quare ali-
us sic & altus sic iudicetur, quare ille Deo de-
ferente excusetur, ille Deo adiunante illumi-
netur, non nobis iudicium de iudicio tanti
iudicis u surpemus, sed contremiscentes ex-
alamemus cum Apostolo, o altitudo!

Collectani. 42
6.7.

In cap. 3. Et 2
cles.

Confessarum I.

Promissio de semine mulieris non est omnium & singulorum. Promissio enim quibus non est reuelata, non est actu promissio.

Confessarum II.

Redemptio per Christum, utique ad omnes homines pertineat, non est tamen omnium & singulorum. Beneficium enim fide percipiendum supernaturali, si non reuelatur, nullum est.

Confess. III.

Vocatio & vniuersalis gratia salutaris non est omnium & singulorum. Nam Christum reuelando & offerendo, nos vocat deus.

Confess. IV.

Præscientia fidei in Christum & infidelitatis priuatiue, non est regula, secundum quam ordinauit Deus prædestinationem suam. Quia plurimi sunt, quibus non est Christus, vel auditione & communifama notus: in quibus proinde non est vel fides in Christum, vel priuatiua infidelitas, siue, contemptus euangelij.

FINIS

